

Yeisu wasana namwanamwana Madiu ana lelelele

Walo bagubagunana

Madiu iya Yeisu ana tobenali yabo esana yaboyoi siba Libai. Beyabeyana ana paisowa takesi kana totano tomo kolili, kabo saugana Yeisu ilaoma mwa iyogan (9:9). Kana koleya besiele Madiu buki bwaite ilele Yudiya tomonliyao kaiweli. Madiu ana buki koina iyakenayagila Yeisu iya toyakayakatai lalakina iya sowaswana tomo iyakayakataili Yaubada ana kaba lolina kaiwena. Ana yakayakatai tupwali talobaili (Peina 5 kanasiga peina 7 yo peina 10 kanasiga peina 13 yo tabe peina 18 yo peina 24 kanasiga peina 25). Besiele tabe, Madiu iyakenayagila Yeisu iya Mesaiya bwaimwa palopitao bagubagunali siba, “Kani ilaoma.” Palopitao ali walo iyawatagili iyamala yawasosi Yeisu ana paisowa koina. Walone Mesaiya iya kaina Ibeliu, kana katai kaina Giliki koina Keliso. Mesaiya kana katai bwaite iya yaoyaooloina. Tomo bwaimwa tem yaoyaooloina iya tomo gitegite-sipwaina.

Kabo Madiu iyakenayagila Yeisu iya Mesaiya na Yudiya ali nuwatu yakato tem Mesaiya ilaoma kabo ana kaba lolina iyatolo yanuwa yaulina mena yo tomo Yudiya kali tokalomagigiliwo ikelegabaegili. Na Yeisu ana sauga koina Loma tomonliyao Yudiya ali yanuwa siloinayan. Tomo

Yudiya Yeisu nige simemeliyan mwa sisikotanan yo siyakelose. Madiu iedeedede Peina 21 kanasiga peina 27 tawae iyawatagili wiki bwaine koina yo kani Yeisu siyakelose. Peina 28 koina iedeedede Yeisu ana toloyoi kaiwena. Na Madiu ana buki ana kaba mwawasi koina Yeisu ana tobenaliyao iyawasali na wasana siyawayasan tomo dedei meuloina kolili.

*Yeisu tubunao
(Luka 3:23-38)*

¹ Yeisu Keliso ana laoma bwaite besiele, Yeisu Keliso iya Deibida tubuna, Deibida iya Abelamo tubuna. ² Abelamo natuna Aisake, Aisake natuna iya Yakobo, Yakobo natunao Yuda yo kanakavao, ³ Yuda natunao Pelesi yo Sela, (sinali esana Tama), Pelesi natuna Esiloni, Esiloni natuna Lama, ⁴ Lama natuna Aminadaba, Aminadaba natuna Nason, Nason natuna Salimoni, ⁵ Salimoni natuna Bowasa, (Bowasa sinana iya Leyabi), Bowasa natuna Obedi, (Obedi sinana iya Ludi), Obedi natuna Diyesi, ⁶ Diyesi natuna Kin Deibida. Deibida natuna Solomoni. (Solomoni sinana esana Batisiba iya beyabeyana Ulaiya wainena)*

⁷ Solomoni natuna Liyabom, Liyabom natuna Abaidiya, Abaidiya natuna Asa, ⁸ Asa natuna Yeosipati, Yeosipati natuna Yolama, Yolama natuna Usaiya, ⁹ Usaiya natuna Yotami, Yotami natuna Easi, Easi natuna Esekaiya, ¹⁰ Esekaiya natuna Manase, Manase natuna Eimon, Eimon natuna Yosaiya, ¹¹ Yosaiya natunao Yekonaiya yo kanakavao, saugana Babiloni silaoma sikaleya

---

* **1:6:** Ulaiya iboita kabo Deibida Batisiba ikasolanan.

Yudiya kolili kabo sikalaili silawagili Babiloni koina.

¹² Saugana Yudiya siyaele Babiloni kabo bwaine koina Yekonaiya ikabi natuna Salatieli, Salatieli natuna Selubabela, ¹³ Selubabela natuna Abiuda, Abiuda natuna Elaiyakim, Elaiyakim natuna Esoli, ¹⁴ Esoli natuna Seidoki, Seidoki natuna Ekimi, Ekimi natuna Eliuda, ¹⁵ Eliuda natuna Eliesa, Eliesa natuna Matan, Matan natuna Yakobo, ¹⁶ yo Yakobo natuna Yosepa, Meli wainena. Meli ikabi Yeisu, iya esana siyogayan Mesaiya.

¹⁷ Na kabo Abelamo koina yo ilaoma Deibida koina yaso kali baibaiwa potin (14), tabe Deibida koina ilaoma saugana Yudiya silawagili Babiloni yaso kali baibaiwa potin (14), yo sauganane koina kanasiga Mesaiya Yeisu iyawatagili yaso kali baibaiwa tabe potin (14).

*Yeisu Keliso ana kabi
(Luka 2:1-7)*

¹⁸ Yeisu Keliso sinana Meli. Mwa bwaite besiele Yeisu ana kabi ana laoma. Meli ikawakawaluluwan Yosepa sabi kasolananna. Na muli mena kabo sikasole, ilotonan iya isiumako Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe mena. ¹⁹ Meli wainena Yosepa iya tomo namwanamwana. Nige nuwanuwana Meli imwalimwaline tomo manli mena, mwa inuwatui yakato tem ali kawakawalulune isokegabaen wadam mena. ²⁰ Yosepa iyaelemo bwaite kaiwena inuwanuwatu na Guyau ana anelose ilaoma koina kenona mena. Anelosene iba, “Yosepa, Deibida ana susu, tabu kumamatausi na Meli ukwalai wainem. Melumelune ilaomaya Yaluyaluwa Tabuna

koina. ²¹ Kani ikabi natuna tau yo esana kupei Yeisu, kaiwena kani ana tomoyao ileboili ali pwanoli kolili.” ²² Meuloina bwaite iyawatagili na imayale tawae kana katai baguna Yaubada ana palopita iwalowen, ²³ ‘Tonuwanuwabola kani isiuma. Yo natuna ikabi tauna, yo esana sipei Imanuwela.’ Imanuwela kana bui ‘Yaubada mekalakava’. ²⁴ Saugana Yosepa itolo iginauli besiele Yaubada ana anelose ana walo koina. Yosepa Meli ikasolanan, ²⁵ na iyamo nige Meli kwapina ikakabitonani kanasiga Meli ikabi melumelune. Yo Yosepa esana ipei Yeisu.

2

Tosonoga silaoma Yeisu siboeyan

¹ Kabo Yeisu sikabiya Bedeliema koina, Yudiya dedeina mena, Elodi ana sauga kin koina. Saugana Yeisu sikabi tosonoga tupwali silaomaya tete bomatu mena silaoma Yelusalema. ² Yo sineli, “Toweya koina melumelune sikabiya yakato iya Yudiya ali kin? Kagitai ana utu tete bomatu mena mwa kalaoma sabi pwalou koina.” ³ Saugana Kin Elodi walone ibenalan yakato Yudiya ali kin waluwaluna kaiwena ikatewakaka. Yo tomo meuloili Yelusalema koina tabe besiele sikatewakaka. ⁴ Kabo Elodi miyagogo iyogayan meuloili siya topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo na ineliyagili toweya koina Mesaiya sikabiya. ⁵ Yo siwaloba, “Bedeliema koina Yudiya dedeina mena, bwaite kaiwena palopita ilele Buki Tabu mena, ⁶ ‘Komiu Bedeliema, Yudiya dedeina mena, nige sowana tawalo esamio nige ilalalaki Yudiya kana

tobagunao luwali mena, kaiwena tobaguna yabo kani iyawatagili luwamiu mena kabo yagu tomoyao Isileli kani ileboili.’ ”

⁷ Yo Elodi miyagogo yabo wadam mena iginauli tosonogaone mekanakavao tolaomane tete bomatu mena. Ineli kolili toisabo sauga koina utune sigitai. ⁸ Kabo Elodi tosonogaone iyawasali silau Bedeliema iba, “Kwalau melumelune kwaloya-namwanamwai. Tem kwalobai, kwalaoma kwawalo koliyau na yau tabe yalau yapwalou koina besiele.” ⁹ Tosonogao kin ana walo sibenalan yo silau. Utune kaigedana bwaine tauna kona tete bomatu mena ibagunayagili sigitai yoi yo simuliya kanasiga ilopei yanuwane pwatana mena melumeluwa koina. ¹⁰ Saugana tosonoga utune sigitai yaliyaya lalakina iloyapowonli. ¹¹ Silau numene koina yo sigitai melumelu mesinana Meli. Sipwalou me ali yakasisi melumelune koina. Ali mulolo sisokeli yo siwolena wasawasane gole, olibanuma yo mula.* ¹² Na Yaubada tosonogaone iyakenayagili kenoli mena tabu sipipileyoi Elodi koina. Mwa sipileyoi ali dedei mena kamwasa uloina mena.

Yosepa yo Meli melumelu sikalai siyabubuwan silau Itipita

¹³ Tosonoga silogabaegili kabo muli mena Yosepa kenona ikenoi kabo Yaubada ana anelose iyawatagili Yosepa koina yo iba, “Elodi kani melumelu iloyai nuwanuwana

---

* **2:11:** Olibanuma iya kaba sau yabo yo koina signauli inisensi, bwalaina namwanamwana. Mula iya tabe kaba sau yabo yo koina olo bwalaina namwanamwana signauli.

iunuyamate. Kutolo, melumelu mesinana ukwalaili yo kwayabubu kwalau Itipita. Bwaine koina kwamiyamiya kanasiga yawalo kabo kwapileyoima.”¹⁴ Mwa Yosepa itolo, melumelu mesinana ikalaili kabo boniyai mena silau Itipita,¹⁵ kabo simiyamiya bwaine koina kanasiga Elodi iboita. Bwaine besiele iyawatagili na mesabana Yaubada ana walo iyamala yawasosi. Walone palopita yabo iwalo-masalan beyabeyana, iba, “Natugu kani yayawasa na yakato naga muli mena yayoga-yawatagilan Itipita koina.”

Elodi melumeluwo iunuyamateli

¹⁶ Saugana Elodi ikatai yakato tosonogaone simwakotayan mwa imunamunai lalakina. Kabo ana tokaleyayao iyawasali na melumelu tataoliyao Bedeliema dedeina meuloina koina siya ali bolime labui yaulina mena siunuyamateli. Iwalo besiele kaiwena tosonogao siwalo koina toisabo sauga utune sigitebagunayan.¹⁷ Iyawatagili besiele kabo Yelemaiya ana walo iyamala yawasosi, kaiwena beyabeyana iba,¹⁸ “Kaina yabo sibenalan Lama koina, valam yo koyasili lalakina, Liteli ivalavalam natunao kaiweli yo genuwana sikabi-yanuwadaumwali kaiwena natunao meuloili siboitako.”†

Sipileyoi Nasaleta

---

† **2:18:** Isileli ali nuwatu yakato tubuli Liteli, iya Yakobo wainena, sina namwanamwasosina kaiwena iboita kabi mena. Liteli iya makamakayaumo na kana katai yawasosi melumeluwo sinaliyao sivalavalam. Liteli kana salai iyaele imiyamiya Lama koina.

19 Kabo muli mena Elodi iboita, kabo Itipita koina Yaubada ana anelose iyawatagili Yosepa kenona mena, 20 yo iba, “Kutolo, melumelu mesinana ukwalaili yo kwapileyoi yanuwa Isileli, kaiwena Elodi me ana bodao, siya beyabeyana nuwanuwali Yeisu siunuyamate, siboitako.” 21 Kabo Yosepa itolo, yo melumelu mesinana ikalaili yo sipileyoi yanuwa Isileli. 22 Saugana ibenalan Akeleyasi iyamala kin dedei Yudiya koina, tamana Elodi ana kaba miya iyamiyalae, kabo Yosepa genuwana ilau dedeinane koina kaiwena imatausi. Tabe kenona ikeno yoi Yaubada ana wasa iwolena tabu ilalau dedei Yudiya na ilau Galili ana dedei mena. 23 Ilau yo imiyamiya yanuwa Nasaleta, Galili dedeina mena. Bwaine besiele iyawatagili na mesabana palopitao ali walo Mesaiya kaiwena iyamala yawasosi. Kaiwena beyabeyana siwaloko siwaloba, “Tomo meuloili naga kani siwalo yakato iya Game Nasaleta.”

3

Yoni Toyababitaizo ana guguye

(Malika 1:1-8 yo Luka 3:1-18 yo Yoni 1:19-28)

1-2 Saugana Yeisu iyaele Nasaleta na Yoni Toyababitaizo ilaoma yo iguguye dedei Yudiya ule bwagabwaga mena iba, “Mumugamiu naenaeli kolili kwanuwabui, kaiwena Yaubada ana kaba lolina kana sauga ikubwamako.” 3 Beyabeyana palopita Aiseya ilele Yoni Toyababitaizo kaiwena sauganane iwaloba, “Tomo yabo iyogayoga ule bwagabwaga mena, iba, ‘Guyau ana kamwasa kwasepa, wakatububun yo kwayasapusapu.’ ”

⁴ Na Yoni kana kwama ebaebai kameli wiyana yo kana wakisowa bulumakau kwapina. Yo ana kaba kekan mwalimwali yo kamwakamwa.

⁵ Tomo meuloili silaoma koina. Tupwaliyao silaomaya Yelusalema taon, tupwaliyao silaomaya Yudiya dedeina mena yo tabe tupwaliyao silaomaya yanuwa siya Waila Yolidan salina mena. ⁶ Ali pwanoli siwalo-masalagili kabo iyababitaizoli Waila Yolidan koina.

⁷ Tabe Palisiyao yo Sadusiyaos sibaibaiwa silaoma yakato sibabitaizo. Na Yoni igitaili kabo iyokoi-yagili iba, “Komiu besiele weso. Gubesi, yaiya ami wasa iyeyawa mwa nuwanuwamiu Yaubada ana munamunai kwayabubu-gabaen?

⁸ Ilonamwayagimiu tem mumugamiu naenaeli kwasikotanagili na uwe namwanamwana iyawatagili yawasimiu koina. ⁹ Tabu kwanunu-

watui yakato kwaba, ‘Kai tubumai Abelamo, mwa koina kai Yaubada ana tomoyao gitegite-sipwaimai.’ Na yawalo kolimiu, bwaite mwakota kaiwena Yaubada iya sowasowana veku ikalaili yo kolili Abelamo tubunao iyamayaleli. ¹⁰ Yaubada ana kilam ivakiliyako

yakato mayau meuloili siya nige siuweuwe namwanamwa yaili mena ikoili siguli na igabae-luseyagili mayau wedowedolina koina.

¹¹ Tem kwanuwabui mumugamiu naenaeli kolili kabo yayababitaizomiu waila mena. Na iya ilalaoma kani iyababitaizomiu Yaluyaluwa Tabuna koina yo ikabiyakaiwemiu besiele mayau wedowedolina ana kaiwe. Iya esana ilalaki na yau esagu nige ilalalaki. Yau nige yagu namwanamwa ipapagan yakato sowasowagu

kaena kana suma yakalaili. ¹² Ana sabolo iyaele nimana mena naga iyatubu ana witi kanna yo mosomosona iyakasali kabo tem kanna yawasosi ikelegogon ipei ana lakawa mena yo mosomosona igabu mayau wedowedolina koina, mayaune nige ana kaba boitamo.”

Yoni Yeisu iyababitaizo
(*Malika 1:9-11 yo Luka 3:21-22*)

¹³ Kabo Yeisu Galili dedeina ilogabaen isaema Waila Yolidan koina yo iwalolau Yoni koina iba, “Kuya-babitaizoyau.” ¹⁴ Na Yoni nuwa-nuwana Yeisu ana nuwatu ibui, mwa iba, “Inamwanamwamo temga kowa kuyababitaizoyau. Gubesi mwa kulaoma koliyau yakato yayababitaizowo?” ¹⁵ Mwa Yeisu kainana iyamaisa iba, “Yau yagu nuwatu inamwanamwa tem saugamo bwaite taginauli besiele, kaiwena Yaubada ana nuwatu tamuliya.” Kabo Yoni italam. ¹⁶ Yeisu ibabitaizo kabo igayosaema waila mena. Sauganane koina bulibuli itasoke yo Yaubada Yaluyaluwana igitai besiele bunetutu ilolobima koina. ¹⁷ Kabo kaina yabo ilobimaya bulibuli mena iba, “Bwaite natugu yamulolo lalakina koina yo yayaliyaya yawasosi kaiwena.”

4

Seitani Yeisu iwoyai
(*Malika 1:12-13 yo Luka 4:1-13*)

¹ Kabo Yaluyaluwa Tabuna Yeisu ilawan ule bwagabwaga mena na Seitani Yeisu itonan.
² Kaliyate poti yo boniyai poti Yeisu ikalakisiye nige ikekekan kaiwena mwa iguliyam lalakina.

³ Kabo Seitani ilaoma yo itonan iba, “Tem yawasosi kowa Yaubada Natuna kuwalo veku kolili na siyamala beledi.” ⁴ Yeisu kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu ana walo bwaite besiele, ‘Tomo nige sowasowali beledimo sikan na yawasili silobai, bwaimwanamo Yaubada ana walo meuloina koina yawasili silobai.’” ⁵ Tabe Seitani Yeisu ilawan yoi Yelusalema yo iseyan Nume Tabu kewa yawasosina mena. ⁶ Iwalo koina, “Tem yawasosi kowa Yaubada Natuna, ukwapusele-lobi, kaiwena Buki Tabu iba, ‘Yaubada kani iwalo aneloseyao kolili sigitekalatagiwo nimali mena sinapuiwo kisi kutalu veku mena na kaem kusibayanae.’”

⁷ Yeisu kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu ana walo bwaite besiele, ‘Tabu Yeoba am Yaubada kutonatonan.’” ⁸ Seitani ikalai yoi ilawan koya kikinna mena yo kaba lolina meuloina yanuwa yaulina mena yo ali wasawasa meuloina iyakenayan. ⁹ Koina iwalolau iba, “Tem tutulim kutalusakonayan na kupwalou koliyau, bwaine gin-auline meuloina kani yaeliwa koliwo.” ¹⁰ Yeisu kainana iyamaisa iba, “Seitani, kulowasi koliyau. Buki Tabu ana walo bwaite besiele, ‘Kupwalou Yeoba am Yaubada koina yo iya ibomamo koina kupaisowa.’” ¹¹ Kabo Seitani Yeisu ilogabaen yo aneloseyao silaoma Yeisu sisagui.

*Yeisu ana guguye iyatubu Galili dedeina mena
(Malika 1:14-15 yo Luka 4:14-15)*

¹² Saugana Yeisu ibenalan Yoni sipeiyako deli mena kabu ipileyoi ilau Galili. ¹³ Sauga kubwakubwana imiyamiya Nasaleta, kabu

ilau Kapeneomi, Kalita Galili papalina mena bwaimwa siya susu Sebuloni yo susu Napitalai ali dedei mena. ¹⁴ Iyawatagili bwaite besiele na mesabana palopita Aiseya ana walo iyamala yawasosi. ¹⁵ Kaiwena beyabeyana iba, “Susu Sebuloni yo susu Napitalai ali dedei koina, dedei bwaine Kalita kana kamwasa imiyamiya koina, bwaine Yolidan salina mena dedei pwtana mena, yo Galili koina siya nige Yudiya tomoliyao sibaibaiwa simiyamiya, ¹⁶ yo siya simiyamiya boniboniyai koina naga kani mayale lalakina sigitai, yo siya simiyamiya boita lolonna mena kani mayale imwalisae kolili.”

¹⁷ Sauganane koina Yeisu ana guguye iyatubu iba, “Mumugamiu naenaeli kolili kwanuwabui kaiwena Yaubada ana kaba lolina kana sauga ikubwamako.”

*Yeisu togomana yoli esopali iyoganli
(Malika 1:16-20 yo Luka 5:1-11)*

¹⁸ Yeisu iyonayona Kalita Galili dekawana mena kabo togomana labui igitaili, yabo Saimoni iya esana Pita yo kanakava Anidulu. Ali yagida sigalagalayan kalita mena kaiwena bwaine ali paisowaele. ¹⁹ Iwalo kolili iba, “Kwamuliya kolyau na yakatububunagimiu komiu tomo kali toyakona.” ²⁰ Kabo sauganane koina ali yagida silogabaen yo simuliya koina. ²¹ Iutulau yoi kabo tomo labui yoi igitaili, Yemesa mekanakava Yoni, siya Sebedi natunao. Me tamali simiyamiya waga mena, ali yagida sikatukatububu sabi gala. Kabo Yeisu yoli labuine iyoganli. ²² Sauganane koina ali waga yo tamali silogabaegili yo Yeisu simuliya.

Yeisu iyakayakatai yo iguguguguye na tabe tokasiebwao iwoiwoisili
(Luka 6:17-19)

²³ Yeisu Galili dedeina meuloina ilotakikilan kabo iyakayakatai ali nume tapwalolo kolili, Yaubada ana kaba loina wasana namwanamwana iguguguguyeyan yo tomo ali kasiebwa uloi uloi iwoisili. ²⁴ Yeisu wasana itakikili Siliya dedeina meuloina koina kabo tomo tokasiebwao meuloili sikalailima, kasiebwa uloi uloi, siya sikamkamna lalakina, siya yaluyaluwa biki kolili, yo siya sikikiwasi, yo tabe siya yoli sitawalololi, meuloili iwoisili. ²⁵ Boda lalakina Yeisu siyamuli-kusuli. Silaomaya dedei Galili, dedei Dekapoliya,* Yelusalema taon, Yudiya dedeina yo tabe Waila Yolidan dedei pwtana mena.

5

Yeisu iyakayakatai koya mena
(Luka 6:20-23)

¹ Yeisu boda lalakina igitaili kabo ilau ikawasae koya mena yo imiyasio. Ana tobenaliyao silaoma simiya-takikilan, ² kabo iyatubu iyakayakatai kolili yo bwaite besiele iba, ³ “Siya tonuwalobi sikatai yaluyaluwali sibubutuma, Yaubada iwalo-muloloili yo Yaubada ana kaba loina kani silobai. ⁴ Siya ali toboita kana katekamkamna yo kana nuwanae kateli mena Yaubada iwalo-muloloili yo kani ikabi-yanuwadaumwalili. ⁵ Siya tonuwalobi yo mumugali bigana, Yaubada

---

* **4:25:** Dekapoliya kana bui yanuwa kikiuliyao kali baibaiwa sanaulu yo bwaite yanuwane kali logogon esana Dekapoliya

iwalo-muloloili. Ana waloyameli yanuwana kani silobai. ⁶ Siya nuwanuwawasili tem mumugana namwanamwana sikalai kateli mena, besiele toguliyam yo togalomagu nuwanuwali kan yo waila, Yaubada iwalo-muloloili. Kani mumugana namwanamwana koina yaluyaluwali iloyapowonli. ⁷ Siya kalikavao sikatekamkamnayagili yo ali naenaena kolili sinuwatu-pwaikili Yaubada iwalo-muloloili. Kani ikatekamkamnayagili yo inuwatu-pwaikili. ⁸ Siya kateliyao nige sibibiki Yaubada iwalo-muloloili. Kani Yaubada sigitai. ⁹ Siya tokabi-yanuwa-daumwali Yaubada iwalo-muloloili. Kani ikawa-natu-wagili. ¹⁰ Siya kalomagigili koina kamkamna lalakina silobai mumugana namwanamwana kaiwena Yaubada iwalo-muloloili. Yaubada ana kaba lolina kani silobai.

¹¹ Tem tomo sisinalimiu yo sikawa-naenaeyagimiu yo siyakamkamnamiu esagu kaiwena Yaubada kani iwalo-muloloimiu. ¹² Kwayaliyaya lalakina kaiwena maisamiu lalakina iyaele bulibuli mena kaiwena palopitao bagubagunali siyakamkamnali besiele komiu.

*Komiu besiele kalita yo mayale
(Malika 9:50 yo Luka 14:34-35)*

¹³ Komiu ami paisowa yanuwa yaulina mena besiele kalita ana paisowa. Tem ana kaiwe yo kamnana imwawasi nige sowasowana taulakalikalita yoi. Takatai nige ana paisowa ipapagan kabo tagabaen yo tomo siutu-gwalagwalai. Kabo wagite-kalatagimiu tabu komiu besiele kalita naena, sauga meuloina kwatolo kaiwe me ami

meli Yaubada koina. ¹⁴ Komiu besiele mayale yanuwa yaulina mena. Tem yanuwa yabo imiyamiya koya pwatana mena kani tomo meuloili sigitai, nige sowana ikeno-wadam. ¹⁵ Nige sauga yabo tomo mayale sigabu kabo gulewa sikalai yo mayalene sikopwaiki. Kani sipei teibeli pwatana mena kabo mayalena mena nume kana tomiya meuloili simayale. ¹⁶ Besiele tabe komiu, ilonamwayagimiu tem ami mayalene, bwaimwana mumugamiu namwanamwana, iwedowedoli tomo manli mena na mesabana ami paisowa namwanamwana sigitai na Tamamiu bulibuli mena esana sitobalan.”

Yeisu ilaoma na mesabana Mosese ana loina ikawa-yawasosiyani

¹⁷ Tabu kwanunuwatui yakato yalaoma na Mosese ana loina yo palopitao ali yakayakatai yakele-gabaegili. Nigele. Yalaoma yakato ginauli meuloina beyabeyana siwalowegiliko siyamala yawasosi. ¹⁸ Yawalo yawasosi kolimiu, kanasiga bulibuli yo yanuwa yaulina naga kani simwawasi nige sowasowana loina ana walo yabo kikiuna ikwalalele kanasiga loine meuloina Mosese ilelelene iyamala yawasosi. ¹⁹ Yaiya tem loina kikiuna yabo ilikwai yo tomo tupwaliyao iyakenayagili sginauli besiele, tomone esana Yaubada kani ipeiyatalu ana kaba loina koina. Na yaiya loina meuloina ibenalagili yo tomo iyakataili besiele, kabo esana Yaubada kani ikeleisinan ana kaba loina koina. ²⁰ Na yawalo kolimiu tem ami obiga nige Palisi yo loina kana toyakayakatai ali obiga inanamwanamwa-gabaen nige sowasowana kwalusae Yaubada ana kaba loina koina.

Yeisu iyakayakatai munamunai kaiwena

²¹ Wakataiyako, tomo bagubagunali ali sauga mena siyakayakatai besiele bwaite, ‘Tabu tomo taunuyamate, yaiya tem tomo iunuyamate kani maisana ilobai.’ ²² Na yau yawalo kolimiu, yaiya imunamunai kanakava koina kani maisana ilobai. Yaiya kanakava ikawa-naenae-yani kani Yudiya toloinao siyatalayan, na yau yawalo kolimiu, yaiya iwaloba, ‘Kulukulum gaibuna’ iya ilalau kaba silae koina yo iyaele mayau wedowedolina salina mena. ²³⁻²⁴ Kabo tem kulaoma nume tapwalolo koina nuwanuwam am mulolo kuwolena Yaubada koina, bwaine koina kunuwatu-kalatan yakato kamkava imunamunai koliwo ginauli yabo kaiwena, am mulolo kupei kaba pwaoli salina mena yo kulau naga mekamkava kwalolabin yo wakawa-elieliyam yoi, muli mena kabu kupileyoima na am mulolo kuwolena Yaubada koina. ²⁵ Tem tomo yabo iyakewaiwo yo nuwanuwana iyatalayagiwo, mwayamwayau kutonan kaiwe na mekamkava kwayadudulai. Tem nige sowasowana, kutonan yoi kamwasa mena na tem kuyadudulai na mesabana tabu ilalawagiwo kaba yatala koina kisi bwaine koina sipeiwo toyatala koina kabu toyatala ipeiwo pilisiman nimali mena na sipei-luseyagiwo deli mena. ²⁶ Yawalo yawasosi koliwo, tem sipei-luseyagiwo deli mena, nige sowana kuyawatagili kanasiga kam yaga meuloina kuyamaisaoli.

Gadosisi mumugana kaiwena

²⁷ Na kwabenalan Mosese ana loina bwaite, ‘Tabu kamkava wainena uganaganawali koina.’

²⁸ Na yau yawalo kolimiu, yaiya tem sine yabo imankulakulai nuwanuwana sikeno iya katena mena iganawaliko sauganane koina. ²⁹ Tem manim ulaulam iyalopwanowo ukasigabaen. Inamwanamwa tem yom yabo isibayanaewo kutomgabaen, tabu yom meuloina ugagabaen mayau wedowedolina koina. ³⁰ Besiele tabe tem nima ulaulam iyalopwanowo kutomgabaen. Inamwanamwa tem yom yabo isibayanaewo kutomgabaen, tabu yom meuloina ugagabaen mayau wedowedolina koina.

Inawase kaiwena

(Madiu 19:9 yo Malika 10:11-12 yo Luka 16:18)

³¹ Mosese ana lolina iwalo besiele bwaite, ‘Yaiya tem nuwanuwana wainena iinawaseyan, baguna inawase letana ileleyatalu kabo iwolena sinene koina yakato iinawaseyanako.’ ³² Na yau yawalo kolimiu, tem tomo wainena iganawali sowa-sowana wainena iinawaseyan. Na tem nige igaganawali nige sowana iinawaseyan kaiwena tem wainena isikotanan kani wainenane ikasole-panaisi, na taune ana pwanoli kaiwena wainena iyadidiga ilau yo saugana sinene ikasole-panaisi iya iyamala sine ganaganawalina. Besiele tabe tem tau yabo sinene ikasolanan ee iya tabe tau ganaganawalina.

Yeisu kawalulu-sae mumugana ikawa-naenae-yani

³³ Na kwabenalan yoi Mosese ana lolina tomo bagubagunali kolili besiele bwaite, ‘Tabu am kawalulu Yaubada manna mena kususokeli, na uginaulili.’ ³⁴ Na yau yawalo kolimiu, tabu

sauga yabo ukakawalulu-sae bulibuli mena, tabu kuba, ‘Kagu lulu bulibuli kaiwena Yaubada ana kaba miya bwaine koina.’ ³⁵ Tabu kuba, ‘Kagu lulu yanuwa yaulina kaiwena kaena kaba peina bwaite.’ Tabu kuba, ‘Kagu lulu Yelusalema kaiwena kin lalakina ana yanuwa iya.’ ³⁶ Tabu ukakawalulu kulukulum koina kaiwena nige sowasowana kuboma itom yabo kulukulum mena kana koleya kubui nuwana imayale o iduba. ³⁷ Na iyamo tem ginauli yabo walo yawasosi kuba, ‘O.’ Na tem nigele kuba, ‘Nigele.’ Tabu am walo kueetulan kaiwena walo-etulan ilaomaya Seitani koina.

*Tabu naenaena kwayayamaisa
(Luka 6:29-30)*

³⁸ Kwabenalanako Mosese ana lolina bwaite, ‘Tem tomo yabo kanakava manna kaigeda isi-bayanae maisana iya tabe manna kaigeda isi-bayanae. Tem kanakava mwakana kaigeda ikoy-abeku, maisana tabe mwakana kaigeda ikoy-abeku.’ ³⁹ Na yau yawalo kolimiu, tem tomo yabo iginauli naenaena koliwo, tabu kuyayamaisa. Tem tomo yabo papalim ulaulam mena ikoi, kabo kutagelakeile papalim gegebam kuwolena iunui yoi. ⁴⁰ Besiele tabe tem tomo yabo ipeiwo yatala mena yo yakato kam kwama ikalai, ee kuwolena yo tabe kam kabobo kuwolena besiele. ⁴¹ Tem tomo yabo iyadidigao na ana gogo ukele-sagui kwalau yanuwa yabo koina ilon-amwayagiwo kutalamwagiwo tabe ukele-sagui yoi kwalau yanuwa yaboyoi koina. ⁴² Tem tomo yabo ginauli yabo ikawanoian koliwo kuwolena

koina. Tabe tem tomo yabo am gogo yabo ikawanoiyana yakato naga iyapileyoi koliwo tabu kununuwai.

*Kami tokalomagigiliwo kwamulolo kolili
(Luka 6:27-28,32-36)*

⁴³ Na kwabenalan yakato tomo bagubagunali siba, ‘Ami eliyamwao kwamulolo kolili, na kami tokalomagigiliwo wakalomagigi-lagili.’ ⁴⁴⁻⁴⁵ Na yau yawalo kolimiu, kami tokalomagigiliwo kwamulolo kolili yo siya siyakamkamnamiu wakawanoi kaiweli, na mesabana komiu Tamamiu bulibuli mena natunao. Kaiwena iwalo dabwelo imwalisae yo imayale tomo naenaeli yo tomo namwanamwali kolili, yo tabe galewa iyawasa siya mumugali dudulaina yo siya mumugali naenaeli kolili. Yaubada ana mulolo meuloila takele-toyawai. ⁴⁶ Na tem kamikavaomo kwamulolo kolili nige sowasowana maisamiu Yaubada koina kwalobai, kaiwena tonaenaeli besiele takesi kali totano ali mulolo besiele komiu ami mulolo kamikavaomo, sibomamo simulolo kolili. ⁴⁷ Yo tem kamikavaomo wakawatoki kolili, gubesi ana namwanamwa? Nuwana nigele, kaiwena siya nige tomeli siginauli besiele bwaite. Ilonamwayagimiu tem kami tokalomagigiliwo wakawatoki kolili tabe kaiwena komiu Yaubada ana tomoyao. ⁴⁸ Wagite-kalatagimiu yakato tem sauga meuloina komiu mumugamiu meuloina inamwanamwa besiele Tamamiu bulibuli mena mumugana inamwanamwasosi.

6

Gogo taolena tobubutuma kolili kaiwena

1 Saugana tem ginauli namwanamwana yabo waginauli, tabu wagiginauli tomo manli mena yakato ginauline namwanamwana sigitai. Tem waginauli besiele yakato tomo sitobalanagimiu Tamamiu bulibuli mena kani nige iyayamaisamiu. 2 Kabo saugana tem gogo yabo kwaolena tobubutuma kolili, tabu kwayogayoga, besiele tomwakomwakota mumugali siya siginauli besiele nume tapwalolo mena yo kamwasa mena kaiwena nuwanuwali tomo sitobalanagili. Na yawalo yawasosi kolimiu maisaline meuloina sikalaiyako kaiwena tomo sitobalanagiliko. 3 Na tem gogo kuwolena tobubutuma kolili, tabu nimam gegebam ikakatai yakato nimam ulaulam gogo iyauyan. Tabu am eliyamwao namwanamwali am paisowa namwanamwana wasana sibebenalan. 4 Uginauli wadam mena. Tamam ginauli meuloili wadamwadamli igitailiko, kabo iya kani maisam iyeyawa.

*Yaisu ana yakayakatai kawanoi kaiwena
(Luka 11:2-4)*

5 Saugana tem wakawanoi tabu besiele tomo mwakomwakotali. Siya nuwanuwali sitotolo na sikawakawanoi nume tapwalolo yo kamwasa kolili, na mesabana tomo meuloili sigitaili. Na yawalo yawasosi kolimiu maisali meuloina sikalaiyako. 6 Saugana tem ukawanoi, kulusae am biliutusi mena, gamwa ukwasi kabo ukawanoi Tamam koina, iya nige tagigitai. Tamam ginauli meuloili wadamwadamli igitagitaili, kabo iya kani maisam iyeyawa. 7 Saugana ukawanoi, tabu

walo bwagabwaga koina ukakawanoi besiele siya nige tomeli. Siya sinuwanuwatu yakato Yaubada ali kawanoi ibenalagili kaiwena ali kawanoi simamalawe. ⁸ Tabu komiu besiele siya. Nige naga wakakawanoi koina na Tamamiu ikatai-bagunayanako tawae nuwanuwamiu. ⁹⁻¹³ Kabo wakawanoi besiele bwaite, Tamamai kowa bulibuli mena, esam siyakasisiyan, mumugam ilobima, nuwam siyai yanuwa yaulina mena besiele siyai bulibuli mena. Kabona kamai kaliyate bwaitete kuyelima. Ama kabikabi sinae kulabinimai besiele kai kalabinili siya sikabiyanae kolimai. Yo imiyawa kuyakenayagimai woya koina. Kuleboimai yauyaule koina. Kaiwena kuboma am ginauli baibaiwali yo kowa ukaiwesosi yo kowa tubula am mayalena yo kan nige ilotom. O, besiele.*

¹⁴ Tem kamikavao ali naenaena kolimiu kwanuwatu-pwaikili, kabo Tamamiu bulibuli mena ami naenaena tabe inuwatu-pwaikili.

¹⁵ Tem kamikavao ali naenaena nige kwanunuwatu-pwaikili Tamamiu besiele ami naenaena kani nige inunuwatu-pwaikili.

Yeisu ana yakayakatai guliyam kana kalakisiye kaiwena†

¹⁶ Saugana tem guliyam ikanmiu wakalakisiye kawanoi kaiwena, tabu manimiu kali koleya

---

* **6:9-13:** Buki Tabu tolele-panaisi beyabeyali tupwaliyao walone bwaite “Kaiwena kuboma am ginauli baibaiwali yo kowa ukaiwesosi yo kowa tubula am mayalena yo kan nige ilotom. O, besiele.” nige silelele. † **6:15:** Yudiya (Palisiyao) mumugali kekan sisikote kaliyate tupwali kaiweli na yakato sikawanoimo

kwaula-yanayanaeli besiele tomwakomwakota siya manli kali koleya siula-yanayanaeli na mesabana tomo meuloili sigitaili yakato sitabu-wagili kekan koina. Na yau yawalo yawasosi kolimiu maisali meuloina sikalaiyako. ¹⁷ Na saugana komiu tem guliyam ikanmiu wakalakisiye kawanoi kaiwena, manimiu kwadeulili yo itomiyao kwasuwalili, ¹⁸ na mesabana tomo tabu sikakatai yakato guliyam wakalakisiyeyan. Tamamiu iya nige tagigitai, iyamo ikatai. Ginauli meuloina wadam mena waginaginaulili ikatailiko, iya kabo maisamiu kani iyeyawa.

Wasawasa bulibuli mena
(Luka 12:33-34 yo 11:34-36 yo 16:13)

¹⁹ Tabu gogo wasawasa wakekelegogon kaiwemi yanuwa yaulina mena kaiwena yanuwa yaulina mena ala gogo wasawasa naga wesoweso nuwana kakolosi nuwana naya sisibayanaeli, yo tokewali silusae yo sikewalili. ²⁰ Na bulibuli kana gogo wasawasa wakalai kaiwemi, kaiwena bulibuli mena wesoweso yo kakolosi yo naya nige sowasowana gogo wasawasane sisi-bayanaeli yo tokewali nige sowasowali silusae yo sikewalili. ²¹ Kaiwena toisabo dedei koina am gogo wasawasa imiyamiya kani yaluyaluwam yo katem simiyamiya koina yo sauga meuloina kunuwanuwatu kaiweli.

Manla besiele yola kana mayale

²² Manla besiele yola kana mayale. Tem manim inamwanamwa, kani yom meuloina imayale.

²³ Na tem manim inae, kani yom meuloina iboniboniyai. Tem yaluyaluwam kana mayale iboita yo iboniboniyai, kani boniboniyainane ilalakisosi koliwo.

*Yaubada yo gogo wasawasa
(Luka 12:22-31)*

²⁴ Nige sowasowana tomo kaigeda ipaisowa toloina labui kolili. Kani yabo imuloloi, iobigai yo iyakasisiyan, na yabo imunamunai-yani yo ikalomagigilan. Nige sowasowana yoli labuine kolili tapaisowa, Yaubada yo gogo wasawasa. ²⁵ Kabo yawalo kolimiu, tabu kwanuwanuwatusosi ami miyamiya kaiwena, tawae wakan yo tawae kwanuma, tabu kwanuwanuwatu yomiu kaiwena toisabo kaleko kwalikwa. Yawasila ginauli lalakina na kan yawasila kali sagumo. Yo tabe yola ginauli lalakina na kaleko yola kali sagumo. Walo yawasosi awa? ²⁶ Kwanuwatu man kaiweli, siya sievaeva, siya nige sipepelipeli, nige sikekelikeli, nige ali lakawa, na iyamo Tamamiu bulibuli mena iya igitekalatagili. Komiu ginauli lalakina Yaubada manna mena yo man nige ginauli lalakina besiele komiu, awa? Sauga meuloina iya inuwanuwatuila lalakina. ²⁷ Gubesi, yaiya luwamiu mena sowasowana yawasina kana sauga ikabi-yamamalawe tem sauga meuloina inuwanuwatusosi me ana kate wakaka? Nigele, awa? Kabo yawalo kolimiu, tabu me ami nuwapolowe. ²⁸ Besiele tabe, tawae kaiwena kwanuwanuwatu kaleko kaiwena? Wagitai mula lalali siya, Yaubada ana yamayamayale, sikin

bubu mena siya nige sipapaisowa, nige ali kaleko ipapagan.

²⁹ Na yau yawalo kolimiu, walo yawasosi Kin Solomon ana kaleko wasawasana inamwanamwasosi. Na iyamo mula lalaline kali koleya sinamwanamwasosi kabo muli mena Kin Solomon ana kaleko wasawasana kana koleya.

³⁰ Kabo takatai Yaubada kawasi bubu mena kali gite namwanamwali iwolegiliko, kawasine kabona silala na bwaliga siweweka kabo sigabu mayau mena iwedoli, wa? Komiu kawasi lalali kwanamwanamwa-gabaegili. Tem Yaubada isaguili, walo yawasosi sowasowana isaguimiu na iyalikwamiu. Na tabu ami meli Yaubada koina ibebelu. ³¹ Kabo tabu kwanuwanuwatu kwaba, ‘Tawae kani kakan?’ o ‘Tawae kani kanuma?’ o ‘Tawae kani kalikwa?’ ³² Siya nige simemeli ginauline bwaite besiele siloyaloyai. Tamamiu bulibuli mena ikataiyako ginauline bwaite kaba saguimiu. ³³ Na kwaloyai baguna Yaubada ana kaba lolina yo mumuga dudulaina kabo ginauline bwaite meuloina kani ietulanli kolimiu. ³⁴ Mwa koina tabu kwanuwanuwatu bwaliga kaiwena, kaiwena tawae iyawatagili bwaliga kolimiu iya iboma kana polowe ikalai yo iyadudulai. Kaliyate kaigeda kaigeda kana polowe imiyamiya, tabu polowene kwaeetulan yoi.

7

Kawanaenae mumugana walona

(Luka 6:37-38,41-42)

¹ Tabu kamikavao wakakawa-naenae-yagili kisi Yaubada ikawa-naenae-yagimiu. ² Yaubada

ana kawanaenae kolimiu kani besiele ami kawanaenae kamikavao kolili. Tawae kwaolena kamikavao kolili iya kani iyeyawa kolimiu besiele. ³ Tawae kaiwena mayau tasilina kumankulakulai kamkava manna koina na nige kunuwanuwatu mayau tuutuna lalakina manim mena? ⁴ Tem mayau tuutuna lalakina imiyamiya manim mena na gubesi mwa kuwalone kamkava koina, ‘Mayau tasilina ukwelegabaen manim mena?’ ⁵ Kowa tomwakota, baguna mayau tuutunane ukwele-gabaen kuboma manim mena kabo manim imayale na sowasowana mayaune tasilinane ukele-gabaen kamkava manna mena. ⁶ Tabu ginauli yakayakasisina yabo kuwowolena bwauwa ikakan, kani itagelakeile iletaiwo. Tabu ginauli yakayakasisina wagagabaen polo manna mena, kani idumuli-kalai yo isibayanae.

Tem takawanoi Yaubada koina kani iyeyama kolila

(Luka 11:9-13)

⁷ “Wakawanoi Yaubada koina kani iyeyawa, kwaloyai kani kwalobai, wakipisi kani gamwa isoke kolimiu. ⁸ Kaiwena yaiya ikawanoi kani ikalai, yaiya iloyai kani ilobai, yaiya ikipikipisi gamwa isoke koina. ⁹ Tem yabo natuna ikawanoi kan kaiwena, gubesi, veku iwolena? Nigele. ¹⁰ O tem ikawanoi iye kaiwena, weso iwolena? Nigele. ¹¹ Tamala bulibuli mena ana olena inamwanamwasosi yo ilalakisosi tem siya sikawanoi koina kabo muli mena komiu tonae-naeli ami olena natumiyao kolili. ¹² Besiele tem tawae nuwanuwamiu tomo siginaulti kolimiu, baguna waginaulti besiele kolili. Walone bwaite

Mosese ana loina yo palopitao ali yakayakatai ibwagili-gogon.”

Kamwasa labui
(Luka 13:24)

¹³ “Gamwa kipakipana koina kwalusae. Tabu Seitani ana gamwa koina kwalulusae, kaiwena iwoyaila kaba silae koina. Walo yawasosi, kaba lusaenane imagaga yo kana lau imalamalae kabo tomo sibaibaiwa silaulau koina. ¹⁴ Na yawasi kana gamwa ikipa yo kana lau ipolowe yo siya nige sibabaibaiwa silobai.”

Toyakayakatai mwakomwakotali kaiweli
(Luka 6:43-44 yo 13:25-27)

¹⁵ “Wagite-kalatagimiu tabu toyakayakatai mwakomwakotali kainali kwabebenalan. Silalaoma kolimiu kali koleya besiele sipi manamanasamli, na yaluyaluwali mena mumugali besiele bwauwa sokasokali. ¹⁶ Tem ali paisowa uwena wagitai kabo wakataili. Oine kanna nige sowasowana takalai samasamali koina. Bosibosi kanna nige sowasowana takalai kedaba koina. ¹⁷ Besiele tabe mayau namwanamwana kanna kamnana inamwanamwa, na mayau naenaena kanna kamnana inae. ¹⁸ Nige sowasowana mayau namwanamwana iuwe kanna naenaena, yo nige sowasowana mayau naenaena iuwe kanna namwanamwana. ¹⁹ Mayau meuloina siya kanliyao naenaeli sitomli yo sigabaegili mayau mena siwedoli. ²⁰ Mwa koina toyakayakatai mwakomwakotali ali paisowa uwena wagitai kabo wakataili.

²¹ Nige yakato tomo meuloili siya siwalo kolyau, ‘Guyau, Guyau’ na silusae Yaubada ana kaba lina koina. Nigele. Yaiya Tamagu bulibuli mena ana nuwatu ipaisowai, iyamo ilusae. ²² Saugana tem kaliyate mwawamwawasina iyawatagili, kani tomo sibaibaiwa siwalo kolyau siba, ‘Guyau, Guyau, esam mena Yaubada ana walo kawalo-masalan, esam mena yaluyaluwa biki katao-yawatagilagili yo tabe esam mena ginauli kaba nuwapwanopwano kapaisowaili.’ ²³ Kabo kani yawalo kolili, ‘Nige yakakataimiu, kwalowasi, komiu tonaenaesosi.’ ”

*Tonume-kabi labui. Ala wauwau yawasosi
Yeisu ana yakayakatai kana muliya
(Luka 6:47-49)*

²⁴ “Tem yaiya yagu walone ibenalan yo ipaisowai besiele, iya tomonane ana nuwatu idudulai kaiwena iya besiele tosonosonoga yabo ana wauwau namwanamwana igitesipwai veku yo vekune pwatana mena ana nume ikabi. ²⁵ Saugana galewa italu lalakina, yalubwasi ididi yo yaumai kaikaiwena itowa numene iunui na nige iguguli kaiwena tuki ali kaba tolo sikaiwe. ²⁶ Na tem yaiya yagu walone ibenalan mowoi yo nige ipapaisowai besiele, iya tomonane ana nuwatu nige idududulai kaiwena iya besiele toyauyaule yabo ana wauwau naenaena igitesipwai dekawa yo dekawane koina ana nume ikabi. ²⁷ Saugana galewa italu lalakina, yalubwasi ididi yo yaumai kaikaiwena itowa yo numene iunui kabo iyui-yaguli yo itatagwaligwali kaiwena tuki ali kaba tolo sibelu.”

28-29 Saugana Yeisu ana walo iyemwawasi tomo meuloili kateli sipitali yo nuwali iyai ana yakayakatai kaiwena, kaiwena iyakayakatai me ana kaiwe, nige besiele loina kana toyakayakatai ali yakayakatai.

8

Yeisu tolepelo ikabi-namwanamwai (Malika 1:40-45 yo Luka 5:12-16)

¹ Saugana Yeisu koya mena isaluluma boda lalakina siyamuli-kusuli. ² Tolepelo yabo ilaoma tutulina italu-sakonayan Yeisu manna mena kabo iba, “Guyau, tem am nuwatu besiele sowasowana ukwabi-namwanamwaiyau.” ³ Yeisu nimana iyagayan yo tomone ikabitonan kabo iba, “O, nuwanuwagu yom inamwanamwa.” Kabo sauganane koina ana lepelo imwawasi yo inamwanamwa. ⁴ Mwa Yeisu iwalo koina, “Tabu tomo yabo ana wasa kuwowolena. Kulau topwaoli koina yo yom kuyakenayan. Na kupwaoli Yaubada koina tawae besiele kala loina Mosese koina mesabana tomo sigitaiwo yakato kunamwanamwako.”

Tokaleya kana tobaguna yabo ana meli (Luka 7:1-10)

⁵ Saugana Yeisu ilusae Kapeneomi, Loma ali tokaleya kana tobaguna yabo ilaoma Yeisu koina kabo ikawanoi sagu kaiwena. ⁶ Iba, “Guyau, yagu topaisowa iyaele ikenokeno nume mena, yona itawalololi yo ikamkamna lalakina.” ⁷ Yeisu iba, “Talau na yakabi-namwanamwai.” ⁸ Tobagunane Yeisu kainana iyamaisa iba, “Imiyawa Guyau.

Yau nige yagu namwanamwa ipapagan yakato kulaoma yagu nume mena. Na kuwalomo kabo yagu topaisowa inamwanamwa. ⁹ Na yakatai sowasowana uginauli besiele kaiwena yau yamiyamiya yagu tautaubalao lalakili ali lolina yaulina mena yo yagu tokaleya simiyamiya yauligu mena. Tem yawalo tokaleya yabo koina, ‘Kulau,’ kani ilau, yo tem yawaloyoi, ‘Kulaoma’ kani ilaoma. Yo tabe tem yawalo yagu topaisowa koina, ‘Bwaite uginauli’ kani ipaisowai besiele.”

¹⁰ Saugana Yeisu walone bwaite ibenalan kabo katena ipitali yo iyaliyaya kaiwena tobagunane iya nige Yudiya yabo. Kabo Yeisu siya toyamulikusulina kolili iwalo iba, “Yawalo yawasosi kolimiu, nige tomo yabo yalolobai Isileli dedeina mena ana meli kana lalaki besiele bwaite. ¹¹ Na yawalo kolimiu, siya nige Yudiya kani sibaibaiwa silaoma dabwelo ana kaba tunsae mena yo ana kaba sugu mena silusae bulibuli yo mekalikavao Abelamo, Aisake yo Yakobo simiyasio yo sikekan toyawa. ¹² Na bwagana Isileli siya Yaubada ana waloyameli tomoliyao kani igabae-yawatagilagili boniboniyai luwana mena, na bwaine koina kani mwakali siyekalasi yo sivalavalam me ali kamkamna.” ¹³ Kabo Yeisu iwalo tokaleya kana tobaguna koina, “Kupileyoi. Am meli kaiwena kani yaginauli besiele.” Kabo sauganane koina ana topaisowa inamwanamwa.

*Yeisu tomo sibaibaiwa ikabi-namwanamwaili
(Malika 1:29-34 yo Luka 4:38-41)*

¹⁴ Yeisu ilau Pita ana nume mena, yo bwaine koina igitai Pita wainena sinana ikenokeno,

ikasiebwa yona iwedowedoli. ¹⁵ Yeisu nimana ilau kedulumane nimana ikabikalatan kabo wedowedoli imwawasi. Yo kedulumane itolo, yo iyatubu Yeisu igite-kalatan yo isagui. ¹⁶ Lolau molosi mena kabo siya yaluyaluwa biki silusae kolili, sibaibaiwa sikalailima Yeisu koina. Kabo iwalolau yaluyaluwa biki kolili iba, “Kwayawatagili”. Kabo sauganane koina yaluyaluwa biki siyawatagili. Yo tabe siya sikasiebwa iwoisili. ¹⁷ Ipaisowai besiele kabo palopita Aiseya ana walo Buki Tabu mena iyamala yawasosi iba, “Iya ala kasiebwa ikelegabaegili yo ala kamkamna ikalaili.”

*Tem Yeisu tamuliya tatalamwagila yawasosi
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Yeisu igitai boda lalakina simiya-takikilani kabo iwalo ana tobenaliyao kolili iba, “Talopanaisi dedei yabo mena.” ¹⁹ Na sauganane koina lolina kana toyakayakatai yabo ilaoma koina yo iba, “Toyakayakatai, toisabo dedei koina kulalau kani yamuliya koliwo.” ²⁰ Yeisu nuwanuwana tomone ikatai yakato kana muliya ipolowe yo ikamkamna kabo iwalo koina iba, “Bwauwa ule kali gula simiyamiya, yo man siya sievaeva-keikeile kali noi simiyamiya na yau Tomo Natuna nige yagu kaba miya ipapagan na koina yakeno.” ²¹ Yo tabe tomo yabo, iya Yeisu ana tomuliya yabo iwalo koina iba, “Guyau, tamagu ana sauga imwawasi, tem baguna kutalamwagau na yalau yapei salai mena, kabo muli mena yapileyoima yamuliya koliwo.” ²² Na Yeisu iba, “Nigele, kumuliya kolyau, siya toboita kani ali toboita sipeili salai mena.”

*Yeisu yaumai yo bagolu iyamwanouli
(Malika 4:35-41 yo Luka 8:22-25)*

²³ Yeisu me ana tobenaliyao simwalisae waga mena, kabo sikuke. ²⁴ Sauganane koina yaumai kaikaiwena itowa kalita iyokoyoko kabo bagolu sisuwesuwe-likwa waga kalona mena. Na Yeisu ikenokeno. ²⁵ Ana tobenaliyao Yeisu siyanoi kabo siba, “Guyau, kusaguila, kikiunamo tasalili yo taboita.” ²⁶ Kabo iwalo kolili, “Tawae kaiwena kwamatausi? Ami meli nige ilalalaki.” Kabo itolo yo yaumai yo bagolu iyokoi-yagili iba, “Besi, kwamwanou.” Kabo simwanou yo daumwali lalakina. ²⁷ Tobenali meuloili kateli sipitali, siba, “Gubesi tomone bwaite. Yaumai yo bagolu ana walo tabe sibenalan.”

*Yaluyaluwa biki itao-yawatagilagili
(Malika 5:1-20 yo Luka 8:26-39)*

²⁸ Yeisu me ana tobenaliyao siulisi Gadala dedeina mena. Na bwaine koina tomo labui yaluyaluwa biki kolili simiyamiya. Sauga meuloina silokeikeile sitakitakikili salai kolili. Mumugali inaesosi. Yanuwa tomoliyao simatausagili, nige sowasowana tomo yabo ilokeikeile salaine kana kamwasa mena. Kabo tomo labuiwa Yeisu sigitai mwa silau koina. ²⁹ Na siyogayoga, “Yaubada Natuna kowa, gubesi na kulaoma kolimai? Yakato bwaite sauga kuyakamkamnamai? Naga sauga yatala kana sauga.” ³⁰ Na tupwana imamalawe kolili polo sibaibaiwa sidumudumuli sikekakekan kawasi koina. ³¹ Kabo yaluyaluwa biki sikawanoi Yeisu koina siba, “Tem kutao-yawatagilagimai, kuyawasamai kalau kalusae polone kolili.”

³² Yeisu iwalo kolili, “Kwalau.” Kabo siyawatagili tomo labuine kolili yo silusae polo kolili. Polo meuloili sisagena silau mala naenaena koina yo sikapusele kalita mena kabu sigalomwasi. ³³ Siya polo kali togitekalatan tawae iyawatagili sigitai kabu sisagena silau yanuwa mena yo ginauli meuloina sigitai siwalo-masalagili yo tabe tomone siya yaluyaluwa biki simiyamiya kolili wasali siyawasayan. ³⁴ Kabo tomo meuloili silaomaya yanuwa mena Yeisu sabi gitaina. Saugana silobai sikawanoi tem ali dedei ilogabaen.

9

Yeisu sowasowana tomo ali pwanoli inuwatu-pwaikili kabu tobelu yabu ikabi-namwanamwai (Malika 2:1-12 yo Luka 5:17-26)

¹ Yeisu imwalisae yoi waga mena yo ilopanaisi ipileyoi ana yanuwa mena, Kapeneomi. ² Kabu tomo tupwaliyao tobelu yabu, yona itawalololi me ana kaba keno sikalaiyama Yeisu koina. Saugana Yeisu ali meli igitai iwalo tobelune koina, “Natugu me am katepatu, am pwanoli kaiweli nuwatu-pwaiki kulobaiyako.” ³ Na lolina kana toyakayakatai tupwaliyao sibomamo sibalabalamumu siwaloba, “Tomone ikawasewa Yaubada koina.” ⁴ Yeisu ali nuwatu ikatai kabu iwaloba, “Tawae kaiwena nuwatu naenaena kwanuwanuwatui katemiu mena? ⁵ Tem yawaloba, ‘Am pwanoli Yaubada inuwatu-pwaikili,’ walone imalamalae. Na tem yawaloba, ‘Kutolo yo kulau’ walone ipolowe. Kaiwena

tem nige itotolo kani wakawa-mwakomwakota-yagau. ⁶ Mwa kani yaginauli kabo wakatai yau Tomo Natuna me yagu kaiwe yanuwa yaulina mena yo tabe sowasowagu naenaena yanuwatu-pwaikili.” Kabo iwalo tobelune koina, “Kutolo, am kaba keno ukwalai yo kupileyoi am nume mena.” ⁷ Kabo tomone itolo, ana kaba keno imou yo ikalai ipileyoi ana nume mena. ⁸ Sauganane boda sigitai kateli sipitali yo Yaubada sitobalani kaiwena sigitai Yaubada kaiwe lalakisosina iwolena Yeisu koina.

*Yeisu Madiu iyogan
(Malika 2:13-17 yo Luka 5:27-32)*

⁹ Yeisu yanuwane ilogabaeni ilalau yoi kabo tomo yabo esana Madiu igitai ana kaba paisowa mena imiyasio imiyamiya. Iya ana paisowa takesi kana totano. Kabo iwalolau koina iba, “Kumuliya kolyau.” Kabo Madiu itolo yo imuliya koina yo silau ana nume mena. ¹⁰ Yeisu iyaele ikekakekani Madiu ana nume mena kabo takesi kana totano yo tonaenaeli sibaibaiwa silaoma mekalikavao Yeisu yo ana tobenaliyao sikekani toyawa. ¹¹ Palisi tupwaliyao sigite-lobai kabo sineli ana tobenaliyao kolili siba, “Tawae kaiwena ami toyakayakatai mekanakavao takesi kana totano yo tonaenaeli sikekan toyawa?” ¹² Kabo Yeisu walone ibenalan yo iba, “Namwanamwali genuwali towoiwoisi, na siya tokasiebwa ilonamwayagili towoiwoisi. ¹³ Buki Tabu mena Yaubada iwaloba, ‘Yau nuwanuwagu katekamkamna yo mulolo, na genuwagu yakayakan kwapwaopwaoli-yagili.’

Naga kwalau na walone bwaite kana katai kwaloyai. Sibomamo ali nuwatu mena yakato siya sinamwanamwa Yaubada manna mena nige yalalaoma kaiweli sabi yoganli. Na yalaoma siya tolopwanoli Yaubada manna mena sabi yoganli.”

Loina beyabeyana yo Yeisu ana loina nige sito-toyatoyawawa

(Malika 2:18-22 yo Luka 5:33-39)

¹⁴ Kabo Yoni Toyababitaiso ana tobenaliyao silaoma Yeisu koina, sineli, “Kai mekamakavao Palisiyao guliyam kakalakisiyeyan, sauga tupwali nige sowasowana kakekan. Mumugamai besiele. Na tawae kaiwena am tobenaliyao nige sigiginauli besiele?” ¹⁵ Yeisu iwaloba, “Kasole soina kana sauga koina, tokasole tauna me ana elieliyamwao sikekan yo siyaliyaya lalakina. Nige sowana tolaoma sisikote kekan kaiwena tokasole tauna imiyamiya luwaluwalili mena. Na saugana tokasole tauna ilogabaegili ilau kabo nuwali sinae yo nige sikekekan, guliyam sikalakisiyeyan. ¹⁶ Nige sowasowana kaleko waluwaluna tupwatupwana takalai yo kwama beyabeyana koina tabwalui. Tem taginauli besiele, kaleko waluwaluna itabe-lulun kaleko beyabeyana yo itaigali lalakina. ¹⁷ Tabe besiele, nige sowasowana wain waluwaluna tasuwai kwapi kaba suwe beyabeyali kolili. Tem taginauli besiele kani wain waluwaluna isese isae na koina wain kwapi kaba suwene iyuigali yo wainne imasuwe, labuine sinae labulabui. Bwaite nigele. Wain waluwaluna tasuwai kwapi kaba suwe waluwaluli kolili kabo yoli labuine sinamwanamwa.”

*Yeisu keduluma iwoisi yo gamasine ikeleya-
tologyo boita mena*

(Malika 5:21-43 yo Luka 8:40-56)

¹⁸ Saugana Yeisu iyaele iedeedede kabo yanuwane kana nume tapwalolo kana tobaguna yabo ilaoma tutulina italu-sakonayani manna mena kabo iwaloba, “Natugu sinena bwaite saugane koina iboita. Kulaoma nimam kupei yona mena na yawasina ivivila yoima.” ¹⁹ Kabo Yeisu itolo yo mekanakava silau yo ana tobenaliyao siyamuli-kusulili. ²⁰ Silalau kamwasa mena kabo sine kasikasiebwana yabo ilaoma Yeisu dagelana mena yo ana kaleko sopana ikabitonan. Sinene ana kasiebwa bwaite besiele. Bolime tuwelo kalona mena kwasinena ididididi na nagamo ididididi. ²¹ Ibomamo ana nuwatu mena iba, “Tem sowasowanamo kana kaleko yakabitonan kani yanamwanamwa.” ²² Yeisu itagelakeile sinene igitai kabo iwaloba, “Natugu, ukwatepatu. Am meli ikabi-namwanamwaiwo.” Sauganane koina sine bwaimwa inamwanamwa, ana kasiebwa inwawasi.

²³⁻²⁴ Saugana Yeisu ilusae tobagunane ana nume mena igitaili boda lalakina sitalatala-wauwau yo tupwali igo siyuiyui boita kana kilakilala. Kabo iwalolau kolili iba, “Kwalowasi, gamasinene nige iboboita, na ikekenomo.” Na ana walone kaiwena simalumaluwan. ²⁵ Siwalo boda sikaisulu kabo Yeisu ilau ilusae biliutusi mena gamasine ana kaba keno koina yo ikabilau nimana mena, kabo gamasinene itolo. ²⁶ Kabo Yeisu ana paisowa wasana idebalala dedeinane meuloina koina.

Tomangibugibu labui Yeisu iwoisili

²⁷ Yeisu yanuwane ilogabaeni ilalau yoi kabo tomangibugibu labui siyamulikusuli yo siyogayoga, “Deibida Tubuna, ukwatekamkamnayagimai.” ²⁸ Saugana ilusae nume mena tomangibugibu silaoma koina. Kabo ineli, “Gubesi, ami nuwatu yakato sowaswana manimiyao yayalalali?” Siwaloba, “O, besiele Guyau.” ²⁹ Kabo manli ikabitonagili yo iba, “Besiele ami meli kani iyawatagili kolimiu.” ³⁰ Mwa manli siyalalali. Kabo Yeisu iwalo kaiwe kolili, “Tabu tomo yabo ana wasa kwaolena.” ³¹ Na iyamo saugana silau Yeisu wasana siyadabalala dedei meuloina kolili.

Tomo yabo iya yaluyaluwa biki koina yo tabe memenana ipolowe nige sowaswana iedeededede

³² Yoli labuine silaoko kabo tomo yabo yaluyaluwa biki koina nige kainana mwa sikalaiyama Yeisu koina. ³³ Kabo yaluyaluwa bikine itao-yawatagilani tomone koina kabo kainana ipei yo iedeededede. Tomo meuloi kateli sipitali yo siba, “Nige sauga yabo ginauli besiele bwaite kagigitai Isileli dedeina kalona mena.” ³⁴ Na Palisi siba, “Yaluyaluwa biki ali tobaguna ana kaiwe koina mwa yaluyaluwa bikine itao-yawatagilani.”

Topaisowa sibwaga

³⁵ Yeisu ilau ilotakikili yanuwa lalakili yo yanuwa kikiuli kolili. Yo iyakayakatai ali nume tapwalolo yo iguguye Yaubada ana kaba loina wasana namwanamwana yo tomo iwoisili kasiebwa uloi uloi kolili. ³⁶ Yeisu

igitai bodane meuloili me ali nuwa-polowe yo tabe katekamkamnali, nige kali tosagu yabo yo bodane kana koleya besiele sipi bodana nige kali togitekalatani, sisanasana wasana namwanamwana kaiwena. Kabo Yeisu ikatekamkamna-yagili,³⁷ yo iwalo ana tobenaliyao kolili iba, “Tano ilalaki kanna imatuwa na topaisowa nige baibaiwali.*³⁸ Kabo wakawanoi ala Guyau koina na topaisowa iyawasali silau tanone kanna silomwau.”

10

Yeisu tobenali yoli tuwelo iyawasali

(Malika 3:13-19 yo 6:7-13 yo Luka 6:12-16 yo 9:1-6)

¹ Kabo ana tobenaliyao yoli tuwelo iyoganli yo kaiwe iwolegili yakato yaluyaluwa biki sitaoyawatagilagili tomo kolili yo tabe siya kali kasiebwa uloi uloi siwoisili. ² Yoli tuwelone esaliyao bwaite besiele, Saimoni siwaloba Pita, yo kanakava Anidulu, Yemesa iya Sebedi natuna, yo kanakava Yoni, ³ Pilipi yo Batolomiu, Tomasi yo Madiu iya takesi kana totano, Yemesa iya Alipio natuna yo Tadiyasi, ⁴ Saimoni iya ilaomaya boda Selot* kolili yo tabe Yudasa Isikaliota iya naga kani Yeisu ikalomagigilani yo iyauyan toloinao kolili. ⁵ Yeisu ana tobenaliyao yoli tuwelone iyawasali yo kali lolina iwolegili iba, “Tabu kwalalau siya nige Yudiya ali dedei koina,

---

* **9:37:** Walone bwaite kana katai besiele, Tomo sibaibaiwasosi nuwanuwali sagu na topaisowa sibwaga * **10:4:** Bodane Selot siya nuwanuwali Loma sitawoili Yudiya dedeina mena

o tem Sameliya ali yanuwa kolili. ⁶ Kwalau siya boda Isileli ali sipi kwalakwalaleleli kolili. ⁷ Kwalau kwayakayakatai kwawaloba, ‘Yaubada ana kaba loina kana sauga ikubwamako.’ ⁸ Tokasiebwa kwawoisili, toboitao kwawalo sitoloyoi, tolepeloyao wakabi-namwanamwaili, yaluyaluwa biki kwatao-yawatagilagili. Ami kaiwe yaeyawa bwagabwagai, komiu besiele kwaolena bwagabwagai tomo kolili, tabu maisana. ⁹ Tabu mane gole yo siliba yo kopa kwatataulili ami pausi koina yo kwalolokalaili, ¹⁰ tabu kaleko kana tobwa kwalolokalaili ami laune kaiwena, tabu kae kana suma o ami sige o nuwana kwama labuina kwalolokalaili. Loina bwaitete yaeliwa kaiwena siya sagu silobai nimamiu mena ilonamwayagili siya tabe sisaguimiu.”

¹¹ “Saugana tem kwalusae yanuwa yabo koina, nuwana yanuwa lalakina o nuwana yanuwa kikiuna, tomo namwanamwana yabo kwaloyai tomone tem iyaliyaya kaiwemi iya ana nume mena kani kwamiyamiya kanasiga kwalogabaen. ¹² Saugana kwalusae nume mena kwawalo kolili kwaba, ‘Miyamiya namwanamwana Yaubada iyeyawa kolimiu.’ ¹³ Tem tomo siya numene koina siyaliyaya kaiwemi ami walo-mulolo imiyayai. Tem nige siyoyoganmiu tabu ami walo-mulolo kwawawalowen kolili. ¹⁴ Tem nige siyayaliyaya kaiwemi yo nige ami walo sibebenalan, kabo numene o tem yanuwane kwalologabaen kaemi dekadekawana wakotatai-yani. ¹⁵ Yawalo yawasosi kolimiu, yanuwane kana tomiya kali maisa kani ilalakisosi sauga yatala koina kabo muli

mena Sodoma yo Gomola kali maisa.”

*Yaisu kana tomuliyayao kamkamna kani silobai
(Malika 13:9-13 yo Luka 21:12-17)*

¹⁶ “Kwabenali, yayawasamiu besiele sipi silalau bwauwa sokasokali luwali mena. Koinaele ilonamwayagimiu tem me ami katai manimiu itowa besiele weso yo mumugamiu bigana besiele bunetutu. ¹⁷ Wagite-kalatagimiu kaiwena tomo tupwali kani sikalaimiu sipeimiu yatala koina yo maina kolokololona sikalai koina sisapimiu ali nume tapwalolo kolili. ¹⁸ Esagu kaiwena kani sikalaimiu yo sipeimiu toloinao yo kin manli mena, na mesabana wasa namwanamwana kwayawasayan kolili yo siya nige Yudiya tomoliyao kolili. ¹⁹ Saugana sikalaimiu yatala kaiwena tabu kwanuwanuwatu tawae kani kwawalowen. Kaiwena sauganane koina, tawae kani kwawalowen Yaubada kani walone iyeyawa. ²⁰ Kaiwena walone bwaite kani kwaedeede-deyani, nige besiele kwaboma ami edeede-de, na Tamamiu Yaluyaluwana imiya kolimiu yo iya iedeede-de.”

²¹ “Tomo kanakava kani iwalo-masalan yo iyauyan toloinao kolili sabi unuyamatena. Tamana kani iginauli besiele tabe natunao kolili. Gagagili kani sitolo sinaliyao yo tamaliyao sikalomagigi-lagili sietalapili-yagili kabo siwolegili toloinao kolili sabi unuyamateli. ²² Esagu kaiwena kani tomo meuloili sikalomagigi-lagimiu. Na yaiya tem itolo kaikaiwe kanasiga ana kaba mwawasi koina kani lebo ilobai. ²³ Saugana tem siyakamkamnamiu

yanuwa yabo koina yanuwane kwayabubu-gabaen na kwalau yanuwa yaboyoi koina. Yawalo yawasosi kolimiu, ami paisowa kani nige kwaemwawasi Isileli ali yanuwa meuloina kolili kabo Tomo Natuna ilaoma. ²⁴ Tosikulu ana toyakayakatai nige sowana ilalaki-gabaen, besiele topaisowa ana taubala nige sowana ilalaki-gabaen. Komiu yagu melumeluwo mwa koinaele komiu tabe kani kamkamna kwalobai. ²⁵ Ilonamwayan tem tosikulu besiele ana toyakayakatai yo topaisowa besiele ana taubala. Yau nume tanuwagana, na siwalo yakato yau Bielisibubi, kabo komiu yagu nume kana tomiya, kani esa naenaesosili sipeiliwa kolimiu.”

Nige sowasowana tomo yabo tamatausan
(Luka 12:2-9)

²⁶ “Siya analiyao sikawa-naenae-yagimiu tabu kwamamatausagili, kaiwena ginauli kaukausili Yaubada kani isokeli yo ginauli wadawadamli kani iyamayaleli. ²⁷ Tawae kani yawalowen wadam mena kolimiu, kwawalowen mayale mena. Tawae kani yabalamumuwan tenamiu mena, kwayoga kaikaiwe boda manli mena. ²⁸ Tomo nige sowana yaluyaluwala siunuyamateli, sowasowalimo yola siunuyamateli mwa tabu kwamamatausagili. Na kwamatausiya Yaubada koina iya sowasowana yola yo yaluyaluwala isibayanaeli mayau wedowedolina koina.”

²⁹⁻³⁰ “Yaubada ginauli meuloina kaiwemiu ikatai yo inuwanuwatuimiu. Kaba gite bwaite kani yawalowen. Kitekitele sibaibaiwasosi yanuwa yaulina mena. Tem tomo nuwanuwali

sigimwalaili maisali sikikiusosi nuwana kitekitele labui toeya kaigeda, wa? Siya ginauli kikiuli, na iyamo tem kitekitele yabo ibeku bwatano mena Tamala ikataiyako, kaiwena Yaubada ginauli meuloina ikatai. Na komiu tomeliwo ginauli lalakisosina yo inuwanuwatuimiu. Itomiu kaigeda kaigeda kana baibaiwa iyasili-woliyako. Walo yawasosi, iya sowaswana igite-kalatagimiu. ³¹ Koinaele tabu kwamamatausi, komiu tomeliwo maisamiu ilalakisosi kabo muli mena kitekitele meuloili simiyamiya yanuwa yaulina mena maisali. ³² Tem yaiya iwalo-masala tomo manli mena yakato iya yagu tomo, yau tabe kani tomonane esana yakeleisinan Tamagu manna mena bulibuli mena. ³³ Na yaiya tomo manli mena iuvalayagau yau tabe kani yauvalayan Tamagu bulibuli mena koina.”

*Yeisu kaiwena tomo kani sikalomagigi-lagila
(Luka 12:51-53 yo 14:26-27)*

³⁴ “Tabu ami nuwatu yakato yalaoma yanuwa yaulina mena na ami miya daumwali kani yaginauli. Nigele, na kani tomo ali miya kalekaleya iyawatagili. ³⁵ Yagu laoma mulina mena kani tomo ali miyamiya yayakasali, tau ikalomagigili tamana koina, sine ikalomagigili sinana koina, tau wainena ikalomagigili lawana koina. ³⁶ Tomo yabo kana tokalomagigiliwo kani silaomaya to-tounao kolili.”

³⁷ “Yaiya tamana o nuwana sinana ikatekamkamna-yagilisosi kabo muli mena yau, bwaimwa iya nige yagu boda. Yaiya natuna tem tau o sine, ikatekamkamna-yagilisosi kabo muli

mena yau, bwaimwa iya nige yagu boda. ³⁸ Yaiya tem kana kelose nige ikakalai yo imumuliya kolyau, ee nige sowana tawalo iya yagu boda. ³⁹ Yaiya tem yawasina inuwai kaiwegu kani yawasina miyamiya yainane igabaen. Yaiya tem yawasina igabaen kaiwegu yawasina miyamiya yaina kani ilobai.”

*Tem Yaubada ana topaisowao tasaguili
(Malika 9:41)*

⁴⁰ “Yaiya tem iyoganmiu tabe yau yo kagu toyawasa iyoganmai. ⁴¹ Yaiya Yaubada ana tosagenawasa iyogan kaiwena iya Yaubada ana tosagenawasa, kani maisana ikalai besiele Yaubada ana tosagenawasa maisana. Yo tabe yaiya tomo dudulaina iyogan kaiwena iya tomo dudulaina kani maisana ikalai besiele tomo dudulaina maisana. ⁴² Yawalo yawasosi kolimiu, tem tomo yabo kagu tomeli waluwaluna isagui kaiwena iya yagu boda yabo, tomonane iya maisana kani ilobai, bwagana ana sagune ikikiu.”

11

¹ Yeisu ana tobenaliyao yoli tuwelo ikabiyakaiweli imwawasi yo yanuwane ilogabaen ilau dedei Galili yanuwaliyao kolili na tem iyakayakatai yo iguguye.

*Yoni Toyababitaizo ineli tem Yeisu iya Mesaiya o nigele
(Luka 7:18-23)*

² Na Yoni Toyababitaizo iyaele deli mena, Keliso ana paisowa wasana ibenalan na inuwalabulabui kabo Yoni ana tomuliyayao tupwali iyawasali

Yeisu koina. ³ Sineli koina siba, “Kowa Mesaiyawa Yoni iwalowalowewigiwowa kowa bwaite o nuwana naga ilalaoma?” ⁴ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Kwapileyoi Yoni ana wasa kwaolena tawae kwabenalan yo wagitai, ⁵ tomangibugibu manli iyalalali, siya kaeli naenaeli silokeikeile, tolepelo yoli sinamwanamwako, totenakola sibenaliko, toboita sitoloyoiko yo tobubutuma wasa namwanamwana kana katai sibenaliko. ⁶ Yaiya tem nige inunuwa-labulabui kaiwegu Yaubada iwalo-muloloi.”

*Yeisu iedeedede Yoni kaiwena
(Luka 7:24-35)*

⁷ Yoni ana tobenaliyao sipipileyoi kabo Yeisu iyatubu iedeedede boda kolili Yoni kaiwena. Iwaloba, “Tauna kona Yoni Toyababitaiso ule bwagabwaga mena imiyamiya tomo iyabayababitaisoli yo komiu kwalau koina. Na sauganane koina tawae nuwanuwamiu wagitai? Nige kwalalau yakato tomo dabedabeuna wagitai. Kaiwena tomo dabedabeuna iya besiele lei liguna yaumai iyuiyui-kalakalai. Na Yoni iya nige besiele, wa? ⁸ Tem nigele tawae nuwanuwamiu wagitai? Nuwana tomo yabo kaleko namwanamwana ilikwa? Nigele, kaiwena siya kaleko namwanamwali silikwali simiyamiyaya kin ali nume mena. ⁹ Na tawae nuwanuwamiu wagitai? Nuwana palopita yabo? Yawalo kolimiu, walo yawasosi Yoni iya palopitao bagubagunali ilalaki-gabaegili. ¹⁰ Yoni kaiwena mwa Yaubada iwalo-masalan palopita gamwana

mena iba, ‘Yagu tosagenawasa kani yayawasa-bagunayan na iya am kamwasane ikatububun kaiwem.’”

¹¹ “Yawalo yawasosi kolimiu, yanuwa yaulina kana tomiya bagubagunali yo kanasiga kabona meuloili Yoni Toyababitaizo ilalaki-gabaegili. Na yaiya esana ikikiusosi Yaubada ana kaba loina koina, iya Yoni ilalaki-gabaen.* ¹² Iyatubu saugana Yoni iyakayakatai kanasiga kabona, tomo kaikaiweli siya kaleya kali toyatuyatubu sikaleya Yaubada ana kaba loina koina, sitonatonan yakato sikalai. ¹³⁻¹⁴ Mosese ana loina yo palopitao meuloili Yaubada ana kaba loina ana laoma siyawasayan kanasiga kabona, bwaite Yoni ana sauga mena. Yo sipalopalopisai siwaloba, ‘Ilaitiya kani ipileyoima.’ Tem ali palopisai kwameliyan yau yawalo kolimiu Yoni bwaite iya Ilaitiyanaele. ¹⁵ Tem metenamiu, ilonamwayagimiu yagu walone kwabenali-kalatagili. ¹⁶ Yaso bwaite nuwanuwali yakato Yudiya mumugali besiele kai kamuliya. Toisabo kaba gite yawalowen ami kaba nuwamayale yaso bwaite kaiwena? Siya besiele gagagili simiyasio kaba gimwala mena siyogayoga kalikavao kolili siba, ¹⁷ ‘Kasole kana igo kayui na komiu nige kwaseselo, boita walina kawaliyan na komiu nige kwavavalam.’ ¹⁸ Na yaso bwaite kaliyate kabona besiele gagagili kaiwena Yoni ilaoma yo guliyam ikalakisiyeyan kawanoi kaiwena yo oine nige inunuma, na iyamo yaso bwaite

---

* **11:11:** Bwaite koina Yeisu Yoni Toyababitaizo ipeiyatalu kaiwena ana nuwamayale Mesaiya kaiwena ikikiu, mwa kaiwena inuwalabulabui

siba, ‘Ikabakabaleya.’ ¹⁹ Yo yau Tomo Natuna yalaoma yakekan yo yanuma kabo yasone bwaite siba, ‘Tomone iya tokan kalakalabili yo tonuma kalakalabili, iya takesi totano yo tonaenaeli ali eliyam.’ Na yau yawalo kolimiu yakato sonoga yawasosi ilaomaya Yaubada koina yo naga uwena tagitai kabo sonogane takawa-yawasosiyam.”

Yanuwa bwaite mumuga naenaena kana maisa iwolegili

(Luka 10:13-15)

²⁰ Yeisu iwalowalo yanuwane kaiweli, bwagana siya ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa iginaulili kaloli mena yo sigitaili na iyamo nige sinunuwabui kabo ikawa-naenae-yagili ali kololo kaiwena. ²¹ Iwaloba, “Ee komiu tomo Yudiya kwamiyamiya yanuwa Kolasin koina, katekamkamnamiu, bwaliga kani kwasilae. Ee tabe Betesaida, katekamkamnamiu, bwaliga kani kwasilae. Tauna kona ginauli kaba nuwapwanopwano yaginaulili luwamiu mena, na nige kwanunuwabui. Tem ginauli kaba nuwapwanopwanone yaginaulili siya nige Yudiya tomonliyao manli mena besiele Taiya yo Saidoni luwali mena kani mwayamwayau kwauya kwamana sikwamai yo kau koina simiyasio yo sinuwabui. ²² Taiya yo Saidoni Yaubada kani isikotanagili kaiwena siya toyauyaule yawasosi. Na yawalo kolimiu, yatala kana kaliyate koina, komiu maisamiu ipolowesosi kabo muli mena Taiya yo Saidoni kali maisa.”

²³ “Gubesi komiu Kapeneomi? Nuwana ami nuwatu yakato Yaubada esamiu ikeleisinan

bulibuli mena? Nigele. Kani ipei-yatalumiu, kwalobi molosi gun mena. Tauna kona ginauli kaba nuwapwanopwano yaginaulili luwamiu mena wagitailiko na nige kwanunuwabui. Kaba gite yabo kani yaeyawa yakato wakatai komiu toyauyaulesosi yo katemiu sikololososi. Tem yau yamiyamiya Abelamo ana sauga mena yo ginauli kaba nuwapwanopwanone, bwaimwa yaginauliliko manimiu mena, yaginaulili yoi Sodoma manli mena kani mwayamwayau sinuwabui yo Yaubada ana munamunai siyabubu-gabaen kabo tubuliyao simiyamiya ilaoma sauga kabona koina. ²⁴Na yawalo kolimiu, yatala kana kaliyate koina, komiu kami maisa ipolowesosi kabo muli mena Sodoma kali maisa.”

*Kwalaoma koliyau na yayakaiyawasimiu
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Sauganane koina Yeisu ikawanoi Yaubada koina iba, “Tamagu, kowa bulibuli yo yanuwa yaulina ali Guyau, yatobalanagiwo kaiwena am kaba lolina kana katai kuwadam tosonoga yo tokatai kolili na kuyamayaleyako siya nige tosonoga kolili. ²⁶ Walo yawasosi Tamagu, kaiwena am nuwatu besiele uginauli.” ²⁷ Ana kawanoi imwawasi kabo iwaloba, “Katai meuloina Tamagu iyeyamako koliyau yo yayamayaleyako tomo kolili. Nige yabo ikakataiyau iyamo Tamagu, yo nige yabo Tamagu ikakatai yaumo Natuna, yo tabe siya yagitesipwaili. ²⁸ Komiu analiyao me kami polowe yo tabe komiu yomiu sibelubelu kwalaoma koliyau kabo yayakaiyawasimiu.

29 Kayakayale bwaite yaeyawa wakalai yo mumugagu kwamuliya kaiwena yau tonuwalobi yo mumugagu bigana, kabo yaluyaluwamiu kaiyawasi silobai. 30 Kaiwena kayakayale bwaite yaeyawa imalamalae yo ketauli bwaite yaeyawa nige ipopolowesosi.”

12

Yeisu iya Sabati kana guyau (Malika 2:23-28 yo Luka 6:1-5)

1 Mulina mena kaliyate sabati yabo koina Yeisu ilusae witi kana tano mena. Ana tobenaliyao siguliyam kabo siyatubu witi kanna sikibwali yo sikekan. 2 Saugana Palisi sigitaili kabo siwalo Yeisu koina siba, “Ugitai, am tobenaliyao sabati kana loina silikwai.” 3-4 Yeisu kainali iyamaisa iba, “Saugana Kin Deibida me ana eliyamwao siguliyam silusae Yaubada ana nume mena kabo beledi yakayakasisina sikalai yo sikan. Walo yawasosi Mosese ana loina silikwai kaiwena loine iwalo yakato topwaolimo sikan. Nuwana Deibida edeededena nige kwanunuwatu-kalatan. 5 Mosese ana loina Buki Tabu mena iba, ‘Saugana sipaipaisowa Nume Tabu koina topwaoli sabati kaigeda kaigeda sabati kana loina silikwai na Yaubada nige ikakawa-naenae-yagili.’ Nuwana walone nige kwayayasili. 6 Na yawalo kolimiu, yabo iyaele bwaite, iya Nume Tabu esana ilalaki-gabaen. 7 Yaubada iwalo palopita gamwana mena iba, ‘Yau nuwanuwagu katekamkamna yo mulolo, na genuwagu yakayakan kwapwaopwaoli-yagili.’

Tem walone bwaite kana dudulai kwanuwamayaleyan, kani nige sowasowana siya nige ali nae ipapagan wakakawa-naenae-yagili. ⁸ Kaiwena yau Tomo Natuna sabati kana Guyau.”

Sabati yabo koina Yeisu tomo nimana belubeluna ikabi-namwanamwai (Malika 3:1-6 yo Luka 6:6-11)

⁹ Yeisu yanuwane ilogabaen yo ilau yanuwa yaboyoi koina kabo ilusae ali nume tapwalolo mena. ¹⁰⁻¹³ Palisi nuwanuwali Yeisu kaba yakewaina siginauli kabo sineliyan, “Ala loinane gubesi ana walo? Sowasowana tomo yabo takabi-namwanamwai kaliyate sabati koina o nigele?” Kainali iyamaisa iba, “Tem komiu yabo me ana sipi yo kaliyate sabati koina sipine ibeku-lobi gula mena kani gubesi tomone ana pagapaganna? Kani ilau sipine ikabi-kalatan yo gulane koina itabe-seyan. Sipi ginauli lalakina na iyamo tomo ginauli lalakisosina. Koinaele, sowasowana ginauli namwanamwana taginauli kaliyate sabati koina.” Na nume tapwalolone koina tomo yabo iyaele imiyamiya nimana belubeluna. Kabo Yeisu iwalo tomone koina, “Nimam kutu.” Sauganane koina nimana iutu mwa inamwanamwa besiele nimana labuinane. ¹⁴ Kabo Palisi me ali munamunai siyawatagili sinuwanuwatu toisabo kamwasa koina na Yeisu siunuyamate.

Yeisu iya Yaubada ana topaisowa

¹⁵ Yeisu Palisi ali nuwatu ikataiyako kabo yanuwane ilogabaen. Tomo sibaibaiwa siyamulikusuli yo ali tokasiebawo ikabi-namwanamwaili, ¹⁶ yo iwalo-kausili tabu wasana siyayadabalala.

17 Iginauli besiele kabo Yaubada ana walo bwaite palopita Aiseya iwalo-masalan iyamala yawasosi. 18 ‘Yagu topaisowa bwaite iya yagitesipwai, yamulolo lalakina yo yayaliyaya, kani Yaluyaluwagu yapei koina yo iya yagu loina dudulaina iyawasayan tomo meuloili kolili. 19 Kani nige igagamwapakiki yo tabe nige itatalawauwau, nige sowana iedeede boda kolili kamwasa mena kainana lalakina mena. 20 Kani nige lei welawelaina itatabe-golu yo kani nige odam kibukibuna itatabe-yamate.* Kani ipaisowa mumuga bigana koina kanasiga Yaubada ana loina dudulaina iyawatagili yanuwa yaulina mena. 21 Iya esana mena kani tomo sibaibaiwa ali meli sipei.’

Palisi siwalo yakato Yeisu ana kaiwe ilaoma Seitani koina

(Luka 11:14-23 yo 6:43-45)

22 Tomo tupwaliyao tomo yabo siyoganama man gibugibuna yo nige kainana ipapagan, kaiwena yaluyaluwa biki imiyamiya koina. Yeisu iwoisi kabo tomone iedeede yo manna silala. 23 Tomo meuloili Yeisu ana paisowa kaiwena kateli sipitali, kabo siwaloba, “Gubesi, nuwana iya Mesaiya bwaimwa Deibida tubuna?” 24 Na saugana Palisi walone sibenalan siba, “Dimoni ali tobaguna Bielisibubi ana kaiwe koina mwa yaluyaluwa biki itao-yawatagilagili.”

25 Yeisu ali nuwatu ikataiyako kabo iwalo Palisi kolili iba, “Tem kaba loina yabo iigali

---

* **12:20:** Kana bui bwaite besiele. Siya tomo yaluyaluwali sibelu kani nige isisikotanagili

boda labui kolili kabo siboma siekalekaleya-yagili kabo kaba loinane kani itatagwaligwali imwawasi. Tabe besiele tem yanuwa yabo o nuwana susu yabo siwalei boda labui kani nige sikakaiwe. ²⁶ Besiele tabe, tem Seitani iboma ana boda itao-yawatagilagili, ee iboma ikaleyaili kabo ana kaba laina kani imwawasi. ²⁷ Kwawalo yakato Bielisibubi ana kaiwe koina yaluyaluwa bikine yatao-yawatagilagili. Tem kwawalo besielene kabo yaiya ana kaiwe koina na komiu ami tomuliya yaluyaluwa biki sitao-yawatagilagili? Ee, kani ami tomuliya nuwatune bwaite sikawa-naenae-yani na ami lopwano siwalo-masalan kolimiu. ²⁸ Na tem Yaubada Yaluyaluwana ana kaiwe koina yaluyaluwa bikine yatao-yawatagilagili kabo Yaubada ana kaba laina ilaomako kolimiu.”

²⁹ “Seitani iya besiele tomo kaikaiwena. Nige sowasowana tomo yabo ilusae tokaikaiwene ana nume mena yo ana gogo ikalaili, awa? Na tem baguna tokaikaiwene tapan-kalatan kabo sowa-sowana ana nume mena talusae na gogo take-walili.”†

³⁰ “Yaiya nige yagu boda iya kagu tokalomagigili. Yaiya tem nige mekaukava kapaipaisowa iya boda kana toyakasa yo tosibayanae. ³¹ Yawalo kolimiu tem yaiya mumugana naenaena iginauli yo tem iwalo-bwagabwaga yo Yaubada isinali, sowasowana ana naenaena bwaite Yaubada inuwatu-

---

† **12:29:** Tomangibugibune iya Seitani ana gogo na saugana Yeisu tomangibugibune iwoisi kana koleya besiele Yeisu Seitani ana gogo ikewali

pwaiki. Na tem yaiya iwalo-bwagabwaga yo Yaluyaluwa Tabuna isinali, bwaitete Yaubada kani nige inunuwatu-pwaiki. ³² Tem yaiya Tomo Natuna ikawa-naenae-yani sowasowana ana naenaenane bwaite Yaubada inuwatu-pwaiki. Na yaiya Yaluyaluwa Tabuna ikawa-naenae-yani ana naenaenane bwaite Yaubada kani nige inunuwatu-pwaiki, bwaite saugane yo sauga ilalaoma koina.”

³³ “Tem mayau namwanamwana, ee kanna inamwanamwa. Tem mayau naenaena, ee kanna naenaena. Tem kanna tagitai kabo mayaune takatai tem namwanamwana o tem naenaena. ³⁴ Komiu Palisi besiele weso. Komiu tomo naenaeli kabo nige sowasowamiu edeedede namwanamwana kwaeedede-yagili, nigele molosi. Tawae katena mena imiyamiya ikalapowon masumasuwe ee kani tomo ieedede gamwana mena. ³⁵ Tomo namwanamwana ginauli namwanamwana iwalowen besiele ginauli namwanamwana katena kalona mena ipeigogonan. Tomo naenaena ginauli naenaena iwalowen besiele ginauli naenaena katena kalona mena ipeigogonan. ³⁶ Na yawalo kolimiu, yatala kana kaliyate koina kani tomo kaigeda kaigeda yatala ilobai edeedede bwagabwaga meuloina iwalowenako kaiweli. ³⁷ Tem ami walo, walo namwanamwana kani Yaubada ikawa-namwanamwa-yagimiu. Na tem ami walo, walo naenaena kani Yaubada ikawa-yauyaule-yagimiu.”

Tomo nuwanuwali ginauli kaba nuwapwanopwano yabo sigitai

(Malika 8:11-12 yo Luka 11:29-32)

³⁸ Kabo Palisi yo lolina kana toyakayakatai tupwaliyao siwalo koina siba, “Toyakayakatai, nuwanuwamai ginauli kaba nuwa-pwanopwano yabo kupaisowai kagitai.” ³⁹ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Yaso naenaena komiu, nige kwamiyamiya Yaubada koina kabo nuwanuwamiu ginauli kaba nuwapwanopwano yapaisowai kaiwemiu. Na kani nige ginauli kaba nuwapwanopwano yabo yaeyawa, bwaimwanamo bwaite iyawatagili palopita Yona koina. ⁴⁰ Besiele kaliyate yaiyona yo boniyai yaiyona Yona imiyamiya iye lalakina diyana kalona mena, besiele tabe kaliyate yaiyona yo boniyai yaiyona yau Tomo Natuna kani yamiyamiya bwatano kalona mena. ⁴¹ Kaliyate yatala koina tomo Ninibe kani sitolo sikawanaena-yagimiu, kaiwena sauga beyabeyana koina Yona ana guguye sibenalan kabo mumugali naenaena koina sinuwabui. Na yawalo kolimiu, yabo iyaelete bwaite, iya Yona ana guguye ilalaki-gabaen. ⁴² Kaliyate yatala koina Seba ali toloina lalakina sine yabo (kuin) kani itolo yo ikawanaena-yagimiu kaiwena sauga beyabeyana koina ilaoma kelamamalawe koina nuwanuwana Kin Solomoni ana sonoga ibenalan. Na yawalo kolimiu, yabo iyaelete bwaite, iya Kin Solomoni ana sonoga ilalaki-gabaen.”

Yaluyaluwa biki ali yawatagili yo ali piley-

*oimayoi**(Luka 11:24-26)*

⁴³ “Saugana yaluyaluwa biki iyawatagilima tomo yabo koina, yaluyaluwane ule bwagabwaga mena itakitakikili ana kaba kaiyawasi iloyaloyai, na nige yabo ilolobai. ⁴⁴ Mwa iba, ‘Kani yapileyoi naga tomone koina bwaine yalogabaeniwa.’ Saugana ipileyoi igitai tomone katena besiele nume yabo sikuyayako yo sikatububunonowaiyako, nige yabo kalona mena imiyamiya. ⁴⁵ Kabo ilau yo ana tali yaluyaluwa naenaeli kolili kali baibaiwa seben tabe ikalaili siya mumugali naenaesosili, kabo mekanakavao silusae yo simiyamiya tomone katena koina. Tomone ana miyamiya bagubagunana inae na muli mena inaesosi. Yo bwaine besiele tabe kani iyawatagili kolimiu komiu yaso naenaena.”

*Yeisu iba analiyao sinaguwao yo kaukavao
(Malika 3:31-35 yo Luka 8:19-21)*

⁴⁶ Yeisu iyaelemo iedeededede boda kolili kabo sinana yo kanakavao siyawatagili sitotolo gana muli mena nuwanuwali sieededede koina. ⁴⁷ Kabo tomo yabo ana wasa iwolena iba, “Sinam yo kamkavao siyaele bwaite sitotolo gana muli mena, nuwanuwali sieededede koliwo.” ⁴⁸ Yeisu kainana iyamaisa, iba, “Yaiya sinagu, yo analiyao kaukavao?” ⁴⁹ Mwa Yeisu nimana iyagayan tobenalياهو kolili yo iba, “Siya bwaite sinaguwao yo kaukavao. ⁵⁰ Yaiya tem Tamagu bulibuli mena ana nuwatu ipaipaisowai iya kaukava, dugu yo sinagu.”

13

Patu toyasulu kana walo kobwaibwaili (Malika 4:1-9 yo Luka 8:4-8)

¹ Kaliyatenane koina Yeisu iyawatagilima nume mena yo ilobi imiyasio dekawa mena. ² Boda lalakisosina silogogo koina kabo igayolobi waga yabo koina inwalisae yo imiyasio na bodane dekawa mena sitotolo ana edeedede sibenabenali. ³ Ginauli meuloina iwalowen walo kobwaibwaili mena. Kaba gite bwaite besiele iba, “Tomo yabo ilau tano mena patu iyasululi sabi kuma. ⁴ Saugana patune iyasululi, tupwaliyao sitalu-suwala kamwasa mena kabo man sieva-talu yo sikanli. ⁵ Tupwaliyao sitalu-suwala mala-vekuveku mena bwaine koina bwatano namwanamwana nige ilalalaki. Mwayamwayau sikin na iyamo bwatanone nige ibabalubalu. ⁶ Na saugana dabwelo itunsae, kinne igabu yo siweweka, kaiwena lamli nige silolobi namwanamwa. ⁷ Patu tupwaliyao sitalu-suwala kawasi naenaeli luwali mena. Na kawasi naenaeli mwayamwayau sikin-saema yo sipanli simomosi-yamateli. ⁸ Patu tupwaliyao sitalu-dudulai bwatano namwanamwana koina kabo siuwe yo sidibubu tupwali kanli wan andeledi (100), tupwali sikisti (60), tupwali teti (30). ⁹ Tem metenamiu, ilonamwayagimiu walone bwaite kwabenali-kalatan.”

Tawae yaina Yeisu kobwaibwaili bwaite ieededeyan?

(Malika 4:10-12 yo Luka 8:9-10)

¹⁰ Ana tobenaliyao silaoma Yeisu koina yo sineli siba, “Tawae kaiwena walo kobwaibwaili

mena kuedeede boda kolili?” ¹¹ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Yaubada ana kaba laina kana nuwatu wadawadamna yalivasiyako kolimiu kabo nuwamiu sidudulai na siya tomo bwagabwaga, siya nige ali meli, nigele. ¹² Yaiya me ana katai, Yaubada kani ietulan kabo Yaubada kana katai ilalakisosi koina. Yaiya Yaubada nige ikakatai, na tawae ana katai kikiuna, Yaubada kani ikelegabaen. ¹³ Bwaite kaiwena walo kobwaibwaili mena yaedeede kolili, ‘Simanman-kulakulamo na nige sigigitai, sibenabenalimo na nige sikakatai.’ ¹⁴ Na kolili palopita Aiseya ana lelelele iyamala yawasosi iba, ‘Kwabenalimo na nige wakakatai, Kwamanman-kulakulamo na nige wagigitai. ¹⁵ Kaiwena tomo bwaitete kateli sikololo, tenali sikola yo manli sigibu, manli siyagibuli yo tenali sisibugakausili. Tem nige sigiginauli besiele nuwana sigigitai manli mena, nuwana sibebenalan tenali mena yo nuwana sikakatai kateli mena kabo sinuwabui yo yakabi-namwanamwaili.’ Na nige sigiginauli besiele. ¹⁶ Na komiu Yaubada iwalo-muloloimiu kaiwena manimiu silala yo tenamiu sitamwalapan. ¹⁷ Yawalo yawasosi kolimiu, Yaubada ana palopitao yo todudulai bagubagunali sibaibaiwa nuwanuwasosili Mesaiya sigitai yo ana walo sibenalan, na nige sowasowali. Na komiu Mesaiya wagitai yo ana walo kwabenalan.”

*Yeisu patu toyasulu kana kobwaibwaili ikabiya-
mayale*

(Malika 4:13-20 yo Luka 8:11-15)

18 “Kwabenali, na kabo patu toyasulu kana walo kobwaibwaili kana dudulai wakatai. 19 Saugana tem tomo yabo Yaubada ana kaba loina wasana ibenalan, na kana dudulai nige ikakatai kani Seitani ilaoma yo tawae siya sikumai katena mena ikwayai. Na bwaite patune siya toyasulu iyasululi na sitalu-suwala kamwasa mena. 20 Patune bwaite toyasulu iyasululi na sitalu-suwala mala-vekuveku mena na bwaite tomo siya wasa namwanamwana sibenalan yo mwayamwayau me ali yaliyaya sipeili kateli mena. 21 Ginauli kaigeda wasa namwanamwana nige sinuwanuwatu dudulai kateli mena, lamli nige ilolobi namwanamwana kabo ali meli nige imamamalawe. Saugana tem polowe silobai o tem siyakamkamnali wasa namwanamwana kaiwena, mwayamwayau yaluyaluwali sibui yo sisikote. 22 Patune bwaite toyasulu iyasululi na sitalu-suwala kawasi naenaeli luwali mena, bwaite tomo siya wasa namwanamwana sibenalan, na sinuwanuwatu yanuwa yaulina kana yaliyaya kaiwena yo sinuwa-wasawasa, kabo ginauli bwaite wasa namwanamwana sipan-yamate, nige kanna ipapagan. 23 Patune bwaite toyasulu iyasululi na sitalu-dudulai bwatano namwanamwana koina, bwaitete tomo siya wasa namwanamwana sibenalan yo sikatai kana dudulai. Iuwe kanna tupwali wan andeledi, tupwali sikisti, tupwali teti.”

Kawasi naenaena yo witi kinna mekanakava sikin toyawa

24 Yeisu walo kobwaibwaili yaboyoi tabe iwalowen iba, “Yaubada ana kaba loina besiele

bwaite. Tomo yabo witi patuna namwanamwana iyasulu ana tano mena. ²⁵ Boniyai mena tomo meuloili sikenokeno kabo tomone kana tokalomagigili ilaoma, kawasi naenaena patuna iyasululi witi luwana mena yo ilau. ²⁶ Saugana witi ikin yo kanna iyatubu kabo kawasi naenaena ikinsae tabe mekanakava sikin-toyawa. ²⁷ Tomone ana topaisowao silaoma koina siba, ‘Taubala, kai kabatoko witi patuna namwanamwanamo kuyasulu am tano mena? Na kawasi naenaena tabe mekanakava sikin-toyawa sisae. Gubesi, toweya koina kawasine naenaenane ilaomaya?’ ²⁸ Iwalo kolili, ‘Tokalomagigili yabo iginauli bwaimwa.’ Topaisowa sineli siba, ‘Tabu nuwanuwam kalau kakawasi-gabaen?’ ²⁹ Iba, ‘Imiyawaya, kaiwena tem kawasi naenaena wakawasi-gabaen kani witi tupwana mekanakava kwasulu-kaigedaili. ³⁰ Yoli labuine sikin toyawa naga kanasiga kelikeli kana sauga mena. Kani yawalo tokelikeli kolili besiele, ‘Kawasi naenaena kwasulu-bagunayan yo kwabwagilili kabo tagabuli na witi wakalailima yo kwapeili yagu lakawa lalakina koina.’ ”

*Ketabu patuna kana walo kobwaibwaili
(Malika 4:30-32 yo Luka 13:18-19)*

³¹ Yeisu walo kobwaibwaili yaboyoi iwalowen, iba, “Yaubada ana kaba lolina besiele mayau esana ketabu patuna, tomo yabo ikalai yo ikumai ana bakubaku mena. ³² Na iya patune meuloina ali tokikiusosi, na saugana ikin yo ilalaki, ginauli meuloina bwaite sikin bakubaku mena ilalaki-gabaegili. Iyamala mayau yabo lalakina kabo

man siya evaevali silaoma ali noi siginauli lagalagana kolili.”

*Yisti kana walo kobwaibwaili
(Luka 13:20-21 yo Malika 4:33-44)*

³³ Yeisu walo kobwaibwaili yaboyoi iwalowen iba, “Yaubada ana kaba loina besiele yisti, sine yabo yisti kikitoitoina ikalai yo ipei pwalawa kana lalaki baiki yaiyona kalona mena kabo yisti ipaisowai kanasiga pwalawa meuloina iyebweli namwanamwaili yo meuloina isese ilalaki.”

Yeisu walo kobwaibwaili koina tomo iyakenayagili

³⁴ Sauga meuloina Yeisu iedeede tomo kolili walo kobwaibwaili mena. Nige sauga yabo ana edeede koina walo kobwaibwaili yabo idede.

³⁵ Kabo palopita ana palopisai Yeisu kaiwena iyamala yawasosi iba, “Gamwagu yasoke yo yawalo kobwaibwaili ginauli wadawadamli yaedeede-yagili simiya-wadam saugana bwaite yanuwa yaulina iyatubu kanasiga sauga bwaite.”

Kawasi naenaena kana kobwaibwaili Yeisu ikabiyamayale

³⁶ Kabo Yeisu boda ilogabaegili yo ilusae nume mena ana tobenaliyao silaoma koina yo siba, “Kawasi naenaeli sikin tano mena kana kobwaibwaili kulivasi kolimai.”

³⁷ Kainali iyamaisa iba, “Tomo bwaite witi patuna namwanamwana iyasulu iya Tomo Natuna.

³⁸ Tano bwaine yanuwa yaulina, yo witi patuna namwanamwana bwaimwa Yaubada ana kaba loina tomoliyao. Kawasi naenaena Seitani ana tomoyao. ³⁹ Yo tokalomagigili siya kawasi

naenaena patuli toyasulu, bwaimwa Seitani. Kelikeli kana sauga bwaimwa sauga ana kaba mwawasi koina, yo tokelikeli bwaimwa aneloseyao. ⁴⁰ Kawasi naenaena sikawasi-gabaegili yo sigabuli mayau koina, na kani besiele tabe sauga ana kaba mwawasi koina. ⁴¹ Tabe besiele kani Tomo Natuna ana aneloseyao iyawasali, kabo tolopwanoli yo siya mumuga naenaena siginaginauli, meuloili sikawasi-gabaegili ana kaba loina koina. ⁴² Kani sigabae-luseyagili mayau kalapulupululuna lalakina koina kabo bwaine koina sivalam yo mwakali siyekalasi na sikikokiko. ⁴³ Kabo todudulai kali koleya sibuli besiele dabwelo ana sae mayalena Tamali ana kaba loina koina. Tem metenamiu, yagu walone kwanuwatu-kalatan.”

Gogo wasawasa iwadam ana tano mena kana kobwaibwaili

⁴⁴ “Yaubada ana kaba loina besiele gogo wasawasa lalakina iwadam tano yabo koina yo iboita-gabaen. Tomo yabo ilobai kabo ipuluyoi tanonane koina. Iyaliyaya yawasosi gogone wasawasane kaiwena, kabo ilau ana gogo meuloina igimwala-yagili, manena ikalai yo tanowa iyamaisa.”

Sise tumana pigapigabuna kana kobwaibwaili

⁴⁵ “Yaubada ana kaba loina besiele tabe bwaite. Gogo wasawasana kana togimwala yabo sise tumana pigapigabuna iloyaloyai. ⁴⁶ Kabo yabo namwanamwasosina ilobai yo ilau ana gogo meuloina igimwala-yagili manene ikalai na sise tumana namwanamwasosinawa iyamaisa.”

Yagida kana kobwaibwaili

⁴⁷ “Yaubada ana kaba lolina besiele tabe yagida igalayan kalita mena. Kabo iye kali koleya uloina uloina sikona. ⁴⁸ Saugana ikalapowon togomana yagida siniuli-seyan magu mena. Simiyasio yo iye siyakasali, siya namwanamwali sipeili gaeba mena siya naenaeli sigabaegili. ⁴⁹ Kani besiele sauga ana kaba mwawasi koina. Aneloseyao silaoma tonaenaeli yo tonamwanamwali siyakasali, siya naenaeli sipei-suwalagili, ⁵⁰ sigabae-luseyagili mayau kalapulupululuna lalakina koina, kabo bwaine koina sivalam yo mwakali siyekalasi na sikikokiko.”

Yakayakatai waluwaluna yo yakayakatai beyabeyana

⁵¹ Yeisu ineli iba, “Nuwamiu sidudulai ginauli bwaite kaiweli?” Siya siba, “O, besiele.” ⁵² Kabo iwalo kolili iba, “Tem lolina kana toyakayakatai yabo yagu yakayakatai Yaubada ana kaba lolina kaiwena ipei katena mena iya besiele nume tanuwagana yabo ilau ana biliutusi mena yo ana gogo wasawasali waluwaluli yo beyabeyali ikele-yawatagilagilima na ileleili.”

*Tomo Nasaleta Yeisu sisikotanan
(Malika 6:1-6 yo Luka 4:16-30)*

⁵³ Yeisu walo kobwaibwaili bwaite iwalowen imwawasi, kabo yanuwane ilogabaen. ⁵⁴ Ilau iboma ana yanuwa mena iyakayakatai nume tapwalolo mena kabo tomo kateli sipitali yo siba, “Ana kataine toweya ikalaiya? Gubesi mwa sowaswana ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili? ⁵⁵ Na iya tokabikabi natuna,

wa? Iya tomo bwagabwagamo kaiwena sinana esana Meli, kanakavao Yemesa, Yosepa, Saimoni yo Yudasa. ⁵⁶ Dunao meuloili siyaele mekalakavao, besiele wa? Kabo ana katai yo ana sonoga toweya ikalailiya?” ⁵⁷ Koinaele simunamunai koina yo sikalomagigilan. Yeisu iwalo kolili iba, “Tomo meuloili palopita siyakasisiyan, na iyamo totounao yo ana yanuwa tomoliyao nige siyayakasisiyan.” ⁵⁸ Nige ginauli kaba nuwapwanopwano sibabaibaiwa igiginaulili yanuwane koina kaiwena nige simemeliyan.

14

Elodi ibatoko Yeisu iya Yoni Toyababitaizo boita mena itoloyoima

(Malika 6:14-29 yo Luka 9:7-9)

¹ Sauganane koina Elodi, Galili ali tobaguna, Yeisu wasana ibenalan, ² kabo iwalo ana topaisowao kolili, “Tomone bwaite nuwana iya Yoni Toyababitaizo, nuwana boita mena itoloyoima, bwaite kaiwena sowasowana ginauli kaba nuwapwanopwano iginaulili.” Elodi iwalo besiele kaiwena nuwana mena isae tawae tauna kona iginauli Yoni koina saugana iunuyamate.

Yoni ana boita yaina

³⁻⁴ Elodi tauna kona kanakava Pilipi wainena Elodiyasa ikwayai mwa ikasolanan. Mwa Yoni iwalo koina iba, “Nige sowasowana ukwasolanan.” Kabo Elodi imunamunai yo ana topaisowao iyawasali Yoni sikabi-kalatan yo sipan silawan sipei nume pan koina. Iginauli wainena Elodiyasa kaiwena. ⁵ Elodi

nuwanuwana Yoni iunuyamate na tomo meuloili imatausagili kaiwena Yoni siya simeliyan yakato iya palopita yabo. ⁶ Elodi ana sauga kabi kana kaliyate kana nuwatu kalatan kekanna koina, Elodiyasa natuna sinena iselo boda manli mena. Ana selo kaiwena Elodi iyaliyaya lalakina. ⁷ Nimana ikeleisinan kabo iwalo koina, “Yawaloyameli koliwo, tawae nuwanuwam ukawanoiyen, kani yaeyawa.” ⁸ Elodiyasa nuwanuwana Yoni iboita kabo iwalo natuna koina kabo natuna iwalo Elodi koina, iba, “Yoni Toyababitaiso galagalona kutom, kutauli gaeba mena, ukwalaiyama koliyau yo yagitai.” ⁹ Kin nuwana inae, yo nige sowasowana ana kawalulu isoke-gabaen, kaiwena iwaloyameliko boda manli mena. ¹⁰ Koinaele iwalo Yoni galagalona sitom nume pan koina. ¹¹ Sitauli gaeba mena kabo sikalaiyama siwolena gamasinene koina, kabo ikalai ilawan sinana koina. ¹² Yoni ana tomuliyayao silaoma, yona sikalai silawan sipei salai mena. Kabo silau yo Yeisu ana wasa siwolena.

Yeisu ginauli kaba nuwapwanopwano iginauli yo boda lalakina iyananli

(Malika 6:30-44 yo Luka 9:10-17 yo Yoni 6:1-14)

¹³ Yeisu Yoni ana boita wasana ibenalan kabo yanuwane ilogabaen. Nuwanuwana ibomamo ilau imiya-suwala kabo waga yabo koina imwalisae yo ilau iulisi paepaeli bwagabwaga mena. Yanuwa tomoliyao Yeisu ana lau wasana sibenalan kabo ali yanuwa silogabaegili na kaeli mena siyamuli-kusuli siyona silau. ¹⁴ Yeisu ikaisulu kabo saugana boda igitaili katena

ikamkamnayagili na ali tokasiebwao iwoisili. ¹⁵ Saugana yanuwa ilolau ana tobenaliyao silaoma koina siba, “Yanuwa kana mwayaga iyai yo tabe kikiunamo boniyai ilaoma. Boda kuyawasali silau yanuwane kolili na kali sigimwala.” ¹⁶ Yeisu iba, “Nige sowasowana tayawasali silau, komiu kan kwaolegili na sikekan.” ¹⁷ Siwalo koina, “Beledi valigigimo yo iye labuimo kolimai, nabesi.” ¹⁸ Iba, “Wakalailima kolyau.” ¹⁹ Yo iwalo boda simiyasio kawasi pwatana mena kabo beledi valigigi yo iye labui ikalaili, manna isae bulibuli mena na iwalo-muloloili Yaubada koina. Kabo beledi ikivi. Imwawasi beledi yo iye iwolegili ana tobenaliyao kolili kabo siwolegili boda kolili. ²⁰ Boda sikekan yo diyaliyao sisu kaiwena kan ilalakisosi, kabo tobenaliyao kantele sitano-gogonagili, kodo tuwelo. ²¹ Siya tokekan tomo kali baibaiwa paibi tausan yo sinesineo yo melumeluwo kali baibaiwa nige siyayasilili.

*Yeisu ilokeikeile kalita pwatana mena
(Malika 6:45-52 yo Yoni 6:15-21)*

²² Kabo Yeisu iwalo ana tobenaliyao simwal-isae waga mena yo sibaguna silopanaisi dedei yabo mena. Na iya boda paibi tausan iyawasali silau. ²³ Iyawasali silau imwawasi, kabo iutusae koya mena na ikawanoi. Ilolau molosi na ibomamo imiyamiya. ²⁴ Na waga iya kana mwayaga iyai yanuwane koina, kalita iyokoyoko yo bagolu ilalaki na waga italutalusugu, kaiwena yaumai ilaolaoma manli mena. ²⁵ Malala kikiuna tili koloki yo sikisi koloki luwaluwalili

mena, kabo Yeisu ilau kolili, kalita pwatana mena. ²⁶ Ana tobenaliyao sigitai ilalaoma kalita pwatana mena kabo simatausi lalakina yo siwui siba, “Kalukaluwa bwaine.” ²⁷ Kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Katemiyao sipatu. Koyau, tabu kwamamatausi.” ²⁸ Pita iba, “Guyau, tem yawasosi kowa, kuwalo na yalaowa koliwo kalita pwatana mena.” ²⁹ Iba, “Kulaoma.” Kabo Pita iutu-kaisulu yo ilalau kalita pwatana mena Yeisu koina. ³⁰ Na saugana yaumai igitai imatausi yo iyatubu isalili, kabo iyoga, “Guyau. Kuleboiyau.” ³¹ Sauganane koina Yeisu nimana iyagayani yo ikabikalatan. Iba, “Am meli ikikiu, tawae kaiwena kunuwa-labulabui?” ³² Simwalisae waga mena kabo yaumai ilopei yo idaumwali. ³³ Siya simiyamiya waga mena sipwalou koina siba, “Yawasosi, kowa Yaubada Natuna.”

*Yeisu tokasiebwa iwoisili Genasaleta koina
(Malika 6:53-56)*

³⁴ Sikalau-panaisi kalitane kabo siulisi yanuwa Genasaleta. ³⁵ Tomo sigitai kabo sikilala iya Yeisu kabo wasa siyawasa itakikili dedeinane koina. Kabo tokasiebwa meuloili sikalailima. ³⁶ Sikawanoi koina siba, “Kutalam na tokasieb-wao kam kaleko sopana sikabitonan.” Na siya meuloili Yeisu kana kaleko sopana sikabitonan sinamwanamwa.

15

*Tawae ikabiyabikila?
(Malika 7:1-23)*

¹ Palisi yo lolina kana toyakayakataiyao tupwali silaomaya Yelusalema yo sineli Yeisu koina, ² Siba,

“Tawae kaiwena am tobenaliyao loina bwaite tautaubalao bagubagunali siyakenayagimai silikwai? Kaiwena saugana tem sikekan nimali nige sidedeuli. Mumugamai kana lau nige simumuliya.” ³ Yeisu iba, “Tawae kaiwena mumugamiu koina Yaubada ana loina kwalikwai? ⁴ Kaiwena Yaubada iwaloba, ‘Tamam yo sinam kuyakasisiyagili’ yo tabe iba, ‘Yaiya tamana yo sinana ikawa-naenae-yagili kani siunuyamate.’ ⁵⁻⁶ Tem tomo yabo ginauli yabo imiyamiya koina tamana yo sinana kali sagu kaiwena inamwanamwa tem iwolena kolili yo ana olenane koina Buki Tabu ana walo imuliya. Na tem inuwaili yo iwalo nige sowasowana iwolena kolili kaiwena gogone iyakasisi-yanako Yaubada kaiwena komiu tomone ana nuwaine wakawa-namwanamwanyi. Na bwaite besiele Yaubada ana loina, yakato sinana yo tamana iyakasisi-yagili yo isaguili, komiu kwasoke-gabaen na ami yakayakatai koina wagolugolulau. ⁷ Tomwakomwakota komiu. Sauga beyabeyana koina palopita Aiseya iwalo-masala kaiwemi iwaloba, ⁸ ‘Yaubada iba, Tomo bwaitete sopali mena siyakasisiyagau na kateli simiya-kelamamalawe kolyau. ⁹ Ali tapwalolo kolyau besiele ginauli bwagabwaga, tomo sibomamo ali nuwatu mena siyakayakatai.’ ”

¹⁰ Yeisu boda iyoga-gogonagili silaoma koina, kabo iwaloba, “Walo bwaite kwabenalan kabo nuwamiu simayale. ¹¹ Tawae ilusae tomo gamwana mena nige sowasowana ikabiyabiki na tawae gamwana mena iyawatagili sowasowana tomone ikabiyabiki.” ¹² Tobenali silaoma

koina na sineli siba, “Tabu ukakatai Palisi nuwaliyao sipolowe am walone kaiwena?”
¹³ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Kawasi naenaeli meuloili bwaite Tamagu bulibuli mena nige ikukumai kani me lamli isulu-gabaegili. ¹⁴ Siya nige tawae yabo kaiwena siya tobagunane besiele man gibugibuli. Tem tomangibugibu na tomangibugibu yabo iyogan kani yoli labuine sibeku toyawa gula mena.” ¹⁵ Kabo Pita iwaloba, “Am walo kobwaibwaili kabiyabiki kaiwena ukwabi-yamayale kolimai.” ¹⁶ Yeisu me ana munamunai iwaloba, “Yawasosi ami katai iyoviya. ¹⁷ Gubesi, nige wakakatai yakato tawae gamwala mena ilusae ilau diyala mena imwawasi ilalau mosomoso koina? ¹⁸ Na tawae katela mena isaema gamwala mena iyawatagili kani iya ikabiyabikila. ¹⁹ Kaiwena ginauli naenaena silaoma katela mena siya besiele, nuwatu naenaena, tomo kana unuyamate, ganaganawali, kewali, mwakota, kawanaenae. ²⁰ Siya bwaite ginauliline kani sikabi-yabikila. Na tem menima bikibikila kan takalai takan nige sowana ikabi-yabikila.”

Kenani sinena ana meli
(Malika 7:24-30)

²¹ Yeisu yanuwane ilogabaeni, ilau Taiya yo Saidoni dedeili mena. ²² Kenani sinena imiyamiyaya dedei bwaine koina, iya nige Isileli sinena besi, kabo ilaoma Yeisu koina, iyogayoga, iwaloba, “Guyau, Deibida tubuna ukwate-kamkamna-yagau. Yaluyaluwa biki imiyamiya natugu sinena koina na sauga meuloina isibasiba-yanae.” ²³ Yeisu kainana nige

iyayamaisa, nige walo yabo iwawaloweni. Ana tobenaliyao silaoma sikawanoi koina siwaloba, “Sinene kutawoi kaiwena iyamuli-kusulila yo iyoga-samasamalulu.” ²⁴ Kabo Yeisu iwalo iba, “Tamagu iyawasayau yalaoma boda Isileli ali sipi kwalakwalaleleli kaiweli.” ²⁵ Kabo muli mena sinene ilaoma yo tutulina italu-sakonayan manna mena iba, “Guyau, kusaguiyau.” ²⁶ Kainana iyamaisa iba, “Nuwana nige idududulai tem yasaguiwo, kaiwena kowa nige Isileli sinena besi. Nige sowana melumeluwo kali takalai yo taolena ali bwauwa kolili.” ²⁷ Sinene iwaloba, “O, besiele Guyau, na iyamo kan mumuli bwaite ibeku tanuwagana ana teibeli yaulina mena ana bwauwa sikanli.” ²⁸ Kabo Yeisu iba, “Sine, am meli ilalakisosi. Kani yapaisowai besiele am nuwatu.” Kabo sauganane koina natuna inamwanamwa.

Yeisu tomo sibaibaiwa iwoisili

²⁹ Yeisu yanuwane ilogabaen, iyonayona ilalau kalita Galili dedeina mena. Kabo ilusae ilau yo ikawasae koya mena imiyasio. ³⁰ Kabo boda lalakina silaoma koina yo tokasiebwa sibaibaiwa sikalailima, tolosigesige, tomangibugibu, siya nima belubeluli, siya memenali sipolowe (nige sowasowana siedeedede), tabe tokasiebwa tupwaliyao yoi, yo sipeili Yeisu manna mena kabo iwoisili. ³¹ Tomo meuloili kateli sipitali kaiwena sigitai siya memenali sipolowe siedeedede namwanamwa yo siya nimali naenaeli sinamwanamwa, yo tolosigesige sinamwanamwa silokeikeile yo tabe tomangibugibu manli silala. Kabo tomo meuloili Isileli ali Yaubada sitobalan.

*Yeisu ginauli kaba nuwapwanopwano iginauli
yo boda powa tausani (4,000) iyakanli
(Malika 8:1-10)*

³² Yeisu ana tobenaliyao iyoganli silaoma koina kabo iwaloba, “Bodane bwaite yakate-kamkamna-yagili kaiwena kaliyate yaiyona mekalakavao tamiyamiya, na siya nige kali ipapagan. Nige nuwanuwagu bwaite meguliyamli na tayawasa-yapileyoili, kisi silalau siwesali kamwasa mena sibeku.” ³³ Ana tobenaliyao siwalo koina, siwaloba, “Bwaite paepaeli bwagabwagaya yanuwa kana mwayaga iyai, toweya koina kani kan lalakina kakalaiya na bodane tayakanli?” ³⁴ Yeisu ineli iba, “Beledi isa kolimiu?” Siwaloba, “Seben yo tabe iye kikiuli isamo.” ³⁵ Iwalo boda simiyasio, ³⁶ kabo beledi seben ikalaili mekanakava iye yo iwalo-muloloi. Imwawasi ikivili yo iwolegili ana tobenaliyao kolili kabo siyauyagili bodane kolili. ³⁷ Meuloili sikekan yo diyaliyao sisu kaiwena kali ilalakisosi. Kabo muli mena tobenali kantele sitano-gogonagili kodo seben sipowon. ³⁸ Siya sikekan tatao kali baibaiwa powa tausani, na sinesineo yo melumelu kali baibaiwa nige siyayasilili. ³⁹ Yeisu boda iyawasali silau kabo imwalisae waga mena ilau Magadani dedeina mena.

16

*Palisi yo Sadusi nuwanuwali Yeisu ginauli kaba
nuwapwanopwano iginauli sigitai
(Malika 8:11-13 yo Luka 12:54-56)*

1 Palisi yo Sadusi tupwaliyao silaoma Yeisu koina, nuwanuwali Yeisu sitonan kabo siba, “Ginauli kaba nuwapwanopwano yabo uginauli mesabana kakawa-yawasosi am kaiwe ilaoma Yaubada koina.” 2 Na Yeisu kainali iyamaisa iwaloba, “Tem dabwelo ana sauga sugu koina yanuwa ilobalabalagiya kwawalo, kwaba, ‘Bwaliga daumwali yo masa.’ 3 Na tem malala na yanuwa imalaganu kabo kwawaloba, ‘Kani galewa italu.’ Sowasowamiu tasi namwanamwana yo tasi naenaena kali kilakilala wakilalali na sauga bwaite Yaubada ipeili Mesaiya ana kilakilala na nige sowasowamiu wakilalali. 4 Yaso naenaeli komiu, nige kwamemeli Yaubada koina, kabo nuwanuwamiu kilakilala yaginauli kaiwemiu, na kani nige kilakilala yabo yayakenayagimiu, bwaimwanamo palopita Yona kana kilakilala kani wagitai.”* Kabo Yeisu ilogabaegili yo ilau.

*Palisi yo Sadusi ali yisti walona kaiwena
(Malika 8:14-21)*

5 Saugana kalita silolopanaisi tobenaliyao nuwali imwatain nige beledi yabo sikakalai. 6 Yeisu iwalo kolili iba, “Manimiyao silala, wagitekalatagimiu Palisi yo Sadusi ali yisti kaiwena.” 7 Yo sibomamo siedeede Yeisu ana walo kaiwena siba, “Iwalowalo besiele kaiwena nige beledi yabo takakalayama.” 8 Yeisu ali walo ikatai kabo iwalo kolili, “Ami meli nige ilalalaki yo ami katai kaiwegu

---

* **16:4:** Bwaite iwalowalo kilakilalane Yaubada ipaisowai Yona kaiwena bwaine saugana Yona kaliyate yaiyona iye lalakina diyana mena imiyamiya kabo ileboi.

iyoviya. Tawae kaiwena kwabomamo beledi kaiwena kwaedeede? ⁹ Na nige nuwamiu simamayale? Tabu kwanunuwatu-kalatan tauna kona beledi valigigi yakivikivi boda paibi tausani kaiweli? Tabu kwanunuwatu-kalatan sauganane koina tomo diyali sisu yo kantele beledi tupwatupwana kwatano-gogonagili ilalaki? ¹⁰ Tabu kwanunuwatu-kalatan beledi seben na yakivikivi tomo powa tausani kaiweli? Tabu kwanunuwatu-kalatan sauganane koina tomo diyali sisu yo kantele beledi tupwatupwana kwatano-gogonagili ilalaki? Ginauli kaba nuwapwanopwano labuine yaginauli kaiweli sowasowagu yaginauli kaiwemi tabe, koinaele tabu kwanuwatuwatu beledi kaiwena. ¹¹ Tawae kaiwena nuwamiu nige simamayale? Nige yawawalo kolimiu beledi kaiwena. Wagitekalatagimiu Palisi yo Sadusi ali yisti kaiwena.” ¹² Kabo tobenaliyao sikatai nige iwawalo sigitekalatan bwaite beledi kana yisti kaiwena, na iwalo sigitekalatan Palisi yo Sadusi ali yakayakatai kaiwena.

*Pita iwalo-masala Yeisu iya Mesaiya
(Malika 8:27-30 yo Luka 9:18-21)*

¹³ Yeisu ilau Sisaliya Pilipai ana dedei koina kabo ana tobenaliyao ineliyagili ibomayoi kaiwena iba, “Tomo siwalo yakato Tomo Natuna iya yaiya?” ¹⁴ Kainana siyamaisa besiele, “Tupwali siba Yoni Toyababitaiso, tupwali siba Ilaitiya, tupwali Yelemaiya o nuwana palopita yabo.” ¹⁵ Kabo iwalo kolili, “Na komiu, kwawalo yakato yau yaiya?” ¹⁶ Saimon Pita kainana iyamaisa iba, “Kowa Mesaiya, Yaubada

meyawasina Natuna.” ¹⁷ Yeisu iba, “Yaubada imuloloiwo, Saimon Yona natuna. Kaiwena tomo yanuwa yaulina nuwatune nige siyeyeyawa, na Tamagu bulibuli mena iyeyawa. ¹⁸ Na yawalo koliwo, esam Pita yaeyawa,† kabo vekune bwaite pwatana mena yagu boda ekalesiya yakabi yo Seitani ana boda nige sowasowali sikaiwego-gabaen. ¹⁹ Kani Yaubada ana kaba lolina kana ki‡ yaeyawa koliwo na tawae bwaite ukwausi yanuwa yaulina mena, kani Yaubada ikausi bulibuli mena yo tawae bwaite kusoke yanuwa yaulina mena kani Yaubada isoke bulibuli mena.” ²⁰ Kabo Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili, “Tabu tomo yabo ana wasa kwaolena yakato yau Mesaiya.”

*Yeisu iedeedede ana boita kaiwena
(Malika 8:31—9:1 yo Luka 9:22-27)*

²¹ Sauganane koina Yeisu iyatubu iedeedede ana tobenaliyao kolili nuwaliyao ikabi-yamayaleli iba, “Naga yalau Yelusalema kabo tobagunao yo topwaoli lalakili yo lolina kana toyakayakataiyao kani siyakamkamnayau yo siunuyamateyau kabo kaliyate yaiyonana koina yatoloyoi.” ²² Yo Pita Yeisu iyoga-suwalan kabo iyatubu iyokoiyan iba, “Guyau, ginauline kani nige siyayawatagili koliwo.” ²³ Yeisu itagelakeile yo iwalo Pita koina, “Kulowasi koliyau, Seitani. Kowa kutonan nuwanuwam ukwabi-yabekuyau, kaiwena am nuwatu nige ilalau Yaubada

---

† **16:18:** Esa Pita kana katai iya veku   ‡ **16:19:** kaba soke

ana kamwasa koina, na ilauya tomo ali nuwatu koina.”

²⁴ Kabo Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili, “Tem yaiya nuwanuwana ilaoma mekaukava, iboma ana namwanamwa isikotanan, kana kelose ikalai ikewai na imuliya koliyau. ²⁵ Kaiwena yaiya tem nuwanuwana iboma yawasina ileboi, kani igabaen, na yaiya yawasina igabaen yau kaiwegu kani yawasina ilobaiyoi. ²⁶ Tawae kana namwanamwa tem tomo yabo yanuwa yaulina meuloina ikalai iloinayan, na yawasina yawasosi igabaen? Nige ginauli yabo sowasowana ikalai yo yawasina iyamaisa-yapileyoi. ²⁷ Kaiwena Tomo Natuna ilalaoma Tamana ana wasawasa koina yo mekanakavao ana aneloseyao kabo kani tomo meuloili iyamaisali besiele ali paisowa. ²⁸ Walo yawasosi yawalo kolimiu, kani tomo tupwali luwamiu mena nige siboboita kanasiga Tomo Natuna sigitai iyawatagilima besiele kin.”

17

*Yeisu kana koleya ibui koya pwatana mena
(Malika 9:2-13 yo Luka 9:28-36)*

¹ Kaliyate sikis (6) imwawasi, kabo Yeisu tobenaliyao yaiyona iyoga-suwalagili Pita, Yemesa yo kanakava Yoni, silau sikawasae koya lalakina koina. ² Yeisu sigitagitai kabo yona kana koleya uloina iyawatagili manli mena. Manna kana koleya ibui besiele dabwelo manli isakosakona yo tabe kana kaleko mayamayalena yo ipigapigabu. ³ Kabo sigitai Mosese yo Ilaitiya sitolo-masala mekalikava Yeisu siededede. ⁴ Pita iwalo Yeisu koina iba, “Guyau, inamwanamwa kitaele bwaite

koina. Tem kutalam kabo gwau yaiyona yakabili, yabo kowa kaiwem, yabo Mosese kaiwena yo yabo Ilaitiya kaiwena.”⁵ Pita iyaelemo iedeedede kabo yaloyaloi pigapigabuna yabo ilobima iyakaboboili kabo kaina yabo iyawatagili yaloyaloine kalona mena iba, “Bwaite Natugu yamulolo yawasosi koina yo yayaliyaya lalakina iya kaiwena, kwabenali koina.”⁶ Saugana tobenali yaiyonane kainane sibenalan, kateli sipitali yo simatausi lalakina kabo sitalu-pwaopwaom bwatano mena manli siwadam.⁷ Yeisu ilaoma ikabilau kolili yo iba, “Kwatolo, tabu kwamamatausi.”⁸ Manli siyalalali nige tomo yabo sigigitai Yeisu ibomamo.⁹ Sisasalulu-taluma koya mena kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Tabu tomo yabo ana wasa kwaolena tawae wagitai koya bwaite koina kanasiga Tomo Natuna itoloyoi boita mena.”

¹⁰ Kabo tobenali sineli Yeisu koina siba, “Tawae kaiwena lolina kana toyakayakatai siwalo yakato Ilaitiya ilaoma baguna kabo muli mena kani Me-saiya ilaoma?”¹¹ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Walo yawasosi Ilaitiya ilaoma baguna kabo gin-auli meuloina iyadudulaili,¹² na yawalo kolimiu, Ilaitiya ilaomako, na nige sikikilala, kabo tawae sinuwanuwatui siginauli koina. Besiele tabe yau Tomo Natuna kani siyakamkamnayau.”¹³ Kabo tobenaliyao nuwali imayale yakato Ilaitiya iya mwa Yoni Toyababitaiso bwaite kaiwena Yeisu iedeedede.

*Yeisu game kikikiwasina yabo iwoisi
(Malika 9:14-29 yo Luka 9:37-43a)*

14 Sisalulu-taluma siyawatagili yanuwa mena sipileyoi boda kolili kabo tomo yabo ilaoma Yeisu koina tutulina italu-sakonayan, 15 yo iba, “Guyau, natugu ukwate-kamkamna-yani, sauga meuloina ikikiwasi yo ikamkamna lalakina, mwa koina sauga tupwana ibeku mayau wedowedolina koina o nuwana yalubwasi koina. 16 Yalawanama am tobenaliyao kolili na nige sowasowali siwoisi.” 17 Kabo Yeisu iba, “Komiu nige ami meli ipapagan, toyauyaule komiu. Yogu ikwatakwata-yagimiu. Na isa bolime komiu te yau tamiyamiya na manimiyao nige silalala? Gamene wakalaiyama koliyau.” 18 Yeisu yaluyaluwa biki gamene koina iyokoian kabo iyawatagili yo sauganane koina gamene inamwanamwa. 19 Kabo tobenaliyao silaoma Yeisu koina siyoga-suwalan yo sineli, siba, “Tawae kaiwena kai nige sowasowamai yaluyaluwa bikine katao-yawatagilan?” 20 Yeisu iba, “Kaiwena nige ami meli. Yawalo yawasosi kolimiu, tem ami meli imiyamiya, bwagana meline kikitoitoina, sowasowana kwawalo koyane koina ana kaba miya ilogabaen ilau dedei yabo koina, kabo kani iginauli besiele. Tem ami meli imiyamiya nige sowasowana ginauli yabo ipolowe kolimiu. 21 Yaluyaluwa bikine besiele bwaite nige sowasowana tatao-yawatagilagili bwaimwanamo tem takawanoi yo guliyam takalakisiye-yan kawanoine kaiwena.”*

*Yeisu ana walo labuinayoi ana boita kaiwena
(Malika 9:30-32 yo Luka 9:43b-45)*

---

* **17:21:** Buki Tabu tolele-panaisi tupwaliyao tomna 21 nige silelele.

²² Saugana tobenaliyao silaoma simiyagogo Galili koina iwalo kolili iba, “Kikiunamo Tomo Natuna kani sikalomagigilan yo sitalamwan tomo naenaeli nimali mena, ²³ kabo kani siunuyamate yo kaliyate yaiyonana koina kabo itoloyoi.” Mwa tobenaliyao nuwali inae lalakina.

Nume Tabu kana takesi kaiwena

²⁴ Saugana Yeisu me ana tobenaliyao silaoma Kapeneomi, takesi kana totano Nume Tabu kaiwena silaoma Pita sineliyan, siba, “Am toyakayakatai takesi iyamayamaisa Nume Tabu kaiwena o nigele?” ²⁵ Pita iba, “O, besiele.” Saugana ilusae nume mena baguna Yeisu ineli Pita koina iba, “Saimoni Pita, gubesi am nuwatu? Yanuwa yaulina kali kinyao takesi sikalakalaine ali susuyaomo kolili o nuwana tomo uloili kolili?” ²⁶ Pita iwaloba, “Tomo uloili kolili.” Yeisu iwaloba, “Ee kabo kin natunao nige sowasowana takesi siyamaisa. Besiele tabe yau tem tabu takesi yayamaisa Tamagu ana Nume kaiwena. ²⁷ Na tabu siya takesi kana totano Nume Tabu kaiwena taula-munamunaili, kabo kulau kalita mena yo kam yaoyaoni ugabae-lobiyen, iye bwaite kusawin-bagunayan ukwalai, gamwana kutabesae kabo kani mane kulobai, kana lalaki sowasowana ala takesi. Ukwalai kulau ala takesi kuyamaisa, kowa te yau kaiwela.”

18

Yaiya esana ilalaki Yaubada ana kaba loina koina?

(Malika 9:33-37 yo Luka 9:46-48)

¹ Sauganane koina tobenaliyao silaoma Yeisu koina sineli siba, “Yaiya esana ilalaki Yaubada ana kaba loina koina?” ² Kabo Yeisu melumelu kikiuna yabo iyoganyama iyatolo manli mena, ³ yo iba, “Walo yawasosi yawalo kolimiu, tem mumugamiu kwabui yo melumelu kikiuna mumugana wakalai sowasowana kwalusae Yaubada ana kaba loina koina. Tem nigele, nige sowana kwalusae. ⁴ Yaiya tem inuwalobi besiele melumelu bwaite, ee iya esana ilalaki Yaubada ana kaba loina koina. ⁵ Yo yaiya esagu mena melumelu yabo besiele bwaite iyogan yo isagui, iya iyoganyau yo isaguiyau.”

*Yeisu iyakenayagila kaba woya tasikotanan kisi maisa polopolowena talobai
(Malika 9:42-48 yo Luka 17:1-2)*

⁶ Yeisu iba, “Tem tomo yabo melumeluwone iwoya-pwanolili, bwaite siya kagu tomeliwo, kana maisa Yaubada koina ipolowesosi kabo tem tomone veku polopolowena galogalona mena sipan yo sigabaen kalita mena ana boita kana polowe. ⁷ Oo, katekamkamnamiu, yanuwa yaulina inae kaiwena ginauli bwaite tomo siwoya-pwanolili sibaibaiwa. Walo yawasosi, ginauliline kani siyawatagili na yaiya toweya pwanoline koina iyawayawatagili naga kani maisana lalakina ilobai. ⁸ Tem nimam o nuwana kaem iyalopwanowo kutom-gabaen. Inamwanamwa tem nima kaikaigedam o nuwana kae kaikaigedam yawasim namwanamwana kulobai. Tabu kulau mayau wedowedolina koina menima labulabuim o nuwana mekae labulabuim. ⁹ Tabe tem manim iyalopwanowo

ukasigabaen. Inamwanamwa tem man kaikaigedam Yaubada ana kaba lolina koina kulusae. Tabu kutatalam sigabaegiwo mayau wedowedolina koina meman labulabuim.”

Sipi yabo ikwalalele

(Luka 15:3-7)

¹⁰ Yeisu iba, “Wagite-kalatagimiu tabu melumelu kikiuna yabo kwapepei-yatalu. Yawalo kolimiu, melumelu kali togitekalatan, siya aneloseyao, sauga meuloina simiyamiya bulibuli mena yo Yaubada kana koleya sigitagitai. ¹¹ Yau Tomo Natuna yalaoma na kwalakwalaleleli yaleboili. ¹² Gubesi ami nuwatu? Tomo yabo ana sipi meuloili kali baibaiwa wan andeledi. Kabo yabo luwali mena ilokwalalele, kani gubesi tomone ana nuwanuwatu ana sipine kaiwena? Kani yoli naenti naen (99) ilogabaegili simiyamiya koya mena na ilau tem sipi kwalakwalalelenane iloyai. ¹³ Yawalo yawasosi kolimiu, saugana tem ilobai ana yaliyaya ilalakisosi sipi kaigedane kaiwena. Ana yaliyaya nige ilalalakisosi naenti naen kaiweli, siya nige sikwakwalalele. ¹⁴ Ee besiele tabe, Tamamiu bulibuli mena nige nuwanuwana yakato siya kikiuliyaone yabo ikwalalele.”

Kamkava mumuga naenaena ipaisowai koliwo walona

¹⁵ “Tem kamkava, iya am tali toekalesiya, mumuga naenaena ipaisowai koliwo, kuboma kulau koina, yo ana pwanoli kuwalo-masalan koina. Tem kainam ibenalan kamkava kuyoga-yavivila-yama, wakawa-elieliyam yoi. ¹⁶ Na

tem kainam nige ibebenalan, tomo kaigeda o labui mekamkavao kwalau koina kabo besiele Mosese ana lolina tomo labui o yaiyona siwaloba, ‘O, kagitai.’ Muli mena kabo kani yakewane sikawa-yawasosiyon. ¹⁷ Tem siya kainali nige ibebenalan, kuwalo-masala toekalesiya kolili. Tem toekalesiya kainali nige ibebenalan komiu toekalesiyao kwaloina yakato iya nige ami boda yabo na iya besiele tokewali yabo. ¹⁸ Yawalo yawasosi kolimiu, tawae komiu toekalesiyao kwasikotanan yanuwa yaulina mena, kani Yaubada isikotanan bulibuli mena yo tawae kwanuwatu-pwaiki yanuwa yaulina mena kani Yaubada inuwatu-pwaiki bulibuli mena. ¹⁹ Yawalo yoi kolimiu, tem komiu yomiu labui ami nuwatu kaigeda yo wakawanoi ginauli yabo kaiwena, kani Tamagu bulibuli mena iginauli besiele kaiwemiu. ²⁰ Kaiwena tem labui o yaiyona esagu mena kwamiyagogo yau ele mekamikava.”

Kalakava ana pwanoli tanuwatu-pwaiki

²¹ Kabo Pita ilaoma Yeisu koina yo ineli iba, “Guyau, tem kaukava mumugana naenaena iginauli koliyau ana pwanoli yanuwatu-pwaiki meisa? Nuwana me seben?” ²² Yeisu iwalo koina iba, “Tabu kununuwatu-pwaiki meseben, na kunuwatu-pwaiki ibaibaiwa yo sauga meuloina. ²³ Na Yaubada ana kaba lolina mumugana besiele bwaite. Kin yabo nuwanuwana ana topaisowa kali yagayaga iloyaili na tem siyamaisa koina. ²⁴ Saugana iyatubu topaisowa yabo iyoganama iya kana yagayaga kana lalaki besiele kina kali baibaiwa miliyon kaigeda. ²⁵ Nige sowasowana

iyamaisa kabo kinne iwalo topaisowane ana gogo meuloina yo iya yo wainena menatuliyao sigimwala-yagili siyamala topaisowa panpanili, yakato topaisowane mane ikalai yo kana yagayagane iyamaisa. ²⁶ Topaisowane imatausi lalakina kaiwena genuwana siyamala topaisowa panpanli kabo tutulina italu-sakonayan kin manna mena yo ikawanoi-samasamalulu iba, 'Ukwalakisiye, kunuwatu-pwaikiyau kusanasana naga kabo kani meuloina yayamaisa.' ²⁷ Kin ana topaisowa ikatekamkamna-yani yo inuwatu-pwaiki kabo kana yagayaga meuloina isoke-gabaen.

²⁸ Topaisowane iyawatagili kin ilogabaen ilau kabo ana eliyam, iya ana tali topaisowa yabo, ilobai yo tomone bwaite koina kana yagayaga imiyamiya koina kana lalaki besiele kina isamo. Topaisowane ana eliyam ikabikalatan galogalona mena iba, 'Kam yagayaga kuyamaisa koliyau.' ²⁹ Kabo ana eliyam tutulina italu-sakonayan yo ikawanoi-samasamalulu, iba, 'Ukwalakisiye, kunuwatu-pwaikiyau kusanasana naga kabo kani yayamaisa.' ³⁰ Na isikote kabo iwalo sipei-luseyan deli mena kanasiga tem kana yagayagane iyamaisa. ³¹ Tomo tupwaliyao topaisowane sigitai mumuga naenaena iginauli ana eliyam koina nuwali sinae lalakina kabo silau kinne koina yo ginauli meuloina siwalomasalan. ³² Kinne topaisowane iyoganama iba, 'Topaisowa naenaena kowa, kam yagayaga meuloina koliyau yasoke-gabaenako, besiele am kawanoi koliyau. ³³ Na tem kowa tabe me am katekamkamna kunuwatu-pwaiki am eliyam

besiele yau yakatekamkamna-yagiwo yanuwatu-pwaikiwo inamwanamwa. Na nige uginauli besiele kaiwena am eliyam nige kununuwatu-pwaiki.’ ³⁴ Kin imunamunai kabo topaisowane iyawasa ilau deli togitekalatan kolili kabo sipei-luseyan deli mena kanasiga tem kana yagayaga meuloina iyamaisa.”

³⁵ Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo iba, “Tamagu bulibuli mena kani iginauli bwaite besiele kolimiu tem kamikavao ali pwanoli nige kwanunuwatu-pwaikili katemiu mena.”

19

Kasole yo inawase kaiwena (Malika 10:1-12)

¹ Saugana Yeisu walone iyemwawasi kabo Galili dedeina ilogabaen yo ilau dedei Yudiya waila Yol-idan papali yabo mena. ² Boda lalakina siyamulikusuli yo bwaine koina iwoisili. ³ Palisi tup-wali silaoma koina yakato sitonan, kabo sineli, siba, “Gubesi kala loina? Sowasowana tomo wainena iinawaseyan, tem nige yaina ipapagan?” ⁴ Kainali iyamaisa iba, “Nuwana Buki Tabu nige kwayayasili-namwanamwai? Kaiwena iba, ‘Kaba yatubu koina Toyamayale iyamayaleli tau yo sine.’ ⁵ Besiele tabe iba, ‘Bwaite kaiwena tau tamana yo sinana ilogabaegili ilau mewainena simiya-kaigeda, kabo yoli labuine siyamala kwapi kaigeda.’ ⁶ Koinaele siya nige besiele labui, na siya besiele kaigeda. Yaubada itubwe-kaigedailiko, na tabu tomo yabo ipepei-suwalagili.” ⁷ Kabo Palisiyao sineli siba, “Gubesina Mosese iloina

yakato tau inawase kana pepa iwolena wainena koina kabo muli mena itawoi ilau?” ⁸ Yeisu iba, “Tubumiyao mumugali sinae, kateli sikololo yo komiu besiele, kabo bwaite kaiwena Mosese italamwan wainemiyao kwainawase-yagili. Na kaba yatubu koina, Adama ana sauga mena, nige loinane besiele bwaite. ⁹ Na yawalo kolimiu, tem tokasole sine na iganawali, sowasowana wainena tau sinene iinawaseyan. Na tem sinene nige igaganawali nige sowana tau wainena sinene iinawaseyan yo ikasole-panaisi sine uloina koina. Tem iginauli besiele bwaine ganawali.” ¹⁰ Ana tobenaliyao siwalo koina siba, “Tem am loina kasole kaiwena bwaine besiele nuwana ilonamwayan tem kilakai o nuwana vesala simiya kwasikwasiki, tabu sikakasole, awa?” ¹¹ Yeisu iwalo kolili iba, “Tomo tupwaliyaomo sowasowali nuwatune bwaite simuliya namwanamwai kaiwena siya Yaubada ana nuwatu simulimuliya. ¹² Kaiwena ali yai uloina uloina simiyamiya mwa koina tomo tupwali nige sikakasole. Kaba gite yabo tomo tupwali sinaliyao sikabili naenaeli. Kaba gite labuina tupwaliyao tatao nigwenigwe sikalai mesabana tabu natuliyao sipapagan. Kaba gite yaiyonana tupwali nige sikakasole kaiwena siboma siyaka-sisiyagili Yaubada ana kaba loina kaiwena. Yaiya tem sowasowana yagu yakayakatai bwaite ikalai, kabo ikalai.”

*Yeisu melumeluwo iwalo-muloloili
(Malika 10:13-16 yo Luka 18:15-17)*

¹³ Tomo tupwaliyao melumeluwo sikalailima Yeisu koina yakato nimana ipeili pwatali mena yo ikawanoi kaiweli. Na ana tobenaliyao tomo

siyokoi-yagili. ¹⁴ Yeisu iba, “Melumeluwo kwatalamwagili silaoma kolyau, tabu kwanunuwaili. Kaiwena siya me ali nuwalobi besiele melumeluwone bwaite nige kaba kausi yabo imiyamiya ali lusae Yaubada ana kaba lolina koina.” ¹⁵ Kabo nimana ipei pwatali mena yo ikawanoi kaiweli kabo muli mena yanuwane ilogabaen.

*Towasawasa yabo ana neli Yeisu koina
(Malika 10:17-31 yo Luka 18:18-30)*

¹⁶ Tomo yabo ilaoma Yeisu koina ineli, “Toyakayakatai, tawae namwanamwana yaginauli na yawasigu miyamiya yaina yakalai?” ¹⁷ Yeisu iwalo koina iwaloba, “Tawae kaiwena namwanamwa kuneliyan kolyau? Kaigedamo yakatai iya Tonamwanamwasosi. Tem nuwanuwam yawasim miyamiya yaina kulobai Yaubada ana lolina kuobigaili.” ¹⁸ Tomone ineli yoi iwaloba, “Toisabo lolina?” Yeisu iwaloba, “Tabu tomo kuunuyamate, tabu ganawali, tabu kewali, tabu mwakota, ¹⁹ tamam yo sinam kuobigaili yo tabe tomo meuloili kumuloloili besiele kuboma kam mulolo.” ²⁰ Tomone iwalo koina, “Loinane meuloili yaobigailiko. Na tawae yoi kani yaginauli?” ²¹ Yeisu iwalo yoi iwaloba, “Tem nuwanuwam namwanamwa yawasosi kulobai, kulau am gogo ugimwala-yagili na manene ukwalai kabo manene kuwolena tobubutumao kolili, kabo am gogo wasawasa imiyamiya bulibuli mena. Na kulaoma kumuliya kolyau.”

²² Saugana tomone walone ibenalan, me ana nuwanae yo ilau kaiwena iya ana wasawasa

ilalakisosi. ²³ Kabo Yeisu iwalolau ana tobenaliyao kolili, “Yawalo yawasosi kolimiu, towasawasa ali lusae Yaubada ana kaba lolina koina ikololo. ²⁴ Tabe yawalo yoi kolimiu, towasawasa ali lusae Yaubada ana kaba lolina koina ikololososi kabo kameli sinalom gulana mena ana lusola.” ²⁵ Saugana tobenaliyao walone bwaite sibenalan, kateli sipitali yo sisiliyata, kabo sineli, “Na tem bwaine besiele, yaiya kani sowasowana lebo ilobai?” ²⁶ Yeisu imankulakulaili yo iwaloba, “Bwagana tomo ali nuwatu yakato ginauliline tupwaliyao sikololososi na Yaubada ginauli meuloili sowasowana iginaili. Tem Yaubada ana nuwatu besiele towasawasa yabo sowasowana bulibuli ilusae.” ²⁷ Pita iwalo yoi iba, “Ginaili meuloili kai kasikotanagiliko sabi muliya koliwo. Na tawae kani kalobai kaiwemai?” ²⁸ Yeisu iwalo kolili iba, “Yawalo yawasosi kolimiu, yanuwa yaulina waluwaluna koina saugana Tomo Natuna iyamala kin na ana kaba miya wasawasana koina imiyamiya, komiu bwaite kwamuliya kolyau kani kwamiyasio toloinao ali kaba miya kolili yo susu Isileli tuwelo kani kwayatala-yagili. ²⁹ Yaiya tem ana nume yo kanakavao yo dunao yo tamana yo sinana yo natunao yo ana bwatano ilogabaegili kaiwegu kani kana mulolo lalakisosina ikalai kewa mena tabe kani yawasina miyamiya yaina ilobai. ³⁰ Na sauga bwaite siya sibagubaguna meuloili naga kani simuliya na siya simulimuliya naga kani sibaguna.”

20

Oine tanona kana topaisowao

¹ Yeisu iwalo yoi iba, “Yaubada ana kaba lolina bwaite besiele. Tomo yabo malala kikiuna iyawatagili ilau nuwanuwana tomo tupwali iloyaili na tem ikawanoi-yagili yakato sipaisowa ana oine tanona koina na kani iyamaisali. ² Ilobaili kabo iwalolau kolili iba, ‘Kaliyate kabona kani yayamaisamiu tomo kaigeda kaigeda kana maisa kina kaigeda kaigeda.’ Siya siba, ‘O, inamwanamwa.’ Kabo iyawasali silau na oine tanona sipaisowai. ³ Naen koloki koina tomone iyawatagili yoi ilau kabo tomo tupwaliyao igitaili sitotolo-bwagabwaga kaba maketi koina nige ali paisowa. ⁴ Yo iwalolau kolili iba, ‘Komiu tabe besiele kwalau yagu oine tanona kwapaisowai na maisa dudulaina koina kani yayamaisamiu.’ ⁵ Kabo sitalam mwa silau oine tanona mena. Tabe kala pwasinasina mena yo tili koloki lolau ivivila yoi ilau tomo iloyaiyoili besiele malala kikiuna yo naen koloki koina. Tomo ilobaili yo iyawasali oine tanona koina. ⁶ Masa kikiuna paibi koloki iyawatagili yoi tomo tupwali ilobaili sitotolo-bwagabwaga kabo ineli iba, ‘Tawae kaiwena kwatotolo-bwagabwaga na kaliyate meuloina kwayavenuwan?’ ⁷ Na kainana siyamaisa siba, ‘Kaiwena nige tomo yabo ikakalaimai paisowa kaiwena.’ Iwalolau kolili iba, ‘Komiu tabe besiele kwalau na yagu oine tanona kwapaisowai.’ ⁸ Dabwelo isuguko kabo tomone, iya tano tanuwagana, iwalolau topaisowa kali togitekalatan koina iba, ‘Topaisowa kuyoganili yo kuyamaisali topaisowa mulimuliyeli kolili yo kanasiga ilau imwawasi topaisowa bagubagunali kolili.’ ⁹ Topaisowa mulimuliyeli, siya sipaisowa

yatubu paibi koloki lolau mena, silaoma yo maisali sikalai kana lalaki kina kaigeda.

¹⁰ Yo topaisowa bagubagunali saugana silaoma ali nuwatu sibatoko kani tupwana maisali ilalaki sikalai kaiwena wasane sibenalan yakato topaisowa mulimuliyeli maisali kina kaigeda sikalai sauga kubwakubwana kaiwena. Na iyamo meuloili kina kaigeda kaigeda sikalai. ¹¹ Saugana maisali sikalai tano tanuwagana sikawa-naenaeyani, ¹² Siba, ‘Topaisowa mulimuliyeli sipaisowa sauga kubwakubwana koina, na kai kapaisowa malala kikiuna kanasiga lolau yo dabwelo igabu-yamatemai, ama paisowa ilalaki, na kowa kuyamaisamai siya yo kai toyatoyawa.’ ¹³ Yo kainali iyamaisa iwalolau kalikava yabo koina, ‘Eliyam, nige loina naenaena yabo yagiginauli koliwo, kabona kutalam kaliyate meuloina koina kupaisowa maisam kina kaigeda kaiwena. ¹⁴ Maisam ukwalai na kulau. Yagu nuwatu yakato topaisowa mulimuliyeli yo topaisowa bagubagunali maisamiu toyatoyawa yaeliwa. ¹⁵ Yau sowasowana yaboma yagu nuwatu mena yagu mane yakalai na yaginauli besiele. Nuwana me am lamwapolowe na kaiwena yau tosokekeli.’” ¹⁶ Bwaite Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo kobwaibwailine kana livasi iwalo-masalan kolili iba, “Koinaele, ana kaba loina koina Yaubada kani tonuwabui meuloili iyamaisali toyatoyawa nuwana siya tonuwabui mulimuliyeli o nuwana siya tonuwabui bagubagunali.”

Yeisu ana walo yaiyonana ana boita kaiwena

¹⁷ Saugana Yeisu ilalau Yelusalema kaiwena ana tobenaliyao yoli tuwelo iyoga-suwalagili kabo iedeedede kolili besiele. ¹⁸ Iba, “Iyaele talalau Yelusalema kaiwena yo Tomo Natuna kani sikalomagigilan yo sitalamwan topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakatai kolili na tem siloinayan iboita. ¹⁹ Muli mena kani siwolena siya nige Yudiya tomoliyao kolili yo sitalamwan sisapi yo sitalatalawasiyan yo siyakelose. Kaliyate yaiyonane koina kani boita mena itoloyoi.”

Yemesa yo Yoni nuwanuwali kaba miya lalakina sikalai

(Malika 10:35-45)

²⁰ Sebedi wainena me natunao Yemesa yo Yoni silaoma Yeisu koina, kabo sinali ilau Yeisu manna mena yo tutulina italu-sakonayan, yo iba, “Yagu nuwatu yabo kaiwena yalaoma koliwo.” ²¹ Yeisu iwalolau koina iba, “Tawae nuwanuwam?” Sinali iba, “Kuwaloyameli kolyau, saugana tem am kaba loina ukwalai natuguwao labui bwaite kani yabo imiyasio ulaulam mena yo yabo imiyasio gegebam mena.”

²² Yeisu iwalolau Yemesa yo Yoni kolili iba, “Nige wakakatai tawae wakawakawanoiyen. Sowasowamiu kamkamna komwana koina kwanuma bwaine iya kani koina yanunumane?” Siba, “O besiele, sowasowamai.” ²³ Iwalo yoi kolili iba, “Yawasosi, kani kwanuma kagu komwa koina na nige sowasowagu yagitesipwaimiu yakato ulaulagu mena o nuwana gegebagu mena kwamiyasio. Kaiwena kaba miya bwaite Tamagu ikatububunan siya igitesipwaili kaiweli.”

²⁴ Saugana tobenaliyao yoli sanaulu wasa

bwaite sibenalan, simunamunai Yemesa yo Yoni kolili. ²⁵ Kabo Yeisu iyoga-gogonagili iwaloba, “Wakataiyako siya Yaubada nige simemeliyan ali toloinao siloinayagili yo ali tobagunao siwalo kaiwe kolili. ²⁶ Na komiu tabu besiele waginauli. Na yaiya tem kowa nuwanuwam esam ilalaki ilonamwayagiwo kamkavao kaiweli kuyamala topaisowa. ²⁷ Tabe yaiya tem kowa nuwanuwam kuyamala tobaguna ilonamwayagiwo am eliyamwao meuloili kaiweli kuyamala esimili-gabuna. ²⁸ Besiele yau Tomo Natuna nige yalalaoma yakato kwapaisowa kaiwegu, yalaoma na yapaisowa kaiwemiu yo yawasigu yatalamwan mesabana tomo meuloili yayamaisa-yavivilali.”

*Yeisu tomangibugibu labui manli iyalalali
(Malika 10:46-52 yo Luka 18:35-43)*

²⁹ Saugana Yeisu me ana tobenaliyao Yeliko silogabaen boda lalakina siyamuli-kusulili. ³⁰ Tomangibugibu labui simiyasio kamwasa dedeina mena yo saugana sibenalan Yeisu ilalaoma siyoga siba, “Guyau, Deibida tubuna, ukwatekamkamna-yagimai.” ³¹ Boda siwalo-sikosikoko-wagili yakato simwanou na kabo siya siyoga kaikaiwe siba, “Guyau, Deibida tubuna, ukwatekamkamna-yagimai.” ³² Kabo Yeisu itolo na iyogalau kolili iba, “Tawae nuwanuwamiu yaginauli kaiwemiu?” ³³ Kainana siyamaisa siba, “Guyau, nuwanuwamai manimai kuyalalali.” ³⁴ Yeisu ikatekamkamna-yagili kabo ilau kolili, nimana iyagayan, manli ikabitonagili kabo

sauganane koina manli silala. Muli mena yoli labuine simuliya koina.

21

Yeisu ana lusae Yelusalema

(Malika 11:1-11 yo Luka 19:28-40 yo Yoni 12:12-19)

¹ Yeisu me ana tobenaliyao silaomako Yelusalema silokelakubwai yanuwa esana Bedipegi koya Olibe koina kabo tobenali labui iyawasa-bagunayagili, ² Iba, “Kwalau yanuwane koina na manimiu mena donki yabo me natuna kani kwalobaili bwaine sipan-kalatagili. Kwalivasili na kwalawagilima koliyau. ³ Tem tomo yabo ineli kaiweli kolimiu kwaba, ‘Guyau nuwanuwana.’ Saugana ami walo ibenalan kani italam wakalailima.” ⁴ Ginauli bwaite iyawatagili na tawae palopita ana walo Buki Tabu mena iyamala yawasosi. ⁵ Kaiwena sauga beyabeyana koina ipalopisai iba, “Saiyoni* tomoliyao ali wasa kwaolegili, ‘Wagitai ami kin ilalaoma kolimiu mumugana bigana yo imwalisae imiyasio donki koina bwaimwana donki natuna.’” ⁶ Tobenaliyaone signauli besiele Yeisu ana walo kolili. ⁷ Donki me natuna sikalailima, ali kaleko siyeseli pwatali mena yo Yeisu imwalisae yabo koina. ⁸ Boda lalakina kali kwama siyeseli kamwasa mena na tupwaliyao mayau lagalagali sikoili siyasululi kamwasa kana pasa. ⁹ Boda sibaguna Yeisu manna mena yo tabe boda simuliya meuloili siyogayoga siba,

---

* 21:5: Saiyoni bwaimwa Yelusalema

“Osana. Deibida tubuna tatobalan. Yaubada iwalo-muloloi iya ilaoma Guyau esana mena. Osana. Yaubada tatobalan.”

¹⁰ Saugana Yeisu ilusae Yelusalema, yanuwa tomoliyao meuloili kateli sipitali yo talawauwau lalakina iyawatagili na sinelineli, “Yaiya bwaine?”

¹¹ Boda kainali siyamaisa siba, “Bwaine palopita Yeisu ilaomaya Nasaleta Galili ana dedei mena.”

Yeisu ilusae Nume Tabu koina

(Malika 11:15-19 yo Luka 19:45-48 yo Yoni 2:13-22)

¹² Yeisu ilusae Nume Tabu koina, siya togimwala yo toyamayamaisa itao-yawatagilagili. Mane kana toseni ali teibeli yo tabe siya bunetutu sigimwagimwala-yagili ali kaba miyasio ibukeileli. ¹³ Iwalolau kolili iba, “Buki Tabu mena Yaubada ana walo silele iba, ‘Yagu nume esana kani sipei kaba kawanoi.’ Na komiu waginauli besiele tokewali ali gula kaba lowadam.”

¹⁴ Kabo tomangibugibu yo siya kaeli belubeluli silaoma Yeisu koina Nume Tabu kalona mena yo iwoisili. ¹⁵ Kabo gagagiliwo siyaele Nume Tabu mena Yeisu sitobatobalan siwaliwali bwaite besiele siba, “Osana. Deibida tubuna iya Mesaiya tatobalan.”

Ginauli namwanamwasosili Yeisu ipaisowaili tomangibugibu yo tobelu kaiweli topwaoli lalakili yo lolina kana toyakayakatai sigitaili yo tabe gagagiliwone ali wali sibenalan kabo simunamunai lalakina kaiwena Yeisu yakato iya tomwakomwakota, iya nige Mesaiya. ¹⁶ Mwa siwalolau Yeisu koina, “Tabu kubebenali

gagagiliwo ali walone koina?” Yeisu iwaloba, “Nuwana komiu Buki Tabu ana walo nige kwayayasili iba, ‘Am paisowa kaiwena gagagiliwo kuula-yaliyaliyaya-yagili kabo sitobali-seyagiwo.’”

¹⁷ Yo Yeisu Nume Tabu mena ikaisuluma yo Yelusalema ilogabaen yo ipileyoi yanuwa Bedani koina ikeno.

*Yeisu mayau yabo iyokoiyan kabo iweweka
(Malika 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Yanuwa ilayan malala kikiuna Yeisu yanuwa Bedani ilogabaen ivivila yoi ilalau Yelusalema kaiwena yo iguliyam. ¹⁹ Mayau yabo esana fig, yo kana koleya besiele venavena, igitai itotolo kamwasa dedeina mena yo ilau koina nuwanuwana kannna ikibwa yo ikan. Na nige kannna ipapagan, ligu bwagabwaganamo. Yo iwalolau mayaune koina iba, “Kani nige sauga yabo kuuweyoi.” Kabo sauganane koina mayaune iweweka. ²⁰ Tobenaliyao sigitai kateli sipitali sisiliyata siba, “Gubesi mwa mayaune iweweka mwayamwayau?” ²¹ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Yawalo yawasosi kolimiu, tem kwameli yawasosi kolyau yo tabu kwanunuwalabulabui sowasowamiu waginauli besiele yaginauli mayaune koina. Na nige ginauli kikiunamo iboma kaiwena na tabe sowasowamiu ginauli kaba nuwapwanopwano lalakina waginauli. Kaba gite bwaite, tem me ami meli yo kwawalo koya yabo koina, ‘Kulau kuboma ugabaegiwo kalita mena’ ee kabo kani iginauli besiele. ²² Tem kwameli, tawae wakawanoian kawakawanoi mena, kani kwalobai.”

*Yudiya tobagunao Yeisu sineliyan ana kaiwe
kaiwena kabo Yeisu isonoga-gabaegili
(Malika 11:27-33 yo Luka 20:1-8)*

²³ Yeisu ilusae kaba yakayakatai ana dedei Nume Tabu kalona mena yo tomo iyakayakataili kabo topwaoli lalakili yo toloinao silaoma koina sineliyan siba, “Yaiya ana loina koina na ginauliline bwaite kupaisowaili? Yaiya am kaiwe iyeyawa?” ²⁴ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Baguna bwaite yagu neli kaigeda kani yaeyawa kolimiu. Tem kwayamaisa koliyau kani yawalowen kolimiu yaiya ana loina koina ginauliline bwaite yapaisowaili. ²⁵ Yagu neli bwaite besiele. Yoni Toyababitaizo tomo iyababitaizoli. Gubesi, ipaisowai besiele Yaubada ana loina koina o nuwana tomo ali loina kolili?” Toloinaone Yeisu ana neli sibenalan kabo siyatubu sigamwagamwa-pakiki sibomamo kolili siba, “Tem tawaloba, ‘Yaubada ana loina koina’ Yeisu kani ineli-yagila, ‘Na tawae kaiwena nige Yoni kwamemeliyan?’ Tem ineliyagila bwaine besiele kani tamwalimwaline. ²⁶ O tem tawaloba, ‘Tomo ali loina kolili’ bwaite kaba matausi kisi boda sikaleya kolila kaiwena ali nuwatu Yoni iya palopita yabo yo ipaisowai besiele Yaubada ana loina koina.” ²⁷ Mwa koina siba, “Nige kakakatai.” Kabo Yeisu iba, “Tem nige sowana yagu neli kwayamaisa, yau besiele kani nige yawawalowen yaiya ana loina koina ginauliline bwaite yapaipaisowaili.”

*Yeisu ana yakayakatai toyauyaule yawasosi yo
tonuwabui kaiweli*

²⁸ Yo Yeisu iwalo yoi toloinao kolili iba, “Na gubesi ami nuwatu walo kobwaibwailine bwaite kaiwena? Tomo yabo natunao labui. Iwalolau tobagubaguna koina iba, ‘Natugu, kabona bwaite kaliyatene kulau yagu oine tanona kupaisowai.’
²⁹ Tamana kainana iyamaisa iba, ‘Genuwagu.’ Na muli mena kabo ana nuwatu ibui yo ilau.
³⁰ Yo tamali ilau natuna labuina koina iwaloyoi, ‘Natugu, kabona bwaite kaliyatene kulau yagu oine tanona kupaisowai.’ Tamana kainana iyamaisa iba, ‘Tamagu inamwanamwa kabo yalau,’ na iyamo nige ilalau.”
³¹ Yeisu ana walo kobwaibwaili bwaite iyemwawasi kabo ineli iba, “Yoli labuine kolili yaiya tamali ana nuwatu ipaisowai?” Kabo siyamaisa siba, “Iya tobagubaguna.” Kabo Yeisu iba, “Yawalo yawasosi kolimiu, tonaenaeli besiele takesi totano yo sinesineo ganaganawalili siya silusalusae Yaubada ana kaba lolina koina, na komiu toloinao iyaelemo kwamiyamiya.
³² Kaiwena Yoni Toyababitaiso ilaoma kolimiu, kamwasa namwanamwana iyakenayagimiu na nige kwamemeli koina. Bwagana komiu wagitaiyako yakato takesi totano yo sinesineo ganaganawalili simeli na iyamo nige kwanunuwabui, Yoni ana guguye kwasikotanan.”

*Tano kana togitekalatan naenaeli
 (Malika 12:1-12 yo Luka 20:9-19)*

³³ Yeisu iwalo yoi toloinao kolili iba, “Bwaite walo kobwaibwaili yaboyoi yawalowen na kwabenalan. Tomo yabo ana tano isepa yo oine ikumai kabo igana-takikili yo gula yabo

ikeli oine kanna masina ana kaba tamtamna yo nume saliyana malamalawena yabo ikabi tano togitekalatan ali kaba miya yo ali kaba gite-takitakikili tanone. Kabo iwolegili tomo tupwaliyao kolili yakato siya togitekalatan tanone siyapaisowa yo oine kanna sigimwala-yani kali sagu kaiwena yo tabe manena tupwana siwolena tanuwaganane koina. Kabo muli mena ilogabaegili ilau yanuwa uloina koina. ³⁴ Saugana oine kanna imatuwa yo sigimwala-yani imwawasi kabo tano tanuwagana ana topaisowao iyawasali silau togitekalatan kolili yakato oine kanna manena tupwana sikalai. ³⁵ Na togitekalatan tano tanuwagana ana topaisowao sikabi-kalatagili, yabo sisapi, yabo sikoyamate na yaiyonana silovekui. ³⁶ Mwa tabe tano tanuwagana boda labuina tupwana sibaibaiwa, siya ana topaisowao, iyawasayoili silau kabo togitekalatan mumugaline kaigedana siginauli kolili tabe. ³⁷ Mwawamwawasina, natu yawasosina iyawasa kolili, iba, ‘Natugu kani sikawa-tomowan siyakasisiyan.’ ³⁸ Na saugana natuna sigitai togitekalatan siba, ‘Bwaite tano tanuwagana natu yawasosina. Tem tamanane iboita kani natunane bwaite tanone iya iloinayan. Koinaele talau takoyamate mesabana tanone tabomamo taloinayan iyamala ala gogo.’ ³⁹ Yo sikabi-kalatan sigabae-yawatagilan oine kana tano gana mulina mena kabo sikoyamate.”

⁴⁰ Walo kobwaibwaili imwawasi kabo Yeisu in-eli iba, “Saugana tem tano tanuwagana ivivil-ama tawae kani iginauli togitekalatanne kolili?”

⁴¹ Siya toloinaone ana walo kobwaibwaili siben-

abenalan siba, “Tomo naenaeli bwaite kani ikoyamateli na ana tano iwolena togitekalatan uloili kolili. Yo naga oine kanna imatuwa kani oine kanna manena siyakasa namwanamwai na siyamaisayadudulai tano tanuwagana koina.” ⁴² Yeisu iwalo kolili iba, “Buki Tabu iwaloba, ‘Tokabikabi veku yabo sikalai yakato nume sikabi koina na vekune sikawa-naenaeyan yo sisikotanan. Na Guyau vekune ikalai iyatolo-bagunayan yakato veku meuloili iloinayagili yo sikaiwe. Bwaite Guyau ana paisowa namwanamwasosina manla mena.’ Gubesi, nuwana nige sauga yabo walone bwaite kwayayasili? ⁴³ Mwa koinaele, yawalo kolimiu toloinao, Yaubada ana kaba loina kani ikelegabaen kolimiu na iwolena boda uloina, siya meuweli, kolili. ⁴⁴ Tem yaiya ibeku veku bwaite pwatana mena kani ikogaogaoli. Na tem veku bwaite ibeku tomo yabo pwatana mena kani iko-mutumutu.” ⁴⁵ Saugana topwaoli lalakili yo Palisi walo kobwaibwailine Yeisu iwalowen kolili sibenalani, sikatai iwalowalo siya kaiweli. ⁴⁶ Kabo nuwanuwali Yeisu sikabi-kalatan yo sipan na iyamo boda simatausagili kaiwena tomo meuloili ali nuwatu yakato Yeisu iya palopita yabo.

22

Tomo kasole soina sisikotanan (Luka 14:15-24)

¹ Yeisu iwalo-kobwaibwaili yoi kolili iba,
² “Yaubada ana kaba loina bwaite besiele. Kin yabo kekan lalakina iginauli natuna tauna ana kasole kaiwena. ³ Baguna tomo lalakili ikawanoi-yagili silaoma kasolene simanmanbubu yo

sikekan. Kasole kana sauga koina ana topaisowa iyawasali kolili ali wasa siwolegili tem silaoma kekan koina, na iyamo tomo lalakiliwa sisikote. ⁴ Kabo boda labuina tupwana sibaibaiwa, siya ana topaisowao, iyawasali yoi iba, ‘Siya yakawanoi-yagili kasole kekanna kaiwena ali wasa kwaolegili yakato bulumakau tauna yo sinena sinisinibuli yaunuiliko yo kan meuloina kakatububunagiliko kasanasanaimiu kwalaoma kasole kekanna koina.’ ⁵ Na siya sisikote nige ali nuwatu ilalau kolili. Tupwaliyao silau ali tano kolili yo tupwaliyao silau ali bisinisi kolili. ⁶ Yo tabe tupwaliyao ana topaisowao sikabi-kalatagili, sisapili yo sikoyamateli. ⁷ Kabo kin imunamunai lalakina yo ana tokaleyayao iyawasali, silau tounuyamateyaone sikoyamateli yo ali yanuwa sigabuli. ⁸ Yo iwalo ana topaisowao kolili, ‘Kasole kekanna takatububunanako na tomo lalakiliwa sisikote nige silaoma, besi, amokisa kaiwena siyauyaule. ⁹ Kwalau kamwasa kolili kwatakikili na tem analiyao kwalobaili kwawalo silaoma kasole kekanna koina takekan.’ ¹⁰ Yo topaisowa silau kamwasa kolili tomo meuloili silobaili, namwanamwali yo naenaeli, yo sikalailima. Ee kabo kasole numena ikalapowon.

¹¹ Saugana kin ilusae kasole numena koina na tem tolusae igitaili, kabo tomo yabo igite-lobai kasole kana kaleko nige ililikwa, ¹² mwa ineliyan iba, ‘Eliyam, gubesi na kulaoma kulusae na nige kasole kana kaleko kulilikwa?’ Na tomone kin kainana nige iyayamaisa. ¹³ Kin iwalo ana topaisowao kolili, iba, ‘Nimana yo kaena kwapanli na wagabae-yawatagilan boniboniyai

mena na ivalavalam yo mwakana siyekalasi yo sikikokiko.’” ¹⁴ Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo iba, “Sibaibaiwa Yaubada iyoganili na yoli isamo igitesipwaili silusae.”

Palisi sitonatonan tem Yeisu siyakewai ana edeedede koina takesi kaiwena na iyamo isonogagabaegili

(Malika 12:13-17 yo Luka 20:20-26)

¹⁵ Yeisu ana walo imwawasi kabo Palisi Yeisu silogabaen silau sinuwatu-loyaloya na tem gubesina Yeisu kaba yakewaina yabo siginauli.

¹⁶ Kabo Palisi ali tomuliyayao siyawasali Yeisu koina mekalikavao boda yabo esana ‘Elodiyanao.’* Siwalo siba, “Toyakayakatai, kakatai yakato sauga meuloina kuwalo yawasosi yo am yakayakatai Yaubada kaiwena idudulai. Yo tabe nige tomo yabo kumamatausan, bwagana tosonosonoga o nuwana towasawasa na iyamo nige uogolulau kolili. ¹⁷ Gubesi, sowasowana Sisa kaiwena takesi tapei o nigele? Na tawae am nuwatu? Nuwanuwamai am walo kabenalan.”

¹⁸ Yeisu ikataiyako yakato siya nuwanuwali Sisa kana kawa-naenae sibenalan yo ana walone siwalo-masalan toloinao kolili na tem siyakewai kabo iba, “Tomwakomwakota yawasosi komiu. Tawae kaiwena kwatonatonan tem kwasipwaiyau yagu edeedede koina?

¹⁹ Mane siliba iya koina ami takesi kwapeipeine wakalaiyama kwayakenayagau.” Manene sikalai yo siwolena koina. ²⁰ Yo ineliyagili iba, “Yaiya makamakayauna yo tabe yaiya esana silele

---

* **22:16:** Boda bwaitete siya Elodi ana lolina kana tomuliyayao.

manene koina?” ²¹ Siwalolau koina siba, “Sisa.” Yo Yeisu iwalo kolili iba, “Ginauline siya Sisa ana gogo kwaolena Sisa koina na ginauline siya Yaubada ana gogo kwaolena Yaubada koina.” ²² Saugana ana walo sibenalan kateli sipitali. Kabo silogabaen yo silowasi.

Sadusi Yeisu ana sonoga sitonatonan yo toboita ali toloyoi walona

(Malika 12:18-27 yo Luka 20:27-40)

²³ Kaliyatenane koina tabe Sadusi silaoma Yeisu koina. Na Sadusi ali nuwatu yakato nige toloyoi yaboyoi mwa koina Yeisu sineliyani, ²⁴ siba, “Toyakayakatai, Mosese iwalo tem tomo yabo ikasole nige natunao na iboita kanakava kwabukwabulina kani ikasolanan na tem natunao ipagan siya melumeluwone siyamala tomone, iya boiboitana, natunao. ²⁵ Na gubesi kaba gite bwaite. Tomo yabo mekanakavao yoli seben, tobagubaguna ikasole nige natunao na iboita kabo kwabukwabulina kanakava ikasolanan. ²⁶ Besiele kaigedana iyawatagili kanakava labuina koina besiele yaiyonana koina yo besiele meuloiline kolili paganne silobai. ²⁷ Ana kaba mwawasi sinewa iboita. ²⁸ Tem yawasosi toboita kani sitoloyoi, ali toloyoine koina yoli seben luwali mena yaiya iya wainena yawasosi, kaiwena meuloiliwa sikasolanan?” ²⁹ Yeisu kainali iyamaisa iwaloba, “Kwalopwano yawasosi, kaiwena Buki Tabu ana walo nige wakakatai yo tabe Yaubada ana kaiwe nige imamayale kolimiu. ³⁰ Saugana toboita sitoloyoi kali koleya besiele aneloseyao bulibuli

mena, nige kasole yoi. ³¹ Na toboita ali toloyoi kaiwena tomala Buki Tabu nige kwayayasili tawae Yaubada iwalowen kolimiu. ³² Iwaloba, ‘Sauga bwaite yau Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada.’ Bwagana siboitako na iyamo takatai tubulaone bwaite meyawasili simiyamiya bulibuli mena. Yaubada iya nige toboita molosi ali Yaubada na siya meyawasili ali Yaubada.” ³³ Saugana boda meuloili Yeisu ana yakayakatai sibenalan kateli sipitali, sisiliyata yo siba, “Iya yawasosimo isonoga.”

Toisabo loina ilalakisosi?

(Malika 12:28-34 yo Luka 10:25-28)

³⁴ Palisi wasane sibenalan yakato Yeisu Sadusi iwalo-yamwanouli kabo silogogoma. ³⁵ Kalikava yabo iya loina kana tokatai nuwanuwana Yeisu itonan mwa ineliyan, ³⁶ iwaloba, “Toyakayakatai, toisabo loina ilalakisosi Mosese ana loina kaloli mena?” ³⁷ Yeisu kainana iyamaisa iwaloba, “Yeoba am Yaubada kumulolo koina katem meuloina mena, yawasim meuloina mena yo am nuwatu meuloina mena. ³⁸ Loina bwaite iya loina lalakina yo loina bagubagunana. ³⁹ Yo loina labuina bwaite besiele iwaloba, ‘Am tomoyao, kumulolo kolili besiele kowa kuboma kam mulolo.’ ⁴⁰ Mosese ana loina meuloina yo palopitao ali yakayakatai meuloina silaomaya loinane bwaite labuine kolili ali wauwau.”

Mesaiya iya Deibida tubuna yo iya Deibida ana Guyau

(Malika 12:35-37 yo Luka 20:41-44)

⁴¹ Yeisu igitai Palisi boda lalakina silogogomako mwa ineliyagili, ⁴² iba, “Gubesi ami nuwatu

Mesaiya kaiwena yo yaiya tubuna iya?” Kainana siyamaisa siwaloba, “Iya Deibida tubuna.”
 43-44 Kabo Yeisu ineliyoi iba, “Tem Buki Tabu tayasili talobai yakato beyabeyana Deibida iba, ‘Yaubada iwalolau yagu Guyau koina iwaloba, ulaulagu mena kumiyasio kanasiga kam tokalomagigiliwo yaunuili yo ali kaiwe imwawasi na kaekaem silau galogaloli mena.’

Bwaite kaba kawa yawasosi yakato Deibida Mesaiya ikawa-Guyauwan. Iwalo besiele kaiwena Yaluyaluwa Tabuna iyanuwapei kabo nuwana imayale. 45 Na tem Deibida Mesaiya ikawa-Guyauwan gubesi mwa iya Deibida tubuna kaiwena naga Mesaiya iyawatagilima?” 46 Nige yabo sowasowana Yeisu kainana iyamaisa, mwa koina kaliyatenane koina kanasiga nige yabo itotonan yoi tem isipwai ana edeedede koina kaiwena sigitai Yeisu toloinao meuloili isonogagabaegili yo simwalimwaline.

23

Yeisu loina kana toyakayakatai yo Palisiyao ikawa-naenae-yagili

(Malika 12:38-39 yo Luka 11:43,46 yo 20:45-46)

¹ Yeisu iwalolau boda yo tabe ana tobenaliyao kolili iwaloba, ² “Loina kana toyakayakatai yo Palisi siya Mosese ana loina kana tokatai yo kana tokabi-yamayale. ³ Ilonamwayagimiu tem kainali kwabenalani yo ali yakayakatai meuloina kwamuliya, na tabu komiu wagiginauli besiele tawae siya siginauli, kaiwena sibomamo ali yakayakatai nige simumuliya. ⁴ Loina sibaibaiwa

siwalowalowegili tomo kolili mwa koina tomo ali nuwapolowe ilalaki na Palisiyaone nige nuwanuwali nuwapolowene koina sisaguili yo siyamalamaeli. ⁵ Ginauli meuloina siginauli mesabana yakato tomo sigitaile na sitobalanagili. Mumugali bwaite besiele. Buki Tabu lelelelena sitobwai yo tobwane tabatabana lamwali mena sipan-kalatan. Yaboyoi kawanoi kwamana sopali mena kulakulali malamalaweli sikona-yapatuli. Tabe sipasa-yagili yakato siya tomo obiobigali yo yakayakasisili kali kilakilala. ⁶ Kekan soina koina nuwanuwali lalakina tem simiyasio kaba miya namwanamwana kolili yakato siya tomo lalakili, yo tabe nume tapwalolo koina nuwanuwali simiya-baguna tomo manli mena. ⁷ Tem silau kaba maketi mena nuwanuwali tomo silaoma yo sikawa-kagutoki kolili. Tabe nuwanuwali lalakina tem tomo meuloili sikawa-guyau-yagili.”

⁸ “Na komiu, tabu tomo siwawalo-seyagimiu, kaiwena ami Guyau kaigedamo na meuloimiu kwatoyatoyawa. ⁹ Tabu yanuwa yaulina tomona yabo wakakawa-tamayan, kaiwena Tamamiu kaigedamo, iya iyaele bulibuli mena. ¹⁰ Imiyawa tomo sikakawa-tobaguna-yagimiu, kaiwena ami tobaguna kaigedamo, iya Mesaiya. ¹¹ Yaiya tem nuwanuwana esana ilalaki kalomiu mena ilonamwayan iyamala ami topaisowa. ¹² Yaiya tem iboma ipeiseyan, Yaubada kani ipei-lobiyen. Na yaiya tem inuwalobi, Yaubada kani ipeiseyan.”

*Palisi ali mwakota kaiwena maisana silobai
(Malika 12:40 yo Luka 11:39-42,44,47-51 yo
20:47)*

13-14 “Kateguwao komiu, loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao tomwakomwakota komiu, Yaubada ana loina kali tolikwailiwo, katekamkamnamiu, bwaliga kani kwasilae. Kaiwena Yaubada ana kaba loina kana gamwa wakausi tomo kolili. Analiyao nuwanuwali silusae na ali kamwasa wakaukausi ami loina koina. Bwaite kaiwena nige sowasowamiu kwalusae. Walo yawasosi kwabukwabuliwo ali nume yo ali gogo wakewalili loina mwakomwakota koina. Tabe ami kawanoi simamalawe tomo tenali mena sibenalan yakato kami tobali kaiwena. Mwa bwaite mumugamiune kaiwena kani maisana naenaena kwalobai. ¹⁵ Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao, tomwakomwakota komiu, bwaliga kani kwasilae. Dedei meuloina kolili kwatakikili na mesabana tomo yabo kwayanuwakoi na inuwabui, kabo wakalai na imuliya kolimiu. Komiu Giyena kana tomoyao, na saugana tomone wakalai kwayakenayan iya ana yauyaule ilalakisosi kabo komiu. ¹⁶ Komiu tobagunao man gibugibumiu, bwaliga kani kwasilae. Kaiwena komiu kwawaloba, ‘Tem tomo yabo ikawalulu Nume Tabu koina sowasowana ana waloyameli isoke-gabaen yakato Nume Tabu ginauli bwagabwaga, na tem tomo yabo ikawalulu Nume Tabu kana gole koina kani nige sowasowana ana waloyameli isoke-gabaen.’ ¹⁷ Na komiu toyauyaule kaiwena manimiyao sigibu yo nige wakakatai yakato Nume Tabu ilalakisosi kabo muli mena gole ana lalaki. Walo yawasosi Nume Tabu yakayakasisina kaiwena mwa golene tabe iyakasisiyan. ¹⁸ Na komiu kwawaloyoi,

‘Tem tomo yabo ikawalulu kaba pwaoli koina sowasowana ana waloyameli isoke-gabaen yakato kaba pwaoline ginauli bwagabwaga. Na tem tomo yabo ikawalulu yakayakan iya sipwaoliyan koina, nige sowasowana waloyameline isoke-gabaen.’ ¹⁹ Na komiu toyauyaule kaiwena manimiyao sigibu yo nige wakakatai yakato kaba pwaoline ilalakisasi kabo muli mena yakayakan ana lalaki. Kaba pwaoli yakayakasisina kaiwena mwa yakayakanne tabe iyakasisiyan. ²⁰ Koinaele tem tomo yabo ikawalulu kaba pwaoli koina, ikawalulu kaigedai yakayakanne sipwaopwaoliyanne mekanakava. ²¹ Besiele tem sauga yabo tomo yabo ikawalulu Nume Tabu koina, ikawalulu kaigedai Yaubada mekanakava kaiwena Nume Tabune iya ana kaba miya. ²² Yo tem tomo yabo ikawalulu sae bulibuli mena ikawalulu kaigedai Yaubada ana kaba miya wasawasa koina yo tabe iya koina.”

²³ “Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao, tomwakomwakota komiu. Bwaliga kani kwasilae. Kaiwena Yaubada ana loina lalakili kwanuwamwatainagili siya bwaite loinaline paisowa dudulaina, kalakavao takate-kamkamna-yagili yo tawalo yawasosi. Na komiu ami sauga kwayavenuwan loina kikiuli kolili, kaba gite bwaite kaigalu, venavena yo seyala liguna kwayakasa tupwana kikiuna kwaolena Yaubada koina ami mulolo. Na ilonamwa-yagimiu tem kwatonan kaiwe na loina lalakili wakataibaguna-yagili kabo muli mena loina kikiuli. ²⁴ Komiu tobagunao man gibugibumiyao. Loina lalakili kwanuwa-mwatainagili na loina kikiuli

kwanuwanuwatu-kalatagili. Kaba gite bwaite. Ginauli kikiuna besiele nonowala wagitai na ginauli lalakina besiele kameli nige wagigitai. ²⁵⁻²⁶ Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao tomwakomwakota yo man gibugibumiyao komiu. Bwaliga kani kwasilae. Komiu kwanuwanuwatusosi loina kikiuli kaiweli besiele komwa yo gaeba kali deudeuli, na loina lalakili nigele. Komiu besiele tomo patipatimiu yo tomo kankan-kalakalabilimiu. Baguna katemiu kwadeuli namwanamwai kabo ami patipati yo ami kankalakalabili imwawasi.”

²⁷ “Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao, tomwakomwakota komiu. Bwaliga kani kwasilae. Komiu besiele salai sikatububun yo siyapasa, pwatana mena kana koleya inamwanamwa na kalona mena toboita bowali yo tuwatuwali ikalapowon. ²⁸ Besiele tomo sigitaimiu mayale mena yakato komiu kwanamwanamwa na iyamo katemiu mena mwakota yo nae sikalapowon. ²⁹⁻³⁰ Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao tomwakomwakota komiu. Bwaliga kani kwasilae. Palopitao ali kilakilala kaba nuwatu-kalatan waginaulili yo tautaubalao beyabeyali siya mumugali idudulai kali salai kwayapasali. Imwawasi kwamwakota yakato tem komiu kwamiyamiya tautaubalao beyabeyali ali sauga koina, kani nige wagiginauli besiele tubumiyao siginauli palopitao kolili, nige kwauunu-yamateli. ³¹ Koinaele ami mwakota koina kwaboma kwawalo-masalagimiu yakato komiu tubumiyao palopitao kali tounuyamate. ³² Na tawae naenaena bwaite tubumiyao siyatubu ali sauga

koina komiu bwaite sauga kani kwaetulanyoi.
³³ Komiu mumugamiu besiele weso me natunao. Nige sowasowana Yaubada ana lolina kaikaiwena kwayabubu-gabaen, kani iyatalayagimiu yo igabaegimiu Giyena koina. ³⁴ Koinaele yawalo kolimiu, palopitao yo tosonoga lalakili yo toyakayakatai kani yayawasali kolimiu. Tupwali kani kwaunuili, tupwali kwayakeloseli, tupwali kwasapili ami nume tapwalolo kaloli mena yo tupwaliyao kani kwatawoili silau dedei yabo yo dedei yabo kolili. ³⁵ Na unuyamate meuloina kana maisa komiu kani kwalobai, siya tomo mumugali dudulaina siunuili, iyatubuya Eibeli koina kanasiga Sekalaiya, iya Balakaiya natuna. Palopitane Sekalaiya sauga beyabeyana koina tubumiyao siunui dedei yakayakasisi-molosina yo kaba pwaoli luwaluwalili mena, Nume Tabu kalona mena. ³⁶ Yawalo yawasosi kolimiu, tounuyamate meuloili kali maisa polowena komiu kani kwalobai.”

Yaisu nuwana inae Yelusalema kana tomiya kaiweli

(Luka 13:34-35)

³⁷ “Tabe komiu Yelusalema kana tomiya. Palopitao kwaunuili yo siya Yaubada iyawasali kolimiu kwalovekuili. Sauga meuloina nuwanuwagu ami tomoyao yapei-gogonagili, besiele kamkam sinena natunao ikele-gogonagili pepena yaulina mena, na nige nuwanuwamiu besiele. ³⁸ Ee kabo ami Nume Tabu Yaubada kani ikwasagabaen na bwagabwagana, ³⁹ kaiwena mwa yawalo kolimiu kani nige wagigitaiyau yoi kanasiga yavivilama yoi yo saugana koina kwatobalanagau kwaba,

‘Yaubada iwalo-muloloi mwa iya ilaoma Guyau esana mena.’”

24

Yeisu iededede Nume Tabu kana sibayanae kaiwena

(Malika 13:1-2 yo Luka 21:5-6)

¹ Muli mena Yeisu Nume Tabu ilogabaen ilalau kabo ana tobenaliyao silaoma koina siwaloba, “Manim ilau Nume Tabu ali kabikabina kana koleya ugitali.” ² Yeisu kainali iyamaisa iba, “Numene bwaine wagitagitailine, veku mena sik-abikabiline, yawalo yawasosi kolimiu, naga kani vekune sikele-gwaligwalili, nige yabo imiyamiya ana kaba miya mena.”

Sauga mwawamwawasina kana kilakilala

(Malika 13:3-13 yo Luka 21:7-19)

³ Yeisu ilau isae koya Olibe koina, imiyasio yo ana tobenaliyao sibomamo silaoma koina siba, “Ama wasa kuyeyama, toisabo sauga koina kani Nume Tabu sikele-gwaligwali? Na am laoma kana kilakilala yo tabe sauga mwawamwawasina kana kilakilala gubesi?” ⁴ Yeisu kainali iyamaisa iwaloba, “Wagite-kalatagimiu kisi tomo tupwaliyao simwakotayagimiu. ⁵ Kaiwena tomo sibaibaiwa kani silaoma esagu mena siwaloba, ‘Yau Keliso’ kabo tomo ali walo mwakomwakota kani simeliyani. ⁶ Kaleya gogoliyao daguguli kani kwabenalagili salimiu mena yo tabe kaleya dedei uloi uloi kolili wasaliyao kani kwabenalagili. Na tabu katemiu siwawakaka. Ginauline besiele bwaite kani siyawatagili baguna kabo muli molosi mena sauga ana kaba mwawasi kani

iyawatagili. ⁷ Boda yo boda kani sikaleya yo besiele kaba loina yo kaba loina sikaleya. Guliyam lalakina yo mwanikiniki kani simayale dedei kaigeda kaigeda kolili. ⁸ Polowe bwaite meuloili kani siyawatagili-baguna kaba gite besiele kabi kana kamkamna mulina mena kabo melumelu iyawatagili. ⁹ Tabe muli mena kani sikabi-kalatagimiu yo silawagimiu na siyakamkamnamiu yo sikoyamatemiu. Yau kaiwegu boda meuloili kani sikalomagigilagimiu. ¹⁰ Sauganane koina kani tomeli sibaibaiwa ali meli sisikotanan, yo kalikavao kani sikalomagigilagili na siwalo-masalagili toloinao kolili. ¹¹ Palopitao mwakomwakotali sibaibaiwa kani siyawatagili yo tomo meuloili simwakotayagili. ¹² Kabo mumugana naenaena ilalaki isasae yo totapwalolo kani nige kalikavao kolili simumulolo, ¹³ na yaiya tem itolo kaikaiwe kanasiga sauga ana kaba mwawasi koina iya kani lebo ilobai. ¹⁴ Wasa namwanamwana Yaubada ana kaba loina kaiwena kani siguguyeyan yanuwa yaulina mena na tomo meuloili sikatai. Imwawasi kabo yapileyoima.”

*Sauga naenaena kani iyawatagili
(Malika 13:14-23 yo Luka 21:20-24)*

¹⁵ “Ginauli naenaena yabo kani wagitai siyatolo Nume Tabu kana wauwau dedeina mena. Na ginauline kana koleya besiele Daniela ana Buki kalona mena. Ilonamwayagimiu tem komiu toyasiyasili kwanuwatu namwanamwa walone bwaite kaiwena kabo nuwamiu simayale. ¹⁶ Bwaite iya yainaele kaiwena mwa yawalo siya simiyamiya Yudiya koina saugana

ginauli naenaenane sigitai ilonamwayagili tem mwayamwayau sisagena siyabubu koya mena. ¹⁷ Tem yaiya kowa am nume kewana mena kupaipaisowa, kuyabubu mwayamwayau, tabu sauga ugagabaen am gogo nume mena kaiweli. ¹⁸ Yo tem yaiya kowa am tano mena kupaipaisowa, kuyabubu mwayamwayau, tabu kupipileyoi kam kwama dedei yabo mena kupepeine kaiwena. ¹⁹ Ooo, yawasosi kategu ikamkamna-yagili siya tosiumao yo toyasuyasusuwo kaiweli kaiwena ali yabubu yo ali sagena kani ipolowesosi kolili sauga bwaine koina. ²⁰ Koina wakawakawanoi na sauga namwanamwana Yaubada iyeliwa ami sauga yabubu koina. Kaiwena tem kwasagesagena tulutulu kana sauga mena ami lau ikololososi. Tabe tem kwasagesagena Sabati koina kani Mosese ana loina kwalikwai. ²¹ Kaiwena miya polowe lalakina kani iyawatagili, nige sauga yabo besiele iyawatagili yanuwa yaulina ana sauga tubu koina yo kanasiga kabona, yo besiele kani nige iyawatagili yoi sauga muli mena. ²² Nae bwaine kana kaliyate tem Yaubada nigele ikakabi-yakubwali tomo meuloili siboita, na iyamo Yaubada kaliyateline kani ikabi-yakubwali bwaimwa siya ana tomo igitesipwaili kaiweli. ²³ Na sauganane koina tem tomo yabo iwalolaowa kolimiu, iba, 'Wagitai Keliso iyaelete' o tem yabo iba, 'Iyaelene' tabu kwamemeliyan. ²⁴ Kaiwena keliso mwakomwakotali yo palopitao mwakomwakotali kani siyawatagili yo ginauli kaba nuwapwanopwano yo kilakilala sipaisowaili yakato tem totapwalolo mwakota

mena siwoyaili, na iyamo tomeli yawasosi ali meli kani sikabi-kalatan. ²⁵ Kwabenali, ami wasa yaeyawa-bagunayan kabo muli mena ginauline siyawatagili.”

²⁶ “Tem tomo yabo iwalo kolimiu iwaloba, ‘Iyaele ule bwagabwaga mena’ tabu kwalalau. Yo tem yabo iwaloba, ‘Iyaelete nume kalona mena’ tabu kwamemeliyan. ²⁷ Kaiwena Tomo Natuna ana laoma besiele pigabu ana lau, tem kaluwabu mena ipigabu kani mwayamwayau tabe ilau yalasi mena ipigabu, imwayamwayausosi. ²⁸ Tem tagitai aoao bodali sitowa niu liguli kolili sivalavalam ee takatai bowa kana kilakilala iyaele yauli mena imiyamiya. Bwaine besiele kilakilalane yawalowegiliko kolimiu tem tagitaili takilalali ee kabo takatai yawasosi Tomo Natuna ilaomako.”

*Tomo Natuna ana laoma
(Malika 13:24-27 yo Luka 21:25-28)*

²⁹ “Nae bwaine kana kaliyate mulina mena kabo dabwelo iboniboniyai, waikena nige iyay-alalayoi, yo utu kani sibekumaya bulibuli mena yo tabe ginauli meuloili bulibuli mena Yaubada kani inukuili. ³⁰ Na Tomo Natuna ana laoma kana kilakilala kani siyawatagili bulibuli mena, mwa tomiya yanuwa yaulina kani sivalam koyasili. Tomo Natuna kani sigitai ilalaoma yaloyaloi pwatana mena, me ana kaiwe yo me ana wasawasa lalakina. ³¹ Bwagigi kainana lalakina kani siyui kabo ana aneloseyao iyawasali silau yanuwa yaulina dedei esopali kolili yo ana tomoyao gitegitesipwali ipei-gogonagili, iyatubu dabwelo ana

kaba mwalisae koina kanasiga ana kaba sugu koina.”

Kaba gite saido koina

(Malika 13:28-31 yo Luka 21:29-33)

³² “Kaba gite yabo saido koina saugana tem tagitai yo liguli waluwaluli sikin takatai yaikin kana sauga ikelakubwamako. ³³ Yo tabe besiele saugana tem ginauli meuloina yawalowegili wagitaili siyawatagili, wakatai Tomo Natuna ana sauga laoma ikelakubwamako. ³⁴ Yawalo yawasosi kolimiu, ginauli meuloiline yawalowegiliko kani siyawatagili kabo muli mena bwaine yasone kani kilakilalane sigitaili kabo simwawasi. ³⁵ Naga bulibuli yo yanuwa yaulina simwawasi na iyamo yagu yakayakatai kani nige sowana imwawasi.”

Takatububu Yeisu ana pileyoima kaiwena

(Malika 13:32-37 yo Luka 17:26-30,34-36)

³⁶ “Nige tomo yabo ikakatai toisabo kaliyate yo toisabo sauga ginauliline siyawatagili. Tabe besiele aneloseyao bulibuli mena nige sikakatai, yau Tomo Natuna nige yakakatai, Tamagu iya ibomamo ikatai. ³⁷ Tomo Natuna ana pileyoima kani kana koleya besiele tauna kona Nowa ana sauga mena. ³⁸ Kaiwena sauganane koina naga yalubwasi idodoga-saema yo tomo meuloili sikekakekan yo sinumanuma yo sikasokasole kanasiga kaliyatenane Nowa ilusae waga aki kalona mena. ³⁹ Nige yabo inuwanuwatui yakato kani tawae iyawatagili kanasiga dogo isaema yo meuloili sigalomwasi siboita. Tabe kani besiele Tomo Natuna ana pileyoima koina. ⁴⁰ Sauganane

koina tomo yoli labui kani sipaipaisowa ali tano koina, yabo aneloseyao kani sikalai silawan, na yabo imiyamiya. ⁴¹ Sinesineo yoli labui kani sipaipaisowa witi kanna sigiligaogaoli kali kaiwena, yabo kani sikalai silawan na yabo imiyamiya. ⁴² Koinaele wagite-kalatagimiu, kaiwena nige wakakatai toisabo kaliyate koina ami Guyau ilalaoma. ⁴³ Na kwanuwatu-kalatan bwaite, tem nume tanuwagana ikatai toisabo sauga boniyaina koina tokewali kani ilaoma ee kabo isilasilawa yo igitagitai kisi tokewali ana nume isoke yo ilusae. ⁴⁴ Besiele komiu ilonamwayagimiu tem wakatububu-nagimiu kaiwena sauganane koina nige wakakatai Tomo Natuna ana pileyoima kani katemiu iyapitali.”

Topaisowa sanasanapuli yo topaisowa yauyauleli

(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Gubesi topaisowa sanasanapuna mumugana? Ana nuwatu idudulai yo tem ana taubala ipei topaisowa meuloili igitekalatagili ee kabo kani ipaisowai na kan iwolegili kekan kana sauga yawasosi kolili. ⁴⁶ Yo tem ana taubala ilau topaisowane ilonamwayan tem saugana ana taubala ivivila yoima ilobai iyaele ipaipaisowa dudulai ee kabo taubalane ana topaisowa ikawa-namwanamwa-yani. ⁴⁷ Yawalo yawasosi kolimiu, taubalane kani ana topaisowane ipei ana gogo meuloina igite-kalatan. ⁴⁸⁻⁴⁹ Na tem topaisowane mumugana inae kani inuwatui katena mena iwaloba, ‘Yagu taubala kani nige ilolomwaya-mwayauma,’ kabo iyatubu taubala

ana lolina ilikwai topaisowa meuloili isapili yo ilau toyauyaule mekanakavao sinumanuma yo sikekakekan. ⁵⁰ Taubalane ana sauga pileyoima koina kani topaisowane katena ipitali isiliyata, kaiwena ana taubala ana laoma kana sauga nige ikakatai. ⁵¹ Taubalane ana topaisowa kani iunu-yanayanae yo iyetomtomwan, na ipei toyauyaule yo tomwakomwakota ali dedei koina na ivalavalam yo mwakana iyekalasi yo ikikokiko.”

25

Sinesineo yoli sanaulu kali walo kobwaibwaili

¹ Yo Yeisu iwalo kolili, iwaloba, “Naga sauga ana kaba mwawasi koina Yaubada ana kaba lolina bwaite besiele. Vesalao yoli sanaulu ali mayale sikalaili siyawatagili silau sisanasana kasole tauna ana laoma kaiwena. ² Yoli valigigi yauyauleli yo yoli valigigi sanasanapuli. ³ Siya yauyauleli ali mayale sikalaili, na mayalene kana kelesin kana etulan nuwali imwatainan. ⁴ Siya sanasanapuli ali mayale sikalaili yo mayale kana kelesin kana etulan tabe silokalai.”

⁵ “Na kasole tauna ana laoma iyoviya yo vesalao meuloili kamnali sinae yo siyagayagata yo manli sikenokeno kabo sikenomate. ⁶ Boniyai luwaluwalina mena kabo tomo yabo ilaoma iyoga kainana lalakina iba, ‘Kwatolo, kwatolo, kasole tauna ilaomako. Kwayawatagilima na tamuloloi.’ ⁷ Kabo vesalao meuloili sitolo yo ali mayale sikatububunagili yo ali mayalene siki-yalalakili. ⁸ Siya yauyauleli siwalolau sanasanapuli kolili siba, ‘Kelesin tupwana kwaeyama, ama mayale

kikiunamo siboita.’⁹ Kainali siyamaisa siwaloba, ‘Nigele, nige sowasowana tupwana kaeyawa. Sowasowanamo kwalau togimwala kolili ami mayale kana kelesin tupwana kwayamaisa.’¹⁰ Na saugana silalau kelesin yamaisana kaiwena kasole tauna iyawatagilima. Kabo vesalao siya sikatububu namwanamwa mekanakavao silusae kasole soina kekanna koina yo gamwa sikausi.¹¹ Muli mena kabu vesalao yauyauleli sipileyoima sikipisi yo siwaloba, ‘Taubala, taubala, gamwa kusoke na kalusaewa.’¹² Na taubalane iwaloba, ‘Yawalo yawasosi kolimiu, nige yakakataimiu.’”¹³ Yo Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabu iwaloba, “Koinaele wagite-kalatagimiu, kaiwena nige wakakatai toisabo kaliyate o toisabo sauga koina ami Guyau ipileyoima.”

*Walo kobwaibwaili yauyauya kaiwena
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ Yo Yeisu iwalo-kobwaibwaili yoi kolili iwaloba, “Yaubada ana kaba lolina bwaite besiele. Taubala yabo nuwanuwana ilau dedei yabo koina yo ana topaisowao iyoganlima na ana mane tupwana iwolegili kolili yakato sigitekalatan kanasiga ipileyoima kabu manene siyapileyoi taubalane koina.”¹⁵ Kina kana baibaiwa paibi tausan iwolena topaisowa yabo koina, yo tu tausan iwolena labuina koina yo wan tausan iwolena yaiyonana koina kaiwena kaigeda kaigeda ali katai kana lalaki besiele ana yauya kolili. Imwawasi kabu ilogabaegili ilau dedei yabo mena.”¹⁶ Topaisowa bwaite iya kina kana baibaiwa paibi tausan ikalai, iya ilomwayamwayau ilau iyapaisowa yo kana

etulan paibi tausán ilobaiyoi. ¹⁷ Yo topaisowa yabo tu tausán ikalai ilau iyapaisowa yo kana etulan tu tausán ilobaiyoi. ¹⁸ Na iya topaisowa yabo wan tausán ikalai ilau, bwatano ikeli yo ana taubala ana mane ipului.”

¹⁹ “Sauga imamalawe kabo ali taubala ivivil-ama yo ana topaisowao yoli yaiyona iyoganli, nuwanuwana ikatai gubesi ana mane ali yapayapaisowana. ²⁰ Topaisowa bwaite kina kana baibaiwa paibi tausán ikalai ilaoma iwolena ana taubala koina mekana etulan paibi tausán, yo iwaloba, ‘Taubala, paibi tausán tauna kona kuyeyama, ugitai tabe kana etulan paibi tausán yalobaiyoi, am mane meuloina ten tausán iyaelete ukwalai.’ ²¹ Ana taubala iwalo-lau koina iba, ‘Kowa topaisowa namwanamwana yo sanasanapuna, kupaisowa namwanamwai, manene bwaite nige mane lalakina na ugitekalan namwanamwai. Koinaele kani yapeiwo gin-auli meuloili ugite-kalatagili, kulaoma kowa te yau tayaliyaya toyawa.’ ²² Topaisowa iya tu tausán ikalai, ilaoma yoi iwaloba, ‘Taubala, tu tausán tauna kona kuyeyama, ugitai tabe kana etulan tu tausán yalobaiyoi, am mane meuloina powa tausán iyaelete ukwalai.’ ²³ Ana taubala iwalo-lau koina iwaloba, ‘Kowa topaisowa namwanamwana yo sanasanapuna, kupaisowa namwanamwai, mane bwaite nige mane lalakina na ugite-kalatan namwanamwai. Koinaele kani yapeiwo gin-auli meuloili ugite-kalatagili. Kulaoma kowa te yau tayaliyaya toyawa.’ ”

²⁴ “Topaisowa bwaite wan tausán ikalai ilaoma koina yo iwaloba, ‘Taubala, yagu nuwatu

kowa tomo kolokololona, kaiwena kowa nige kupepelipeli yo nige ukekelikeli na tomo uloili ali paisowa kanna iyawatagili na koina ukwalai na kuyasae am lakawa mena. ²⁵ Kabo yamatausagiwo mwa gula yakeli bwatano mena na am mane yapulu-wadam, ugitai am mane wan tausan iyaelete ukwalai.’ ²⁶ Yo ana taubala iwalolau koina iba, ‘Kowa topaisowa naenaena yo todagela-kololo. Am nuwatu yau tomo kolokololona kaiwena nige yapepelipeli yo nige yakekelikeli na tomo uloili ali paisowa kanna iyawatagili na koina yakalai na yayasae yagu lakawa mena. ²⁷ Tem am nuwatu besiele ilonamwayagiwo yagu mane wan tausan kupei benki koina siyapaisowa, na saugana yavivilama na yakele-yavivila me kana etulan siya sipaisowai kanna. Na nige ugiginauli besiele.’ ²⁸ Taubalane itagelakeile yo iwalo ana tosaguwo kolili iba, ‘Manene wan tausan wakalai koina yo kwaolena topaisowa iya ana mane mekana etulan paibi tausan koina. ²⁹ Kaiwena yaiya tem mekana yauyauya kani Yaubada ietulanyoi yo ibaibaiwa. Na tem yaiya nige kana yauyauya ipapagan koina yo iya kana yauyauya kikiuna imiyamiya koina Yaubada kani ikele-gabaen mowoi. ³⁰ Topaisowa naenaena bwaite iya tolobwagabwaga, wagabaen gana muli mena boniboniyai koina yo bwaine koina kani ivalam yo mwakana iyekalasi yo ikikokiko.’ ”

Yatala mwawamwawasina

³¹ Yeisu iwalo yoi iba, “Sauga ana kaba mwawasi koina Tomo Natuna me ana aneloseyao

meuloili silaoma na iya kani iyamala kin kabo imiyasio kaba miya wasawasana koina na iloiloina. ³² Tomiya yanuwa yaulina meuloili kani ikele-gogonagilima simiya manna mena kabo iyakasali yo ipeili boda labui, kaba gite besiele sipi togitekalatan sipi yo gouti iyakasali na ipei-suwalagili. ³³ Yo sipi ipeili ulaulana mena yo gouti ipeili gegebana mena. ³⁴ Yo kin kani iwalolau siya simiyamiya ulaulana mena kolili iba, ‘Komiu kwalaoma, Tamagu imulolo kolimiu, kwalusae ana kaba loinane bwaine ikatububunanako kaiwemiu kaba yatubu koina. ³⁵ Kaiwena yaguliyam mwa kan kwaeyama yakan yo galogalogu imagu mwa waila kwaeyama yanuma, tabe yamiya taumana mwa kwayoganiyau ami nume mena, ³⁶ tabe yakowakowa mwa kaleko kwaeyama yalikwa, tabe yakasiebwa mwa wagite-kalatagau, tabe yamiyamiya deli mena mwa kwalaoma kwaboeyagau.’ ³⁷ Kabo todudulai kani kainana siyamaisa siba, ‘Taubala, toisabo sauga koina kagitaiwo uguliyam na kayakanwo, o nuwana galogalom imagu na waila kaeyawa kunuma? ³⁸ Toisabo sauga koina kumiya taumana na kayoganiwo, o nuwana ukowakowa na kaleko kaeyawa kulikwa? ³⁹ Na toisabo sauga koina ukasiebwa kagite-kalatagiwo o kumiyamiya deli mena na kalaowa kaboeysiwo?’

⁴⁰ Kani kin kainali iyamaisa iba, ‘Yawalo yawasosi kolimiu, tem tawae yabo koina tomiya-polowe yabo kwasagui ee besiele tabe yau kwasaguiyauko.’ ⁴¹ Muli mena kani iwalolau siya simiyamiya gegebana mena kolili iba,

‘Kwalowasi, komiu naenaesosimiu. Kwalau mayau wedowedolina miyamiya yaina koina, bwaimwana sikatububunanako Seitani me ana aneloseyao kaiweli. ⁴² Kaiwena yaguliyam na nige kan kwaeyama, galogalogu imagu na nige waila kwaeyama, ⁴³ yamiya taumana na nige kwayoyogan-yau, yakowakowa na nige kaleko kwaeyama, yakasiebwa na nige wagigitekalatagau yo yamiyamiya deli mena na nige kwaboboe-yagau.’ ⁴⁴ Boda yauyauleline kani kainana siyamaisa siba, ‘Taubala, toisabo sauga koina kagitaiwo uguliyam o nuwana galogalom imagu yo kumiya taumana o nuwana ukowakowa o nuwana ukasiebwa o nuwana kumiyamiya deli mena na nige kasasaguiwo?’ ⁴⁵ Kabo kani kainali iyamaisa, ‘Walo yawasosi yawalo kolimiu, nige sagu yabo kwaeyama koliyau kaiwena besiele tabe nige sagu yabo kwaolena siya tomiya-polowe kolili.’ ⁴⁶ Imwawasi boda yauyauleli kani silau maisa miyamiya yaina kamkamna koina na siya todudulai kani silau yawasi miyamiya yaina sikalai.”

26

*Kamwasa siloyai na Yeisu siunuyamate
(Malika 14:1-2 yo Luka 22:1-2 yo Yoni 11:45-53)*

¹ Yeisu walo kobwaibwaili iyemwawasili kabo muli mena iwalo ana tobenaliyao kolili, ² iwaloba, “Wakatai kaliyate labui simiyamiya kabo mwalelikwa soina kana sauga iyatubu na Tomo Natuna kani sitalamwan na siyakelose.” ³ Sauganane koina topwaoli lalakili yo Yudiya ali tobagunao

silogogo topwaoli lalakina Kaiyapa ana nume wasawasana koina, ⁴ na nuwatu siloyai yakato tem wadam mena Yeisu sikabikalatan na siunuyamate. ⁵ Yo siwaloba, “Tabu tapapaisowai soine kana sauga kalona mena kisi boda simunamunai yo sikaleyaila.”

Sine yabo olo bwalaina namwanamwana isuwai Yeisu kulukuluna mena (Malika 14:3-9 yo Yoni 12:1-8)

⁶ Yeisu iyaele Bedani koina Saimoni Lepelo ana nume mena bwaimwa tauna kona Yeisu Saimoni iwoisi, ⁷ kabo sine yabo ilaoma yo botolo namwanamwana ikalaiyama, kalona mena olo bwalaina namwanamwana maisana lalakina, kabo saugana Yeisu imiyasio sabi kekan sinene olone isuwai Yeisu kulukuluna mena. ⁸ Tobenaliyao sigitai kabo simunamunai, siwaloba, “Tawae kaiwena olone kuyavenuwan? ⁹ Tem olone tagimwala-yani kani mane lalakina talobai na takalai yo tobubutumao tasaguili taolegili.” ¹⁰ Yeisu ali edeedede ibenalan kabo iwalolau kolili iba, “Tawae kaiwena sinene kwayokoiyan? Paisowa namwanamwana bwaite ipaisowai kolyau. ¹¹ Sauga meuloina tobubutumao simiyamiya luwamiu mena na yau nige sauga meuloina mekamikava tamiyamiya. ¹² Sauga kikiunamo kani yaboita. Sinene olo bwalaina namwanamwana isuwai kulukulugu mena sabi peiyau salai mena kaiwena. ¹³ Yawalo yawasosi kolimiu, yanuwa yaulina meuloina koina toisabo dedei koina tem wasa namwanamwana siyawasayan, ginauline bwaite sinene ipaisowai kolyau

kani siedeededeyan bwaimwa kaba nuwatu kalatanna.”

*Yudasa ilau topwaoli lalakili kolili
(Malika 14:10-11 yo Luka 22:3-6)*

¹⁴ Kabo tobenaliyao yoli tuwelo luwali mena yabo esana Yudasa Isikaliota, iyawatagili ilau topwaoli lalakili kolili, ¹⁵ kabo ineli kolili iba, “Tawae kani kwaeyama tem Yeisu yaeyawa kolimiu?” Kabo mane siliba kana lalaki teti siyasili yo siwolena koina. ¹⁶ Sauganane koina Yudasa iyatubu Yeisu ana lokeikeile igitagitai kaiwena nuwanuwana kamwasa iloyai na italamwan toloinao kolili.

*Yeisu mekanakavao tobenaliyao mwalelikwa soina kann sipaisowai
(Malika 14:12-26 yo Luka 22:7-23 yo Yoni 13:21-30 yo 1 Kolinita 11:23-25)*

¹⁷ Beledi Gaibunamo kana kaliyate bagubagunana koina* tobenaliyao silaoma Yeisu koina na sineli siba, “Toisabo dedei koina nuwanuwam mwalelikwa soina kann kakatububunan kaiwela na takekan?” ¹⁸ Kainali iyamaisa iba, “Kwalau Yelusalema na tomo yabo koina kwawalo bwaite besiele, “Toyakayatai iwaloba, yagu sauga ikelakubwamako. Nuwanuwagu mekaukavao yagu tobenaliyao mwalelikwa soina kann kapaisowai am nume mena.’” ¹⁹ Kabo tobenaliyao sipaisowai besiele ana walo kolili na kan siginauli mwalelikwa soina

---

* **26:17:** Mwalelikwa kana sauga mena soi yabo siginauli kaliyate seben kaiweli esana sipei Beledi Gaibunamo (nige yisti), kana nuwatu kalatan bwaine Isileli ali yawatagili Itipita koina sauga beyabeyana koina.

kaiwena. ²⁰ Iboniyai Yeisu me ana tobenaliyao yoli tuwelo simiyasio na sikekakekan. ²¹ Kekanne luwana mena Yeisu iwalo kolili iba, “Yawalo yawasosi kolimiu, tomo yabo imiyamiya luwamiu mena kani isikotanagau yo iyauya-yagau toloinao kolili.” ²² Kateli mena sinuwapwanopwano lalakina kabo kaigeda kaigeda sinelineli Yeisu koina siwaloba, “Guyau, yau nigele, wa?” ²³ Yeisu kainali iyamaisa iba, “Tomonane iya mekaukava gaeba kaigeda koina nimamai kapei iya bwaimwa kani isikotanagau. ²⁴ Tomo Natuna kani iboita besiele Buki Tabu ana walo, na iya tomo bwaitete ikalomagigilan kani nuwana inae kaiwena bwaliga kani kana maisa ilalaki. Ilonamwayan tem tabu sinana ikakabi, kabo mayaune wedowedolinane lalakina kani nige ilolobai.” ²⁵ Kabo Yudasa Isikaliota naga Yeisu ikakalomagigilan yo isisikotanan na iba, “Toyakayakatai, yau nigele, wa?” Yeisu iba, “Kowa kagu tokalomagigili.”

Guyau ana kekan

²⁶ Saugana ali kekanne koina, Yeisu beledi ikalai, ikawatoki Yaubada koina kabo ikivi na iwolena ana tobenaliyao kolili iwaloba, “Wakalai wakan, bwaite iya yogu.” ²⁷ Tabe wain komwana ikalai, ikawatoki Yaubada koina kabo iwolena kolili iwaloba, “Meuloimiu kwanuma. ²⁸ Bwaite kwasinegu iya kamwasa waluwaluna. Kwasinegu kani ididi kabo tomo sibaibaiwa nuwatu-pwaiki silobai ali pwanoli kolili. ²⁹ Yawalo kolimiu, wain bwaite kani nige yanunuma yoi kanasiga komiu yo yau Tamagu

ana kaba lolina koina tamiyamiya kabo wain waluwaluna tanuma.” ³⁰ Wali yabo siwaliyan kabo siyawatagili silau koya Olibe koina.

*Pita iwalo yakato kani nige Yeisu iuuvalayan
(Malika 14:27-31 yo Luka 22:31-34 yo Yoni 13:36-38)*

³¹ Yeisu iwalo kolili iba, “Boniyai bwaite koina meuloimiu kani kwayabubu-gabaegau kaiwena Buki Tabu iba, ‘Sipi kali togitekalatan kani yaunui kabo sipi sitatagwaligwali.’” ³² Na yagu toloyoi mulina mena, kani yabaguna yalau Galili, muli mena kabo kwalaoma.” ³³ Pita Yeisu kainana iya-maisa iba, “Bwagana kaukavao meuloili siyabubu na yau kani nige yayabubu-gabaegiwo.” ³⁴ Yeisu iba, “Yawalo yawasosi koliwo, boniyai kabona kamkam tauna kani naga ivavalam na kuu-valayagau meyaiyona.” ³⁵ Pita iwalo yoi koina iba, “Nigele. Nige sowasowana yauvalayagiwo nuwana tem kowa te yau taboita.” Yo tobenaliyao meuloili siwalo besiele.

*Yeisu ilau ikawanoi Getesemani koina
(Malika 14:32-42 yo Luka 22:39-46)*

³⁶ Kabo Yeisu me ana tobenaliyao silau dedei bwaine esana Getesemani kabo iwalo kolili iba, “Kwamiyamiya bwaite koina na yau yalau yakawanoi bwaine koina.” ³⁷ Pita yo Sebedi natunao labui iyoganli, silau mekanakavao kabo Yeisu katena ikamkamna lalakina. ³⁸ Kabo iwalo kolili iba, “Kategu ikamkamna lalakina kabo kamkamnane kikiunamo itabe-yamatayau. Kwamiyamiya bwaite koina na kwasilasilawa.” ³⁹ Ilogabaegili, iutulau nige kana mwayaga

iyayai, kabo italu-pwaopwaom bwatano mena yo ikawanoi iba, “Tamagu, tem sowasowana kamkamna komwana tabu ilalaoma koliyau. Na tabu yau yagu nuwatu mena na kowamo am nuwatu.” ⁴⁰ Kabo Yeisu ipileyoi ana tobenaliyao yayionane kolili yo igitaili sikenokeno. Iwalo Pita koina, iba, “Gubesi mwa nige sowasowamiu sauga kikiuna koina komiu te yau tasilasilawa? ⁴¹ Kwasilasilawa me ami kawakawanoi na tabu woya koina kwabebeku. Yaluyaluwamiu nuwanuwana, na yomiu sibelu.” ⁴² Labuina yoi ilau ikawanoi, iba, “Tamagu, komwa bwaite genuwagu yanuma koina. Na tem am nuwatu besiele nige yabo kamwasa imiyamiya inamwanamwamo yanuma koina.” ⁴³ Ipileyoi igitaiyoili nagamo sikenokeno kaiwena manli sikenokenososi. ⁴⁴ Kabo ilogabaegili ilau yoi ikawanoi yayionana ana walo kaigedanamo. ⁴⁵ Kabo ipileyoi tobenaliyao kolili yo iba, “Nagamo iyaele wakenokeno yo wakaikaiyawasi, awa? Wagitai, sauga iyawatagiliko kabo Tomo Natuna kani siyauyan siwolena tomo naenaeli kolili. ⁴⁶ Kwatolo talau. Kagu tokalomagigili isasaema.”

Yeisu sikabikalatan

(Malika 14:43-50 yo Luka 22:47-53 yo Yoni 18:3-

12)

⁴⁷ Yeisu iyaelemo iedeedede kabo Yudasa Isikaliota iyawatagilima, iya Yeisu ana tobenali yabo, bwaite yoli tuwelone luwali mena. Mekanakavao boda lalakina kaleya kelepana yo kepata silokalaili. Bodane bwaite silaoma kaiwena topwaoli lalakili yo Yudiya ali tobagunao siyawasali silaoma. ⁴⁸ Na saugana bodane

sisasaema kamwasa mena, Yudasa Isikaliota kilakilala iwalowen kolili, iba, “Tem tomone yasapwali na yanisoï bwaimwa iya wakabikalatan.” ⁴⁹ Kabo Yudasa idudulaimo ilau Yeisu koina, iba, “Kagu toki toyakayakatai”, yo isapwali inisoï. ⁵⁰ Yeisu iwalo koina iba, “Eliyam, am nuwatune kaiwena kulaoma uginauli besiele.” Kabo bodane silau Yeisu koina yo sikabi-kalatan. ⁵¹ Yeisu ana tobenali yabo ana kaleya kelepana iniwisi-yawatagilan kaba peina mena yo topwaoli lalakina ana topaisowa tenana ikoutusi. ⁵² Kabo Yeisu, me ana yokoi, iwalo koina iba, “Am kaleya kelepana kupei yoi ana kaba miya mena kaiwena yaiya tem kelepa mena ikaleya kani siunuyamate kelepa mena. ⁵³ Nuwana nige ukakatai sowasowagu yayoga Tamagu koina sagu kaiwena. Tem yayoga kani aneloseyao baibaiwasosili iyawasali silaoma na sikaleya kaiwegu. ⁵⁴ Na tem yaginauli besiele, nige sowasowana Buki Tabu ana walo iyamala yawasosi. Buki bwaite iwalo yakato kani iyawatagili kamwasa bwaite besiele.” ⁵⁵ Kabo Yeisu iwalo bodane kolili iba, “Kaliyate sibaibaiwa yamiyasio Nume Tabu koina yo yayakayakatai, na nige wakakabikalatagau. Na sauga bwaite kaleya kelepana yo kepata kwalokalaili yo kwalaoma na wakabikalatagau. Yakato yau besiele toloinalikwa yabo? ⁵⁶ Na ginauli meuloina bwaite siyawatagili kabo palopitao ali lelelele Buki Tabu mena iyamala yawasosi.” Sauganane koina ana tobenaliyao meuloili Yeisu siyabubu-gabaen.

*Yeisu siyatalayan Kaiyapa ana nume mena
(Malika 14:53-65 yo Luka 22:54-55,63-71 yo Yoni*

18:13-14,19-24)

⁵⁷ Bodane Yeisu sikabikalatan siyoganama Kaiyapa ana nume mena kaiwena bwaine koina loina kana toyakayakatai yo Yudiya ali tobagunao simiyagogoko. Na Kaiyapa iya topwaoli lalakili ali tobaguna. ⁵⁸ Pita Yeisu iyamuli-kusuli imuliya-molosi kanasiga iyawatagili Kaiyapa ana nume kana gana koina. Pita ilusae gana kalona mena kabo imiyasio mekanakavao topaisowao, nuwanuwana igitai tawae kani siginauli Yeisu koina. ⁵⁹ Yeisu iyaele nume mena yo topwaoli lalakili yo Yudiya kali tobagunao nuwanuwali lalakina tem walo mwakomwakota yabo kaikaiwena silobai na koina siyakewai na tem siwalo iboita. ⁶⁰ Na nige yabo silolobai, bwagana tomo sibaibaiwa silaoma yo ali walo mwakomwakota siwalowen. Muli mena tabe tomo labui yoi silaoma, ⁶¹ yo siba, “Tomone bwaite iwawalo yakato iya sowasowana Yaubada ana Nume Tabu isoke-gwaligwali yo kaliyate yaiyona kalona mena iyatoloyoi.”

⁶² Kabo topwaoli lalakili ali tobaguna itolo yo iwalo Yeisu koina iba, “Gubesi mwa kainali nige kuyayamaisa? Walo bwaite siwalowen kaiwem kana dudulai gubesi?” ⁶³ Na Yeisu itolo-mwanou. Kabo Kaiyapa iwalo koina iba, “Yaubada meyawasina esana mena, kuwalo yawasosi kolimai tem kowa Mesaiya, Yaubada Natuna, o nigele.” ⁶⁴ Yeisu kainana iyamaisa iba, “O, tawae kuwalowenne besiele. Yawalo kolimiu, sauga ilalaoma kani yau Tomo Natuna wagiteyau yamiyasio Yaubada Tokaiwesosi ulaulana mena na yaloyaloi pwatali mena yalaoma.” ⁶⁵ Kabo

Kaiyapa imunamunai kabo iboma kana kaleko itabeigali yo iba, “Tomone iboma iwaloseyan na Yaubada esana ipeiyatalu. Mwa besi, kani nige tomo taloloyaiyoili na silaoma siedeedede kaiwena. Tabenalanako ana kawasewa. ⁶⁶ Na ami nuwatu gubesi?” Kainana siyamaisa siba, “Ilonamwayan iboita.” ⁶⁷ Kabo Yeisu manna sikaikaisoi yo nimali mena siunui. Tupwali sikopapali, ⁶⁸ yo siba, “Tomala kowa Mesaiya? Naga kuwalo kolimai yaiya ikopapaliwone?”

Pita Yeisu iuvalayan

(Malika 14:66-72 yo Luka 22:56-62 yo Yoni 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Na Pita imiyasio gana kalo mena, kabo topaisowa gamasine yabo ilaoma koina yo iba, “Kowa bwaite Yeisu game Galili ana boda yabo.” ⁷⁰ Na tomo manli mena iuvalayan iwaloba, “Nige yakakatai tawae kuwalowalowen.” ⁷¹ Pita iutu-kaisulu gana kana gamwa salina mena kabo gamasine yaboyoi Pita igitai yo iwalo tomo kolili, siya simiyamiya bwaine koina iwaloba, “Tomone iya Yeisu game Nasaleta ana boda yabo.” ⁷² Pita gamasinene kainana ibenalan kabo iuvalayoi. Ikawalulu yo iba, “Tomone nige yakakatai.” ⁷³ Nige sauga mamalawena na tomo siya sitotolo Pita salina mena silaoma koina siwaloba, “Walo yawasosi kowa Yeisu ana boda yabo, kaiwena kainam kana dagugu iwalo-masala kowa game Galili.” ⁷⁴ Kabo Pita ikawaluluyoi, iba, “Yawalo yawasosi, tomone nige yakakatai. Tem nige yawawalo yawasosi kani Yaubada iyamaisayau.” Sauganane koina kamkam tauna ivalam. ⁷⁵ Kabo

Pita Yeisu ana walo nuwana mena isae saugana Yeisu iba, “Boniyai kabona kamkam tauna kani naga ivavalam na kuuvalayagau meyaiyona.” Kabo Pita numene kana gana ilogabaen ikaisulu iyawatagili bakubaku mena yo me ana nuwanae ivalam.

27

Yeisu silawan Pailato koina
(*Malika 15:1 yo Luka 23:1-2 yo Yoni 18:28-32*)

¹ Malala kikiuna topwaoli lalakili yo Yudiya ali tobagunao meuloili Yeisu kana loina siginauli yakato siunuyamate. ² Kabo sipan silawan siwolena Pailato koina, iya Loma tomona yabo na Yudiya ali gavana.

Yudasa ana boita
(*AAP 1:18-19*)

³ Yudasa, Yeisu kana tokalomagigili, saugana wasana ibenalan yakato Yudiya tobagunao siloina kani Yeisu siunuyamate, me ana nuwapolowe yo nuwana ikuwali kaboman siliba kana baibaiwa teti (30) iyapileyoitopwaoli lalakili yo tobagunao kolili. ⁴ Iwaloba, “Yawasosi yalopwano, kaiwena Yeisu nige ana nae yabo na yayauyan kolimiu sabi unuyamatena.” Kainana siyamaisa siwaloba, “Nige tawae yabo kolimai. Kumiyawaya, kuboma kam polowe.” ⁵ Kabo Yudasa mane igabae-luseyan Nume Tabu kalona mena mwa ilau igadosowa maina koina. ⁶ Topwaoli lalakili mane sikalai yo siwaloba, “Mane bwaite kwasine, Yeisu ana boita maisana, kabonige sowasowana tapei Nume Tabu manena kaba peina mena kisi Mosese ana loina talikwai.”

⁷ Mane bwaite kana loina sipaisowai kabo sikalai yo bwatano yabo siyamaisa tomiya taumana kali salai kaiwena. Mwa siyamaisa tomo yabo koina, iya gulewa kana tokabikabi. ⁸ Iya bwaite kaiwena kanasiga kabona bwatanone esana sipei ‘Kwasine bwatanona.’ ⁹ Kabo sauganane koina palopita Yelemaiya ana walo iyamala yawasosi, kaiwena beyabeyana Buki Tabu mena iwaloba, ‘Mane bwaite kani Isileli tomoliyao sitalamwan yo tomone maisana kana lalaki siliba kana baibaiwa teti (30) sikalai, ¹⁰ yo gulewa kana tokabikabi ana bwatano siyamaisa, besiele Yaubada ana walo kolyau.’

Pailato Yeisu iyatalayan

(Malika 15:2-15 yo Luka 23:3-5,13-25 yo Yoni 18:33—19:16)

¹¹ Yeisu itotolo Pailato manna mena iya Yudiya ali gavana kabo Pailato ineli iba, “Gubesi, kowa yakato Yudiya ali kin?” Yeisu iba, “O, besiele am walone.” ¹² Topwaoli lalakili yo Yudiya ali tobagunao Yeisu siyakewai, na bwagana nige ana nae ipapagan, nige yabo kainali iyayamaisa. ¹³ Kabo Pailato iwalo koina iwaloba, “Tabu kubebenalan ginauli isa kaiweli siyakewaiwo?” ¹⁴ Na Yeisu nige kikiuna kainali iyayamaisa, kabo Pailato katena ipitali mwa inuwapwanopwano.

¹⁵ Pailato mumugana bwaite besiele, bolime kaigeda kaigeda, mwalelikwa soina kana sauga koina, tolusae deli yabo iya tem Yudiya sigite-sipwai sikawanoiyen, Pailato ilivasi yo iyawatag-ili deli mena. ¹⁶ Sauganane koina tomo yabo

imiyamiya deli mena esana Balabasi, iya mumugana inaesosi kaiwena mwa wasana ilalaki.

¹⁷ Kabo saugana boda silogogoma, Pailato ineliyagili iba, “Yaiya nuwanuwamiu yalivasi kaiwemi, Balabasi o nuwana tem Yesu iya siyogayan Mesaiya?” ¹⁸ Pailato iwalo bwaite besiele kaiwena ikatai Yesu lamwa-polowe mena sikalaiyama koina.

¹⁹ Pailato iyaele imiyasio kaba yatala koina kabo wainena walo iyawasa koina bwaite besiele, “Tomone nige ana nae, tabu ginauli yabo kupaisowai koina kaiwena boniyai mena yakenowa yakenokenoi yo yasilisiliyata mwa iya kaiwena yamatausi lalakina.”

²⁰ Na topwaoli lalakili yo Yudiya ali tobagunao boda nuwali sikoi mwa bodane siwalo Pailato koina siba, “Balabasi kulivasi na Yesu kuunuyamate.” ²¹ Pailato tomo ineliyagili iba, “Yoli labuine kolili, yaiya nuwanuwamiu yalivasi.” Kabo siwaloba, “Balabasi.” ²² Kabo ineli yoi iba, “Tawae kani yaginauli Yesu iya siyogayan Mesaiya kaiwena?” Meuloili siwaloba, “Kuyakelose. Kuyakelose.” ²³ Pailato ineli yoi iba, “Tomone tawae ana nae?” Kabo siyoga kaikaiwe siba, “Kuyakelose.” ²⁴ Pailato ikatai nige tabe sowasowana kamwasa yabo iginauli, kikiunamo kaleya siginauli, kabo waila ikalai nimana ideuli boda manli mena yo iba, “Tomone ana boita kaiwena tabu kwayayakewaiyau. Kwabomamo kwaloina.” ²⁵ Tomo meuloili siwaloba, “Inamwanamwa, ana boita kaiwena yakewainane ilaoma kai kolimai yo natumayao kolili.” ²⁶ Kabo Pailato Balabasi ilivasi kaiweli na iwalo tokaleya

yabo balae matumatuwana ikalai na Yeisu isapi. Imwawasi kabo iwolena tokaleya bodaliyaone kolili na siyakelose.

*Tokaleyayao Yeisu sitalatalawasiyan
(Malika 15:16-20 yo Yoni 19:2-3)*

²⁷ Pailato ana tokaleyayao Yeisu siyoganama nume lalakina kalona mena bwaine Gavana ana dedei mena, kabo siwalo tokaleya meuloili silogogo yo Yeisu sitolo-takikilan. ²⁸ Kana kaleko silolo-gabaen kabo kaleko balabalagiyana malamalawena besiele kin kali kaleko sikalai yo siyalikwa. ²⁹ Pwaopwaom samasamali sipaisowai sikalai yo sipei kulukuluna mena. Ginagina yabo sikalai yo talawasi mena sipei nimana ulaulana mena yakato iya besiele kin yabo, kabo sipwalou manna mena yo sitalatalawasiyan siwaloba, “Kamatoki kowa, Yudiya ali kin.” ³⁰ Yeisu yona mena sikaikaisoi yo ginaginane sikalai yo kulukuluna mena sikoikoi. ³¹ Saugana ali talawasi imwawasi kabo kaleko malamalawena silolo-gabaen yo iboma kana kaleko siyalikwa. Muli mena siyoga-yawatagilan silawan sabi yakelosena.

*Yeisu sipeiseyan kelose koina
(Malika 15:21-32 yo Luka 23:26-43 yo Yoni 19:17-27)*

³² Saugana Yeisu siyogan ilalau kelose kaiwena, tomo yabo silobai iya Sailini tomona esana Saimon kabo siyadidiga Yeisu kana kelose ikewai. ³³ Siyawatagili yanuwa esana Goligota. Na Goligota kana katai bwaite, koyane kana koleya besiele tomo kulukuluna. ³⁴ Bwaine

koina ginauli yabo kamnana malumaluluna mekanakava oine siebweli yo siwolena koina. Kikiuna inuma-tonan kabo isikotanan nige nuwanuwana inuma. ³⁵ Sipeiseyan kelose mena imwawasi, kabo tokaleyayao veku kikiuli sikalaili, venu yabo sivenuwan tem analiyao venune koina sibaguna kani Yeisu kana kwamao siwolegili kolili. ³⁶ Imwawasi kabo tokaleyayaone simiyasio na Yeisu sigitagitai. ³⁷ Kabo walowa kaba yakewainawa silele sikoyapatu kelose kewana mena, lelelelene iba, “Bwaite Yeisu, Yudiya ali kin.”

³⁸ Tokewali labui mekanakavao siyakeloseli, yabo ulaulana mena yo yabo gegebana mena. ³⁹ Yo tomo bodali siya silau Yeisu siloloyagiuli sikawa-naenae-yani yo kulukululi siyakwaleli, ⁴⁰ yo siwalo-lamwalamwai siba, “Aaa. Beyabeyana kuwalo yakato sowasowam Nume Tabu kusoke-gwaligwali na kaliyate yaiyona kaloli mena ukwabiyoi. Sauga bwaite kubomayoi kuleboiwo. Tem kowa Yaubada Natuna kelose mena ukwaisulu.”

⁴¹ Tabe besiele topwaoli lalakili mekalikavao loina kana toyakayakatai yo Yudiya ali tobagunao siwalo-gagasa yo sitalawasiyan, ⁴² siba, “Tomo uloili ileboili na nige sowasowana iboma ileboi. Yakato iya Isileli ali kin. Iboma kelose mena ikaisuluma kabo tameliyan. ⁴³ Yaubada kana meli ipei, yo tauna kona iboma kaiwena iba, ‘Yau Yaubada Natuna.’ Tem besiele tasanasana na tagitai tem Yaubada nuwanuwana ileboi o nigele.”

⁴⁴ Tokewali mekanakavao siyakeloseli siya tabe besiele Yeisu sisinali.

*Yeisu ana boita
(Malika 15:33-41 yo Luka 23:44-49 yo Yoni
19:28-30)*

⁴⁵ Kala pwasinasina mena kanasiga tili koloki lolau yanuwa meuloina iboniboniyai. ⁴⁶ Tili koloki ana dedei koina kabo Yeisu kainana lalakina mena iyoga iba, “Eloi eloi lama sabakitani?” Walo bwaite kana katai besiele, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, tawae kaiwena kumiya-dagedagela-yagau?’ ⁴⁷ Tomo tupwaliyao sitotolo kainana sibenalan na sibenali-pwano kabo siwaloba, “Ilaitiya kaiwena iyogayoga.” ⁴⁸ Sauganane koina tomo yabo luwali mena isagena balou ikalai yo iyabuta oine malumaluluna koina kabo ipei ginagina isuna mena yo manna mena iyagaseyan yakato Yeisu inuma. ⁴⁹ Na siya sigitagitai siwaloba, “Besi. Naga tagitai tem Ilaitiya ilaoma na ileboi.” ⁵⁰ Yeisu iyoga yoi kainana lalakina, kabo yawasina italamwan imwawasi. ⁵¹ Sauganane koina kaleko tabatabana biliutusi kana gulu Nume Tabu kalona mena itaigali iyatubu kewa mena kanasiga ilobi yauli mena. Mwanikiniki iyawatagili kabo bwatano inukui yo veku lalakili silotaitaigali. ⁵² Tomo kali salai sitasoke yo Yaubada ana tomoyao siya boiboitali sibaibaiwa sitolo meyawasili. ⁵³ Kali salai sitolo-gabaegili kabo Yeisu ana toloyoi mulina mena silau silusae Yelusalema yo tomo sibaibaiwa siyawatagili kolili.

⁵⁴ Yeisu kana togitekalatanwo siya tokaleyayao yo tabe kaleya kali tobaguna, mwanikiniki kamnana silotonan yo ginauli meuloina bwaite

iyawatagili sigitai, kabo simatausi lalakina yo siwaloba, “Walo yawasosi iya Yaubada Natuna.”
⁵⁵ Sinesineo sibaibaiwa sitolo-suwala yo manlimo ilaulau Yeisu sigitagitai. Sinesineone bwaite siya tauna kona Yeisu siyamuli-kusuli mekalikava silaoma Galili na sisagui. ⁵⁶ Luwali mena Meli Magidala, yo tabe ana waliesa Meli iya Yemesa yo Yosepa sinali, yo yabo tabe Sebedi natunao sinali.

Yeisu sipei salai kalona mena

(Malika 15:42-47 yo Luka 23:50-56 yo Yoni 19:38-42)

⁵⁷ Saugana yanuwa ilolau towasawasa yabo, iya Alimadiya tomona esana Yosepa, ilaoma, iya tabe Yeisu kana tomeli yabo. ⁵⁸ Ilaulau Pailato koina Yeisu yona ikawanoiyana kabo Pailato iwalo siwolena koina. ⁵⁹ Yosepa Yeisu yona ikalai, kaleko waluwaluna koina isuma, ⁶⁰ kabo ipei iboma kana salai waluwaluna kalona mena, salaine mala vekuvekuna tauna kona ikeliyako. Veku lalakina yabo iyatapipiliyama yo salai gamwana ikokausi, kabo ilogabaen. ⁶¹ Meli Magidala mekanakava ana waliesa simiyasio kali koleya ilaulau salai mena.

Tokaleyayao salai sigitekalatan

⁶² Yanuwa ilayan yoi Satade siya Yudiya ali sabati, kabo topwaoli lalakili yo Palisi silau Pailato koina. ⁶³ Siwalolau koina siwaloba, “Taubala, kanuwatu-kalatan tomwakomwakota bwaite esana Yeisu, saugana meyawasina koina iba, ‘Kaliyate yaiyona imwawasi kabo kani yatoloyoi.’” ⁶⁴ Mwa nuwanuwamai kuwalo tokaleyayao silau salai sigitekalatan kanasiga

kaliyate yaiyona imwawasi, tem nige tagiginauli besiele kisi ana tobenaliyao silau, yona sikalai yo siwalo tomo kolili yakato itoloyoiko. Kabo walo mwakomwakota bwaite kani idebalala yo ilalaki, nige besiele baguna.”⁶⁵ Pailato iwalo topwaoli lalakili yo Palisi kolili iba, “Inamwanamwa, yagu tokaleyayao tupwali wakalaili kwalau kwapeili salai mena sigitekalatan namwanamwai.”⁶⁶ Kabo silau maina yabo sikalai vekune sipan-kalatan, ali kilakilala, mwa tokaleyayao sipeili salai mena sigitekalatan namwanamwai.

28

Yeisu itoloyoi boita mena

(Malika 16:1-10 yo Luka 24:1-12 yo Yoni 20:1-10)

¹ Yudiya ali sabati imwawasi kabu wiki kana kaliyate bagubagunana koina, malala kikiuna Meli Magidala me ana waliesa sisulubon silau salai sabi gitaina. ² Mwanikiniki lalakina inuku kaiwena Yaubada ana anelose yabo ilobima bulibuli mena ilau salai mena vekune iyatapipili-suwalan yo imiyasio pwatana mena. ³ Kana koleya imayamayale besiele pigabu yo kana kaleko mayamayalesosina. ⁴ Tokaleyayao siya salai sigitegite-kalatan simatausisosi mwa sitabubu kabu sibeku bwatano mena sitalukanitu besiele boiboitali.

⁵ Anelosene iwalolau sinesineone kolili iba, “Tabu kwamamatausi, yakatai Yeisu kwaloyaloyai, iya siyakelose. ⁶ Iya nige imiyamiya bwaite koina, itoloyoiko, besiele ana walo. Kwalaoma ana kaba miya wagitai bwaite koina ikenokenoya. ⁷ Kabu mwayamwayau

kwalau yo ana tobenaliyao ali wasa kwaolegili kwaba, ‘Toloyoiko boita mena, ibagubaguna ilalau Galili. Bwaine koina kani wagitaiya.’ Tawae yawalowenako kolimiu kwanuwatukalatan.” ⁸ Mwa sinesineone mwayamwayau salai silogabaen, simatausi yo tabe me ali yaliyaya, kabo sisagena mwayamwayau silau na ana tobenaliyao ali wasa siwolegili. ⁹ Silaulau kamwasa mena kabo Yeisu ilobaili iwaloba, “Kagutoki komiu.” Silaoma sitalupwaopwaom kaena sikabikalatan kabo sipwalou koina. ¹⁰ Yeisu iwalolau kolili iba, “Tabu kwamamatausi. Kwalau kaukavao ali wasa kwaolegili yakato silau Galili na bwaine koina kani sigitaiyau.”

Topwaoli lalakili salai kana togitekalatan siyamaisali yakato wasa-mwakomwakotane siwalowen tomo kolili

¹¹ Sinesineo silalau kamwasa mena kabo tokaleyayao tupwali siya salai kana togitekalatanwo sipileyoi silau Yelusalema, mwa ginauli meuloina bwaite iyawatagili siyawayasan topwaoli lalakili kolili. ¹² Topwaoli lalakili mekalikavao Yudiya ali tobagunao silogogo, ali loina yabo siginauli kabo mane lalakina siwolena tokaleyayaone kolili, ¹³ mwa siwalolau bwaite besiele siba, “Kwawalolau tomo kolili kwaba, ‘Boniyai mena kakeno-mateko na tobenaliyao silaoma Yeisu yona sikewali.’ ¹⁴ Tem wasane bwaite Pailato ibenalan kani kabo kawalo yakato nige nae yabo imiyamiya ami dedei mena tabu imumunamunai kolimiu.” ¹⁵ Kabo tokaleyayao mane sikalai yo siginauli besiele topwaoli lalakili ali walo-mwakomwakota kolili. Na tomo Yudiya

walo mwakomwakota bwaite siyadebalala kanasiga kabona, yakato Yeisu ana tobenaliyao silaoma yona sikewaliyako.

Yeisu ana tobenaliyao iyawasali na wasana siyawasayan

(Malika 16:14-18 yo Luka 24:36-49 yo Yoni 20:19-23 yo AAP 1:6-8)

¹⁶ Tobenaliyao yoli ileben silau Galili koya bwaite tauna kona Yeisu iwalowen kolili. ¹⁷ Saugana sigitai sipwalou koina na tupwali me ali nuwa-labulabui. ¹⁸ Kabo Yeisu ilaoma salili mena kabu iwalo kolili iba, “Loina yo kaiwe meuloina, bulibuli mena yo yanuwa yaulina mena, Tamagu iyeyamako kolyau. ¹⁹ Koinaele kwalau tomo dedei meuloina kolili kwayanuwabuili simeli na kwayababitaaisoli Tamala esana mena yo Natuna yo Yaluyaluwa Tabuna yo, ²⁰ besiele tabe loina meuloina bwaite yawalowen kolimiu kwayakayakataili na simuliya. Walo yawasosi yau mekamikava sauga meuloina kanasiga yanuwa yaulina ana kaba mwawasi.”

Buki Tabu Waluwaluna
The New Testament in the Tubetube language, also
known as the Bwanabwana language, of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Tubetube long Niugini

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tubetube (Bwanabwana) (Bwanabwana)

Dialect: Tubetube

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

0931f701-f3ab-55d7-a908-17edd28ccc5a